

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

JEZIKI V SREDNJEM POKLICNEM IN STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU

Analiza stanja

Poročilo

Jeziki v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju – analiza stanja – poročilo

Uredila: Alenka Andrin

Avtorice: Alenka Andrin, dr. Liljana Kač, Nataša Kabaj Bavdaž, Mária Pisnjak, Suzana Ramšak, Susanne Volčanšek, Maja Kovačič

Metodološka podpora: dr. Tomi Deutsch

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Spletna izdaja

Ljubljana, 2022

Publikacija je dosegljiva na www.zrss.si/pdf/jeziki_v_SSPI.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 134563075

ISBN 978-961-03-0765-5 (PDF)

KAZALO

1. UVOD	4
2. PREGLED UMEŠČENOSTI TUJIH JEZIKOV V IZOBRAŽEVALNI SISTEM IN ŠTEVILO DIJAKOV, KI SE UČIJO TUJE JEZIKE	5
2.1 TUJI JEZIKI V SREDNJEŠOLSKIH IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMIH: STATUS PREDMETA, ŠTEVILO UR, PRIČAKOVANA RAVEN PO SEJO IN NABOR JEZIKOV.....	5
2.2 DIJAKI, KI SE V ŠOLSKEM LETU 2019/2020 UČIJO TUJE JEZIKE GLEDE NA VRSTO IZOBRAŽEVANJA, STATUS JEZIKA IN JEZIK.....	11
3. MNENJE UČITELJEV TUJEGA JEZIKA O POUKU.....	18
3.1 MNENJE UČITELJEV PRVEGA TUJEGA JEZIKA.....	18
3.2 MNENJE UČITELJEV DRUGEGA TUJEGA JEZIKA	30
SKUPNE UGOTOVITVE ZA PRVI IN DRUGI TUJI JEZIK.....	40
4. MNENJE UČITELJEV TUJEGA JEZIKA O KATALOGIH ZNANJA	42
4.1 MNENJE UČITELJEV PRVEGA TUJEGA JEZIKA.....	42
4.2 MNENJE UČITELJEV DRUGEGA TUJEGA JEZIKA O KATALOGU ZNANJA	62
4.3 MNENJE UČITELJEV O KATALOGU ZNANJA ITALIJANŠČINA KOT DRUGI JEZIK.....	82
4.4 MNENJE UČITELJEV MADŽARŠČINE O KATALOGIH ZNANJA ZA MADŽARŠČINO KOT DRUGI JEZIK.....	86
5. ZAKLJUČEK	87
5.1 SPLOŠNO O TUJIH JEZIKIH V SPSI	87
5.2 POUK TUJIH JEZIKOV	88
5.3 KATALOGI ZNANJA ZA TUJI JEZIK.....	90
5.4 PREDLOGI	91

1. Uvod

Evropska komisija je maja 2019 sprejela *Priporočila o celovitem pristopu k poučevanju in učenju jezikov*,¹ ki predvidevajo, da naj bi mladi pred koncem srednješolskega izobraževanja in usposabljanja po možnosti še vsaj pri enem evropskem jeziku poleg učnih jezikov dosegli raven usposobljenosti, ki jim omogoča učinkovito uporabo jezika v družabnem, učnem in poklicnem kontekstu (raven C1 po SEJO²), ter za spodbujanje učenja dodatnega (tretjega) jezika do ravni, ki jim omogoča dovolj tekočo interakcijo (raven B2 po SEJO).

Osnovna izhodišča za oblikovanje programov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja (v nadaljevanju SPSI) so bila postavljena leta 2001³ in se dopolnjevala v letih 2016⁴ in 2019⁵. Glavna sprememba pri pouku tujih jezikov je bila v tem, da je splošnoizobraževalni predmet drugi tuji jezik iz obveznega dela prešel v izbirni del predmetnika (t. j. v odprti kurikulum), razen v petih programih srednjega strokovnega izobraževanja. Prvi tuji jezik je ob tem ostal v obveznem delu predmetnika. V odprtem kurikulumu je bilo uvedeno načelo izbirnosti na ravni šole. To pomeni, da šola lahko vsakoletno spreminja nabor in obseg vsebin tega dela. Posledica tega je, da ima stabilnost v predmetniku zagotovljen le prvi tuji jezik.

Družbene razmere pa po drugi strani kažejo, da je za posameznika za delovanje v družbi znanje več kot enega tujega jezika nujno potrebno. To dejstvo navajajo med drugim tudi Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025⁶ in Priporočila o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje⁷. Zaradi razkoraka med zahtevami priporočil in resolucije na eni strani in umeščenostjo tujih jezikov v programe srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja želimo s to analizo ugotoviti, kakšno je stanje tujejezikovnega izobraževanja v poklicnih in strokovnih programih ter kaj bi bilo potrebno ukreniti, da bi bilo v skladu z aktualnimi potrebami, zahtevami in priporočili glede znanja tujih jezikov.

Analiza stanja jezikovnega izobraževanja izhaja iz razpoložljivih podatkov o umeščenosti pouka tujega jezika v predmetnike izobraževalnih programov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, o številu dijakov v omenjenih programih, ki se učijo tuji jezik, številu dijakov, ki opravljajo izpit iz tujega jezika na poklicni maturi ter iz mnenj učiteljev tujega jezika o pouku in katalogih znanja za prvi in drugi tuji jezik. Na podlagi ugotovitev analize so oblikovani predlogi za izboljšanje tujejezikovnega izobraževanja v srednjih poklicnih in strokovnih programih.

¹ Svet Evropske unije (22.5.2019). Priporočilo sveta o celovitem pristopu k poučevanju in učenju jezikov, dostopno na [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605(02)&from=EN).

² Skupni evropski jezikovni okvir (2011). Ljubljana : Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Urad za razvoj šolstva, 2011.

³ Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja, MŠZŠ, CPI, 2001, dostopno na <https://cpi.si/aktualno/knjiznica/gradiva/izhodišca-za-pripravo-izobraževalnih-programov-nizjega-in-srednjega-poklicnega-izobraževanja-ter-programov-srednjega-strokovnega-izobraževanja/>.

⁴ Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja, CPI, 2016.

⁵ Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja | CPI. Dostopno na <https://cpi.si/aktualno/knjiznica/gradiva/izhodišca-za-pripravo-izobraževalnih-programov-nizjega-in-srednjega-poklicnega-izobraževanja-ter-programov-srednjega-strokovnega-izobraževanja-2/>.

⁶ Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025, UL RS 94/21, 11.6.2021, dostopno na <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO123>.

⁷ Svet Evropske unije (22. 5. 2018). PRIPOROČILO SVETA o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Dostopno na [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=NL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=NL).

2. Pregled umeščenosti tujih jezikov v izobraževalni sistem in število dijakov, ki se učijo tuje jezike

2.1 Tuji jeziki v srednješolskih izobraževalnih programih: status predmeta, število ur, pričakovana raven po SEJO in nabor jezikov

Tuji jeziki v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju⁸

V programih srednjega poklicnega izobraževanja (v nadaljevanju SPI), srednjega strokovnega izobraževanja (v nadaljevanju SSI) in poklicno-tehniškega izobraževanja (v nadaljevanju PTI) je obvezen en tuji jezik, ki je praviloma prvi tuji jezik. To pomeni, da se nadaljuje s poučevanjem tega predmeta iz osnovne šole. Podlaga iz osnovne šole je 796 ur pouka s pričakovano ravno med A2 in B1 po Skupnem evropskem jezikovnem okviru⁹ (v nadaljevanju SEJO).

Prvi tuji jezik je angleščina ali nemščina in se v predmetniku imenuje Tuji jezik. V programih nižjega poklicnega izobraževanja (v nadaljevanju NPI) predmeta Tuji jezik v obveznem predmetniku ni in je odločitev, ali bo v predmetniku šole, prepuščena posamezni šoli, in sicer v okviru odprtega kurikula.

V programih SPI pouk tujega jezika obsega 164 ur, ob koncu izobraževanja pa dijaki glede na veljavni katalog znanja za prvi tuji jezik¹⁰ dosegajo raven A2 po SEJO.

V programih SSI prvi tuji jezik obsega 417 ur, v programih PTI pa 276 ur, v obeh primerih dijaki ob zaključku izobraževanja glede na veljavni katalog znanja za prvi tuji jezik dosegajo raven B1 in možnost opravljanja izpita na poklicni maturi kot tretji predmet (v alternaciji z matematiko po izbiri dijakov).

Drugi tuji jezik je v programih srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja (v nadaljevanju SPSI) večinoma neobvezen, šole ga po lastni presoji lahko umestijo v odprti kurikulum (podlaga iz osnovne šole¹¹ je od 0 do 414 ur s pričakovano ravno pred A1, A1 ali A2). Drugi tuji jezik je obvezen predmet samo v nekaterih programih in sicer v obsegu 204 ure v programih SSI aranžerski tehnik, ekonomski tehnik, gastronomija in turizem, logistični tehnik, tehnik varovanja ter v obsegu 68 ur v programih PTI ekonomski tehnik, logistični tehnik in tehnik varovanja. Predvidena raven znanja za obvezni drugi tuji jezik je po Katalogu znanja za drugi tuji jezik v SSI A2 ter v PTI A1.¹² V vseh ostalih programih je predmet drugi tuji jezik izbiran, kar pomeni, da se izvaja v okviru odprtega kurikula. Nabor jezikov ni predviden. Kateri jezik se bo poučeval kot drugi tuji jezik, je prepuščeno odločitvi posamezne šole. V večini programov je torej drugi tuji jezik umeščen v odprti del kurikula, s čimer ni zagotovljena stabilnost učenja. Poleg nestabilne prisotnosti v predmetniku je tudi število ur drugega tujega jezika tam, kjer se izvaja v okviru odprtega kurikula, zelo različno in nestabilno. Minimalno zasledeno število ur je 35, kar je bistveno premalo za pridobitev osnovnih jezikovnih kompetenc. Umestitev tujih jezikov v SPSI prikazuje tabela 2.1.1.

⁸ Viri podatkov: <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2020/programi/index.htm>

⁹ Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje, Svet Evrope, slovenski prevod 2011, dostopen na http://mizs.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/SEJO_komplet_za_splet.pdf

¹⁰ Glej Katalog znanja Tuji jezik I (2011), dostopen na http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/SPI/Kz-ik/KZ_TJ1_2011.docx

¹¹ Drugi tuji jezik je v osnovnošolskem programu umeščen kot obvezni izbirni predmet v 7., 8. in 9. razredu v obsegu od 70-204 ure s pričakovano ravno A1 ter kot neobvezni izbirni predmet od 4. do 9. razreda v obsegu od 70 – 414 ur s pričakovano ravno A1 (za najmanj 204 ure) ali A2 (za najmanj 414 ur)

¹² Katalog znanja za drugi tuji jezik, 30 do 270 ur, SPI, SSI, PTI, 2007, dostopen na http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/Ssi/KZ-ik/kz_2tj_30_270_spi_ssi_pti.doc

Tabela 2.1.1: Tuji jeziki v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju

Ime izobraževalnega programa	Prvi tuji jezik, število ur, raven po SEJO	Drugi tuji jezik, št. ur, raven po SEJO	Drugi tuji jezik, nabor jezikov
Nižje poklicno izobraževanje	/	/	/
Srednje poklicno izobraževanje	164 ur A2	/	/
Srednje strokovno izobraževanje	417 ur B1	204 ure ¹³ A2	ni nabora, jezik izbere šola
Poklicno-tehniško izobraževanje	276 ur B1	68 ur ¹⁴ A1	ni nabora, jezik izbere šola

Med jeziki v SPSI imata posebno vlogo italijanščina in madžarščina kot uradna jezika manjšin v Republiki Sloveniji. Za dijake, kateri jezik ni materinščina, je to drugi jezik. Tako je italijanščina kot drugi jezik obvezen predmet v vseh programih SPSI na narodno mešanem območju Slovenske Istre in sicer v obsegu dveh ur tedensko, kar pomeni v NPI 128 ur, v SPI 164 ur, v SSI 204 ure ter v PTI 136 ur¹⁵.

Madžarščina kot drugi jezik je obvezen predmet v vseh programih, ki se izvajajo na Dvojezični srednji šoli Lendava v naslednjem letnem obsegu:

- (NPI se ne izvaja; KZ za madžarščino kot drugi jezik je potrjen in predvideva 155 ur; izstopna raven A2, oziroma A1 za dijake, ki so se v dvojezični program vpisali iz enojezičnih OŠ),
- SPI 213 ur (B1+, oziroma A1 za dijake, ki so se v dvojezični program vpisali iz enojezičnih OŠ),
- SSI 487 ur (B2, oziroma A2 za dijake, ki so se v dvojezični program vpisali iz enojezičnih OŠ),
- PTI 276 ur (B2, oziroma A2 za dijake, ki so se v dvojezični program vpisali iz enojezičnih OŠ).

Opis podlage iz OŠ:

- Madžarščina kot drugi jezik (obvezni predmet v od 1. do 9. razreda v dvojezičnih osnovnih šolah na narodno mešanem območju Prekmurja), raven B1, skupno število ur 1316,5 ur.

V tabelah 2.1.2 in 2.1.3 primerjalno s stanjem v SPSI navajamo pregled položaja tujih jezikov v predmetniku programov splošne in strokovne gimnazije. Obvezni predmet je zapisan s krepko pisavo, izbirni predmet z navadno pisavo. Prvi tuji jezik je angleščina ali nemščina. Angleščina kot drugi tuji jezik se poučuje v primeru, da je prvi tuji jezik nemščina. Učni načrt za angleščino določa za drugi tuji jezik

¹³ Drugi tuji jezik je obvezen v programih aranžerski tehnik, ekonomski tehnik, gastronomija in turizem, logistični tehnik, tehnik varovanja; ni nabora jezikov, jezik izbere šola.

¹⁴ Drugi tuji jezik v PTI je obvezen v programih ekonomski tehnik, logistični tehnik, tehnik varovanja.

¹⁵ Vir: Katalog znanj ITALIJANŠČINA kot drugi jezik v šolah s slovenskim učnim jezikom na narodnostno mešanem območju Slovenske Istre. Dosegljivo na <http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/Ssi/Kz-ik/2017-italijanscina-katalog-znanj.pdf>.

enako raven znanja kot za prvi tuji jezik, to je B2, medtem ko učni načrt za nemščino določa za drugi tuji jezik v gimnaziji pričakovano raven B1 (za dijake brez predznanja nemščine) oz. B1-B2 (za dijake s predznanjem nemščine).

Tabela 2.1.2: Tuji jeziki v izobraževalnih programih splošne gimnazije

Ime izobraževalnega programa	Prvi tuji jezik, število ur, raven po SEJO	Drugi tuji jezik, št. ur, raven po SEJO	Drugi tuji jezik, nabor jezikov	Tretji tuji jezik, število ur, raven po SEJO	Tretji tuji jezik, nabor jezikov
Gimnazija	420 ur B2	420 ur B1	nemščina, francoščina, italijanščina, španščina, ruščina	70 – 350 ur A1, A2, B1	nemščina, francoščina, italijanščina, španščina, ruščina, kitajščina, latinščina
Gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (SI)	420 ur B2	350 ur B1/B2 70 - 315 ur A1, A2, B1	italijanščina (drugi jezik) nemščina, francoščina, španščina, ruščina, latinščina	/	/
Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (IS)	420 ur B2	420 ur 70 - 315 ur A1, A2, B1	slovenščina (drugi jezik) nemščina, francoščina, španščina, ruščina, latinščina	/	/
Dvojezična slovensko madžarska gimnazija	420 ur B2	320 ur B1	madžarščina kot drugi jezik (490 ur, B2+), nemščina, francoščina, španščina, ruščina	/	/
Klasična gimnazija	420 ur B2	70-320 ur A1, A2, B1	nemščina, francoščina, italijanščina, španščina, ruščina	455 ur 140 – 420 ur A1, A2, B1	latinščina (obvezni predmet), nemščina, francoščina, italijanščina, španščina, ruščina, stara grščina

Tabela 2.1.3: Tuji jeziki v izobraževalnih programih strokovne gimnazije

Ime izobraževalnega programa	Prvi tuji jezik, število ur, raven po SEJO	Drugi tuji jezik, št. ur, raven po SEJO	Drugi tuji jezik, ¹⁶ nabor jezikov
Ekonomska gimnazija	420 ur B2	420 ur B1	nemščina, francoščina, italijanščina, španščina, ruščina
Ekonomska gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (SI)	420 ur B2	420 ur B1/B2	italijanščina (drugi jezik) <i>ni drugega TJ</i>
Tehniška gimnazija	420 ur B2	420 ur B1	nemščina, francoščina, italijanščina
Tehniška gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (SI)	420 ur B2	420 ur B1/B2	italijanščina (drugi jezik) <i>ni drugega tujega jezika</i>
Umetniška gimnazija	420 ur B2	350 ur B1	nemščina, francoščina, italijanščina
• Glasbena smer	420 ur B2	350 ur B1	nemščina, francoščina, italijanščina
• Plesna smer	420 ur B2	350 ur B1	nemščina, francoščina, italijanščina
• Likovna smer	420 ur B2	350 ur B1	nemščina, francoščina, italijanščina
• Smer Gledališče in film	420 ur B2	420 ur B1	nemščina, francoščina, italijanščina
Umetniška gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (SI)	420 ur B2	350 ur B1/B2	italijanščina (drugi jezik) <i>ni drugega tujega jezika</i>
• Glasbena smer	420 ur B2	350 ur B1/B2	italijanščina (drugi jezik) <i>ni drugega tujega jezika</i>
• Likovna smer	420 ur B2	350 ur B1/B2	italijanščina (drugi jezik) <i>ni drugega tujega jezika</i>

Iz zgoraj navedenih podatkov sledi, da ima drugi tuji jezik v praktično vseh programih gimnazije status obveznega predmeta v minimalnem obsegu 350 ur, kar pomeni posledično bistveno boljše tujejezikovne

¹⁶ Kot drugi tuji jezik se poučuje tudi angleščina, če je prvi tuji jezik nemščina. Učni načrt za angleščino določa za drugi tuji jezik enako raven znanja kot za prvi tuji jezik, to je B2.

kompetence dijakov gimnazijskih maturantov v primerjavi z dijaki srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Tuji jeziki na poklicni maturi

Izpit iz tujega jezika je umeščen na poklicno maturo kot 3. maturitetni predmet oz. kot izbirni maturitetni predmet. Kandidati za tretji predmet izbirajo bodisi med matematiko ali tujim jezikom, ki je kandidatov prvi tuji jezik ali drugi jezik. Tako kandidati lahko opravljajo izpit iz nabora treh jezikov, ki so angleščina, nemščina ali italijanščina. Delež kandidatov, ki na poklicni maturi izbere namesto matematike enega od tujih jezikov, se v zadnjih treh letih znižuje. V letu 2018 je bil ta delež 54,46 %, v letu 2019 52,73 % ter v letu 2020 51,14 % vseh dijakov na poklicni maturi. Podatki v nadaljevanju izhajajo iz dveh dokumentov: Letnem maturitetnem poročilu o poklicni maturi 2020¹⁷ in Letnem poročilu – splošna matura 2020¹⁸.

Angleščina na poklicni maturi

V spomladanskem roku 2020 je izpit iz angleščine na poklicni maturi opravljalo 4.109 kandidatov, kar predstavlja 49,62 % vseh kandidatov, ki so v tem roku opravljali poklicno maturo iz tretjega predmeta. Izpit iz angleščine je uspešno opravilo 4.062 kandidatov (98,86%). Na jesenskem roku poklicne mature 2020 je izpit iz angleščine opravljalo 381 kandidatov, uspešno pa ga je opravilo 357 kandidatov (93,7 %). V zimskem roku poklicne mature je izpit opravljalo 144 kandidatov, uspešnih je bilo 125 kandidatov (86,81 %).

Uspešnost kandidatov pri izpitu iz angleščine na poklicni maturi je v zadnjih treh letih stabilna in se v spomladanskem roku giblje med 98,63 % in 98,89 %. Povprečna ocena na spomladanskem roku je bila v letu 2018 3,57, leta 2019 3,51, v letu 2020 pa 3,74. V letu 2020 so bile povprečne ocene kandidatov 3,74 na spomladanskem, 3,17 na jesenskem in 3,06 na zimskem roku poklicne mature. Razlogov za visoko uspešnost kandidatov je več, izpostavljamo pa dva:

- izpit iz angleščine je izbiren, kar v praksi pomeni, da ga opravljajo predvsem tisti kandidati, katerih znanje angleščine je vsaj dobro če ne nadpovprečno dobro,
- izpit je glede na SEJO umeščen na raven B1, kar kandidati s svojimi rezultati tudi potrjujejo (isto raven določa tudi katalog znanja za prvi tuji jezik ob zaključku šolanja).

Za primerjavo navajamo še podatke o uspešnosti kandidatov pri izpitu iz angleščine na splošni maturi, kjer je status predmeta obvezen. V letu 2020 je izpit iz angleščine na splošni maturi na osnovni ravni opravljalo 3.741 kandidatov, od katerih je bilo uspešnih 3.694 (98,74 %), na višji ravni pa je izpit opravljalo 1.786 kandidatov, uspešnih je bilo 1.785.

Dijakov srednjih strokovnih šol, ki so opravljali izpit iz angleščine kot predmet splošne mature (t.i. peti predmet), je bilo v spomladanskem roku 2020 385, od tega jih je izpit na osnovni ravni uspešno opravilo 364 (94,5 %), na višji ravni pa je tak izpit opravljalo 28 kandidatov, vsi uspešno.

Nemščina na poklicni maturi

Na spomladanskem izpitnem roku poklicne mature 2020 je izpit iz nemščine opravljalo 145 kandidatov, na jesenskem 13 in na zimskem 3 kandidati. Izpit je uspešno opravilo vseh 161 kandidatov. Povprečna ocena na spomladanskem roku je bila 4,06 od 5, na jesenskem 3,08 in na zimskem roku 3,00.

¹⁷ Letno maturitetno poročilo o poklicni maturi 2020. Državna komisija za poklicno maturo. RIC 27. 5. 2021. Dostopno na https://www.ric.si/mma/LP_za_poklicno_maturo_2020.pdf/2021052815080227/.

¹⁸ Letno poročilo – splošna matura 2020. Državna komisija za splošno maturo. RIC 27. 11. 2020. Dostopno na <https://www.ric.si/mma/Letno%20porocilo%20SM%202020sprejeto/2020113014370992/>.

Število kandidatov pri nemščini se z leti znižuje. V spomladanskem roku leta 2020 je bilo število kandidatov pri nemščini za 20 % nižje kot leto poprej (178 kandidatov). Državna predmetna komisija ugotavlja, "da je Gaussova krivulja pri izpitu iz nemščine precej premaknjena v desno, kar je specifična predmeta na poklicni maturi. Razlogov za to je več: (1) izpit iz nemščine opravljajo le tisti kandidati, katerih znanje na področju nemškega jezika je nadpovprečno dobro, pri nekaterih celo odlično; (2) izpit opravlja sorazmerno majhno število kandidatov, zato reprezentativni zaključki niso možni in (3) izpit je po kriterijih SEJO umeščen na raven B1, kar kandidati s svojimi rezultati tudi potrjujejo."¹⁹ Po mnenju državne predmetne komisije za nemščino bi uvedba preverjanja slušnega razumevanja na izpitu verjetno tudi pripomogla k bolj celostni oceni znanja nemščine kandidatov na poklicni maturi. Postopki so v teku in se bodo zaključili v letu 2022, tako da bo predvidoma prva generacija, ki bo opravljala poklicno maturo z vključenimi nalogami slušnega razumevanja, generacija maturantov v letu 2024.

Za primerjavo navajamo še podatke o uspešnosti kandidatov pri izpitu iz nemščine na splošni maturi, kjer je status maturitetnega predmeta obvezen, če gre za prvi tuji jezik, in izbiren, če gre za nemščino kot drugi tuji jezik. V letu 2020 je izpit iz nemščine na splošni maturi na osnovni ravni opravljalo 564 kandidatov, od katerih je bilo uspešnih 531 (94,15 %), na višji ravni pa je izpit opravljalo in opravilo vseh 91 kandidatov.

Italijanščina na poklicni maturi

V spomladanskem roku 2020 je izpit iz italijanščine kot tuji in drugi jezik na poklicni maturi opravljalo 57 kandidatov. Izpit iz italijanščine je uspešno opravilo 49 kandidatov (96 %). Na jesenskem roku poklicne mature 2020 je izpit iz italijanščine opravljalo 10 kandidatov, uspešno pa ga je opravilo 9 kandidatov (93,7 %). V zimskem roku poklicne mature so izpit opravljali trije kandidati, vsi trije so bili uspešni.

Uspešnost kandidatov pri izpitu iz italijanščine na poklicni maturi je v zadnjih treh letih stabilna in se v spomladanskem roku giblje med 96 % in 97 %. Razlogov za uspešnost kandidatov je več, izpostavljamo pa dva:

- izpit iz italijanščine je izbiren, kar v praksi pomeni, da ga opravljajo predvsem tisti kandidati, katerih znanje italijanščine je dobro,
- izpit je glede na Skupni evropski jezikovni okvir umeščen na raven B1, kar kandidati s svojimi rezultati tudi potrjujejo.

Žal pa število dijakov, ki izbere italijanščino na poklicni maturi, pada, zaradi globalizacije in drugih dejavnikov. Leta 2002 je italijanščino na poklicni maturi (spomladanski, jesenki rok) izbralo 196 dijakov, letos 57 dijakov.

Za primerjavo navajamo še podatke o uspešnosti kandidatov pri izpitu iz italijanščine na splošni maturi. V letu 2020 je izpit iz italijanščine na splošni maturi na osnovni ravni opravljalo 77 kandidatov, od katerih je bilo uspešnih 74 (96 %), na višji ravni pa je izpit opravljalo 24 kandidatov, vsi so bili uspešni.

Dijakov srednjih strokovnih šol, ki so opravljali izpit iz angleščine kot predmet splošne mature (t.i. peti predmet), je bilo v spomladanskem roku 2020 17, izpit na osnovni ravni so vsi uspešno opravili (100 %), na višji ravni pa je tak izpit opravljal en kandidat, tudi ta je bil uspešen.

¹⁹Letno maturitetno poročilo o poklicni maturi 2020, RIC, 2021 str. 67-72, dostopno na https://www.ric.si/mma/LP_za_poklicno_maturu_2020.pdf/2021052815080227/

2.2 Dijaki, ki se v šolskem letu 2019/2020 učijo tuje jezike glede na vrsto izobraževanja, status jezika in jezik

V šolskem letu 2019/2020 je programe SPSI obiskovalo 47.322 dijakov, od teh se je prvega tujega jezika učilo 46.548 dijakov ali 98,4 % vseh dijakov v SPSI, drugega tujega jezika 12.643 ali 26,7 % vseh dijakov ter tretjega tujega jezika 1.152 ali 0,2 % vseh dijakov v SPSI (gl. tabelo 2.2.1).

Primerjalno je bilo v gimnazijah v istem šolskem letu skupno 25.045 dijakov.

Podatki o številu dijakov v SPSI²⁰ so v tabeli 2.2.1 prikazani po posameznih vrstah programov (nižje poklicno, srednje poklicno, srednje strokovno in poklicno-tehniško izobraževanje), statusu tujega jezika (prvi tuji jezik, drugi tuji jezik, tretji tuji jezik, ostali tuji jeziki, neobvezni tuji jezik) in vrsti jezika, ki se ga učijo. Žal iz razpoložljivih podatkov natančno lahko ugotovimo le, koliko dijakov se uči prvega tujega jezika, saj je ta v programih srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja sestavni del obveznega dela predmetnika (t.j. A dela predmetnika), medtem ko za drugi tuji jezik točnega statusa ne moremo ugotoviti, saj je le-ta v obveznem delu predmetnika le v programih, ki so navedeni v poglavju 2.1, v ostalih programih pa je del odprtega kurikula. Tabela 2.2.1 prikazuje število dijakov v programih SPSI, ki se učijo prvega, drugega ali tretjega oz. vseh nadaljnjih tujih jezikov.

Tabela 2.2.1: Število vseh dijakov v šolskem letu 2019/20 in deleži po statusu jezika

Programi	Število vseh dijakov	Št. dijakov, ki se učijo PRVI TUJI JEZIK (delež od vseh dijakov v teh programih)	Št. dijakov, ki se učijo DRUGI TUJI JEZIK (delež od vseh dijakov v teh programih)	Št. dijakov, ki se učijo TRETJI TUJI JEZIK oz. dodatne tuje jezike (delež od vseh dijakov v teh programih)
NPI	1.095	549 (50 %)	0	0
SPI	12.193	11.912 (97,7 %)	2.019 (16,6 %)	0
SSI	30.435	30.435 (100 %)	9.766 (32,1 %)	1.152 (3,79 %)
PTI	3.599	3.271 (90,9 %)	858 (26,2 %)	0
SKUPAJ	47.322	46.548 (98,4 %)	12.643 (26,7 %)	1.152 (0,2 %)

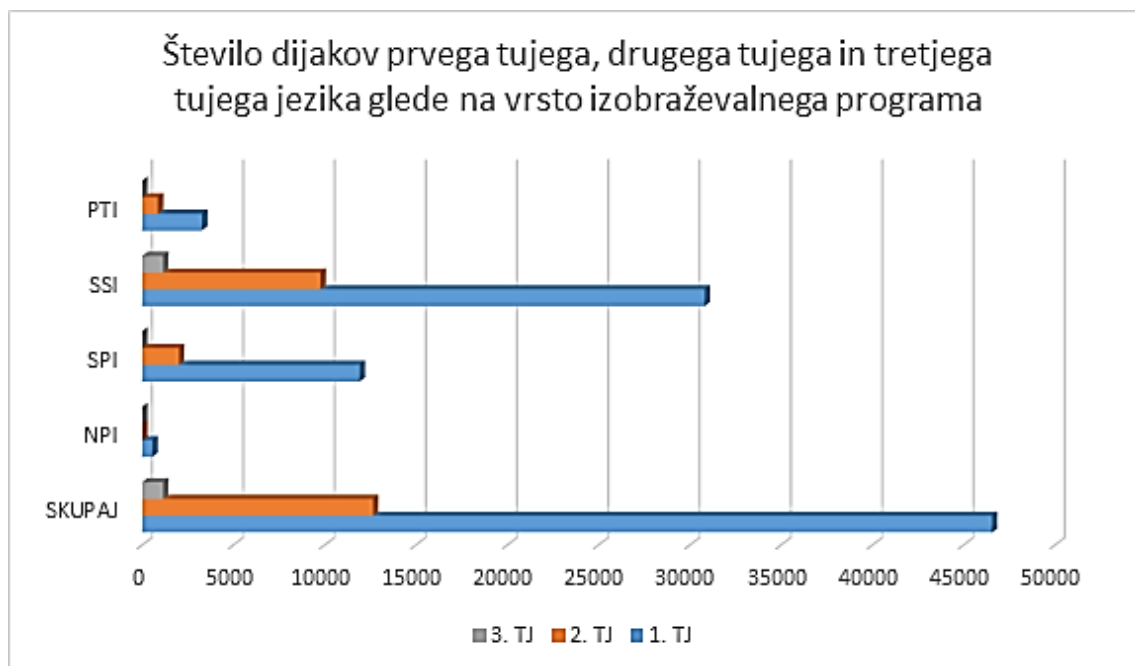
Glede na vrsto izobraževalnega programa se v NPI tujega jezika uči 50 % dijakov v programih NPI, v SPI 97,7 %, SSI 100 % ter PTI 90,9 % vseh dijakov v PTI. Nizek delež dijakov tujega jezika v NPI je posledica dejstva, da predmet ni obvezen. V ostalih vrstah programov je delež dijakov tujega jezika stoo odstotni ali skoraj stoo odstotni, saj sodi v obvezni predmetnik. Skupno se tujega jezika uči 98,4 % vseh dijakov v SPSI.

Delež dijakov, ki se učijo drugega tujega jezika, se giblje med 16,6 % v programih SPI, 26,2 % v programih PTI ter 32,1 % v programih SSI. Skupno se torej uči drugega tujega jezika 26,7 % vseh dijakov v SPSI.

Tretji oz. nadaljnji tuji jeziki se pojavijo zgolj v programih SSI, kjer znaša delež 3,79 % od vseh dijakov v programih SSI oz. 0,2 % od vseh dijakov v SPSI.

Število dijakov glede na status jezika in vrsto izobraževalnega programa prikazuje graf 2.2.1:

²⁰ Vir podatkov v tem podpoglavju: Statistični urad Republike Slovenije, december 2021

Graf 2.2.1: Število dijakov glede na status jezika in vrsto izobraževalnega programa

V nadaljevanju je po posameznih vrstah programov (NPI, SPI, SSI, PTI) prikazano število dijakov, ki se učijo tuje jezike glede na njihov status v predmetniku (prvi tuji jezik, drugi tuji jezik, tretji tuji jezik, ostali tuji jeziki, neobvezni tuji jezik) in izbrani jezik (angleški, nemški, italijanski, madžarski itd.).

Tuji jeziki v nižjem poklicnem izobraževanju

1. tuji jezik (v odprtem kurikulu)

Tabela 2.2.2: Prvi tuji jezik v NPI (v odprtem kurikulu)

Vrsta jezika - skupaj	549
Angleški jezik	524
Nemški jezik	2
Italijanski jezik ²¹	23

2. tuji jezik ...se v šolskem letu 2019/20 ni izvajal.

3. tuji jezik ...se v šolskem letu 2019/20 ni izvajal.

Ostali jeziki ...se v šolskem letu 2019/20 niso izvajali.

²¹ V dvojezičnem okolju je učenje italijanskega jezika obvezno in se ga učijo vsi dijaki. Velja za vse programe SPSI.

**Tuji jezik kot neobvezni
predmet**

...se v šolskem letu 2019/20 ni izvajal.

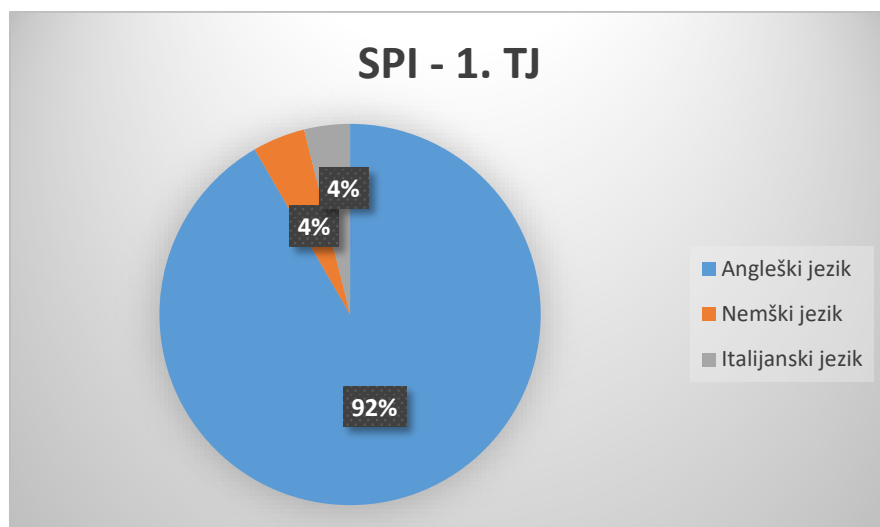
Iz podatkov je razvidno, da se je v šolskem letu 2019/20 tujega jezika učilo 549 od skupno 1095 dijakov, vključenih v programe nižjega poklicnega izobraževanja.

Tuji jeziki v srednjem poklicnem izobraževanju

1. tuji jezik

Tabela 2.2.3: 1. tuji jezik v SPI

Vrsta jezika - skupaj	11912
Angleški jezik	10919
Nemški jezik	531
Italijanski jezik	462
Madžarski jezik	-

Graf 2.2.2: Prvi tuji jezik v SPI

2. tuji jezik

Tabela 2.2.4: 2. tuji jezik v SPI

Vrsta jezika - skupaj	2019
Angleški jezik	570
Nemški jezik	1377
Italijanski jezik	72

Iz podatkov je razvidno, da se v programih srednjega poklicnega izobraževanja drugega tujega jezika uči le slabih 17 % (2019 od 11912) dijakov.

3. tuji jezik

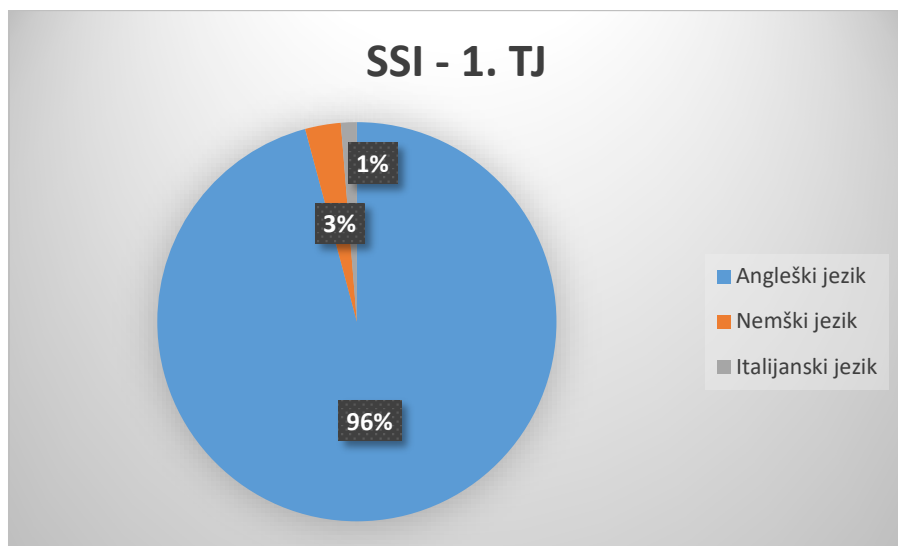
...se v šolskem letu 2019/20 ni izvajal.

Tuji jeziki v srednjem strokovnem izobraževanju

1. tuji jezik

Tabela 2.2.5: Prvi tuji jezik v SSI

Vrsta jezika - skupaj	30816
Angleški jezik	29529
Nemški jezik	891
Italijanski jezik	396

Graf 2.2.3: Prvi tuji jezik v SSI

2. tuji jezik

Tabela 2.2.6: Drugi tuji jezik v SSI

Vrsta jezika - skupaj	9766
Angleški jezik	735
Nemški jezik	7773

Italijanski jezik	903
Španski jezik	355

Iz podatkov je razvidno, da se je v programih SSI v šolskem letu 2019/2020 drugega tujega jezika učilo 9766 od 30816 dijakov, kar predstavlja približno eno tretjino dijakov v programih SSI. Žal iz razpoložljivih podatkov ne moremo ugotoviti, koliko od teh dijakov je tistih, ki so vključeni v programe, v katerih je drugi tuji jezik del obveznega predmetnika, koliko pa je dijakov, ki se drugega tujega jezika učijo v okviru odprtega kurikula. Pri slednjih tudi ni podatka, kakšen je obseg ur drugega tujega jezika.

Kot drugi tuji jezik z 80% močno prevladuje nemščina (7773 dijaki), drugi jeziki se izvajajo v manjših deležih: angleščina (735 dijakov) tam, kjer ima nemščina status prvega tujega jezika, italijanščina (903 dijaki) verjetno predvsem na narodno mešanem območju ter španščina (355 dijakov) v zelo majhnem deležu. Drugi jeziki pa se sploh ne pojavljajo.

3. tuji jezik

Tabela 2.2.7: Tretji tuji jezik v SSI

Vrsta jezika - skupaj	1152
Nemški jezik	329
Francoski jezik	74
Italijanski jezik	548
Španski jezik	201

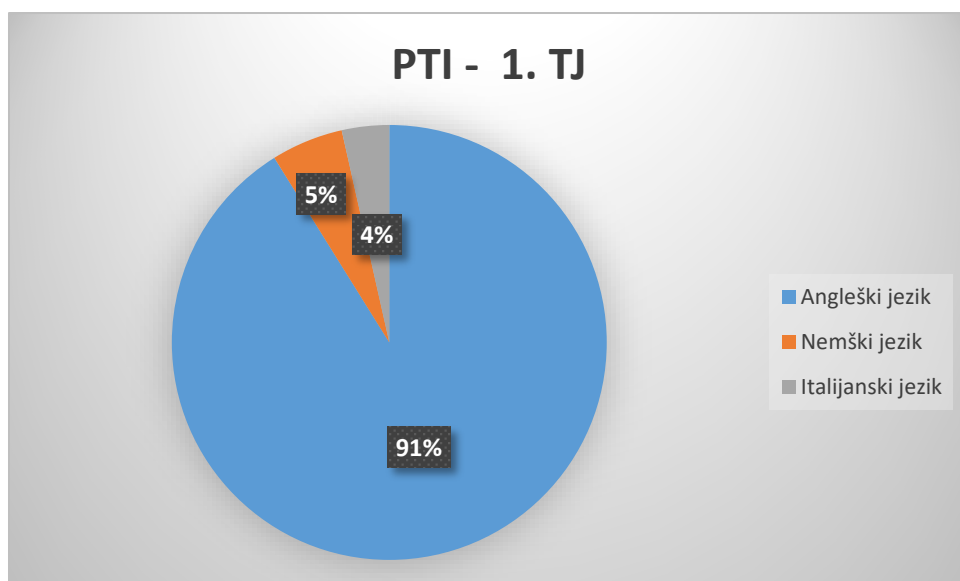
Tretji tuji jezik se v programih srednjega strokovnega izobraževanja pojavlja bolj izjemoma, in sicer predvsem v programih, kjer je drugi tuji jezik del obveznega dela predmetnika in je znanje tretjega tujega jezika nujno za opravljanje bodočega poklica dijakov (npr. program gastronomija).

Tuji jeziki v poklicno-tehniškem izobraževanju

1. tuji jezik

Tabela 2.2.8: Prvi tuji jezik v PTI

Vrsta jezika - skupaj	3271
Angleški jezik	2981
Nemški jezik	175
Italijanski jezik	115

Graf 2.2.4: Prvi tuji jezik v PTI

2. tuji jezik

Tabela 2.2.9: Drugi tuji jezik v PTI

Vrsta jezika - skupaj	858
Angleški jezik	174
Nemški jezik	641
Italijanski jezik	43

Iz podatkov je razvidno, da se je v programih PTI v šolskem letu 2019/2020 drugega tujega jezika učilo 858 od 3271 dijakov, kar predstavlja dobro četrtino vseh dijakov v teh programih. Žal iz razpoložljivih podatkov ne moremo ugotoviti, koliko od teh dijakov so dijaki, vključeni v programe, v katerih je drugi tuji jezik del obveznega predmetnika, koliko pa je dijakov, ki se drugega tujega jezika učijo v okviru odprtega kurikula.

3. tuji jezik

se v šolskem letu 2019/20 ni izvajal.

Ugotovitve o umeščenosti tujih jezikov v SPSI

Kot je razvidno iz prikazanih podatkov, po številu dijakov v programih SPSI prevladuje angleščina kot prvi tuji jezik (med 91 % in 96 %) ter nemščina kot drugi tuji jezik (26,4 %). Za ponazoritev - v programih SSI se je kot prvi tuji jezik angleščino učilo 29.529 dijakov, 891 nemščino ter 396 dijakov italijanščino. Kot drugi tuji jezik se je v programih SS nemščine kot drugega tujega jezika učilo 7.773 dijakov, italijanščine 903 ter španščine 355 dijakov.

Čeprav v programih NPI v obveznem delu predmetnika ni tujega jezika, se 549 dijakov ali polovica dijakov v NPI uči tuji jezik, ki je angleščina, nemščina ali italijanščina.

V programih SPI je obvezen samo en tuji jezik, tega se uči 11.912 dijakov (večinoma angleščine). Drugega tujega jezika se je v odprtem kurikulumu učilo 2.019 dijakov, kar je manj kot ena šestina vseh dijakov v programih SPI.

Delež dijakov, ki se učijo vsaj en tuji jezik od celotne populacije srednješolcev, je glede na podatke visok in glede na to, da je večinoma obvezni predmet, pričakovan. Glede na obseg ur pouka, ki so temu namenjeni, in glede na to, da tuji jezik ni obvezen na poklicni maturi, pa predvidevamo, da je raven doseženega znanja prvega tujega jezika dijakov, ki zaključijo SPSI, razmeroma nizka. V SPI je glede na Katalog znanja pričakovana raven A2, v SSI in PTI B1. Prav tako je nizka pričakovana raven drugega tujega jezika v SPSI. Pri 26 % dijakov, ki se drugega tujega jezika v SPSI učijo večinoma kot izbirni predmet, je pričakovana raven Pred A1, A1 ali A1-A2. Dijaki, ki se ga učijo kot obvezni predmet, pa dosežejo raven A2 pri pouku z obsegom najmanj 204 ur.

Za razliko od italijanščine kot drugega jezika na narodno mešanem območju (NMO) Slovenske Istre madžarščina kot drugi jezik na narodno mešanem območju Prekmurja ni v naboru tujih jezikov na poklicni maturi.

Izzivi oz. vprašanja:

- Na kakšen način bi lahko v programih SPSI spodbudili več dijakov k učenju drugega tujega jezika?
- Kako doseči, da se število ur pouka tujih jezikov v SPSI poveča in s tem tudi zviša raven znanja?
- Ugotoviti, kakšna je dejanska raven znanja drugega tujega jezika dijakov v SSI in PTI.
- Kje so možnosti, da se drugi tuji jezik umesti v obvezni predmetnik v SPSI?
- Kako pridobiti podatke o številu učiteljev posameznega tujega jezika v SPSI?
- Kako povečati pestrost TJ v SPSI?
- Kako povečati število dijakov, ki izberejo TJ na poklicni maturi?
- Predlog, da se madžarščina kot drugi jezik na NMO²² Prekmurja umesti v nabor tujih jezikov na poklicni maturi

²²narodno mešano območje

3. Mnenje učiteljev tujega jezika o pouku

Mnenja učiteljev tujega jezika o pouku smo pridobili v okviru naloge Analiza katalogov znanja v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju. Vprašalnik o katalogih znanja za učitelje tujih jezikov smo razširili z vprašanji o pouku tujih jezikov.

3.1 Mnenje učiteljev prvega tujega jezika

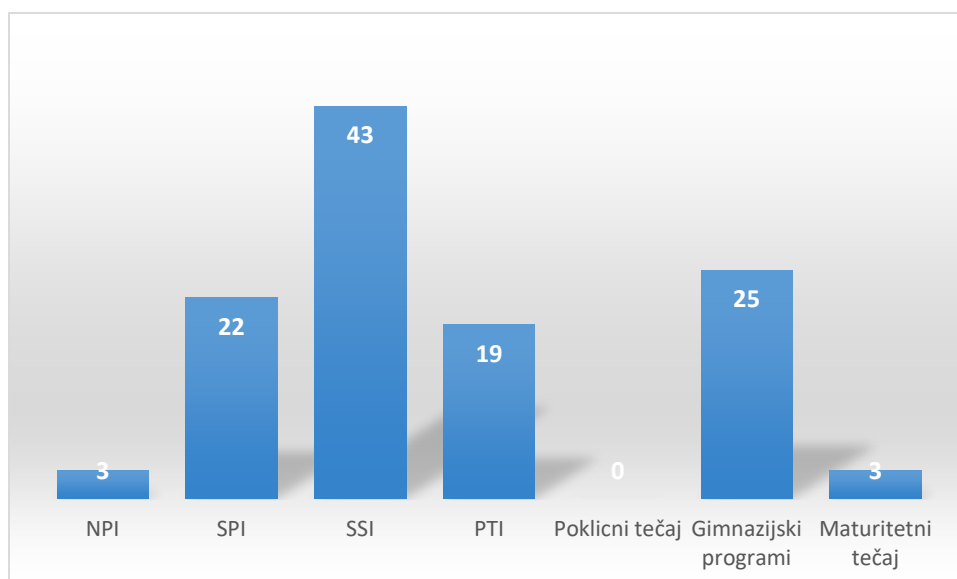
Vzorec

K sodelovanju v raziskavi so bili povabljeni učitelji, ki poučujejo prvi tuji jezik v programih srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja. Vabilo k sodelovanju je bilo najprej posredovano vsem ravnateljem, nato objavljeno v dveh spletnih učilnicah Zavoda RS za šolstvo, namenjenih učiteljem, ki poučujejo angleščino oz. nemščino v srednjih šolah. Vabilo učiteljem je bilo objavljeno tudi na študijskem srečanju, ki sta ga izvedli predmetni skupini za angleščino in nemščino na Zavodu RS za šolstvo. Na sklop vprašanj o tujih jezikih je odgovarjalo 65 učiteljev, ki poučujejo predmet tuji jezik I in/ali predmet tuji jezik II, od tega jih je 51 označilo, da poučujejo tuji jezik I. To podpoglavje zajema analizo podatkov, ki so jih dali učitelji, ki tuji jezik poučujejo kot prvi tuji jezik.

V katerem programu/programih poučujete tuji jezik I?

Tabela 3.1.1: Število učiteljev prvega tujega jezika po vrstah programov, v katerih poučujejo tuji jezik

	število
NPI	3
SPI	22
SSI	43
PTI	19
Poklicni tečaj	0
Gimnazijski programi	25
Maturitetni tečaj	3

Graf 3.1.1: Število učiteljev prvega tujega jezika po vrstah programov, v katerih poučujejo tuji jezik

Iz grafa 3.1.1 je razvidno, da večina učiteljev tujih jezikov poučuje v različnih vrstah programov (npr. kombinacija SPI + SSI, ipd.), pri čemer največji delež pričakovano predstavljajo učitelji, ki poučujejo v programih srednjega strokovnega izobraževanja. Iz grafa je tudi razvidno, da precejšen delež učiteljev poučuje tudi v gimnazijskih programih. Predpostavljamo, da gre za učitelje, ki poučujejo v okviru šol in šolskih centrov, ki poleg poklicno-strokovnih izvajajo tudi gimnazijski program. To se je pri odgovorih na nekatera vprašanja občasno izkazalo tudi za rahlo problematično, saj se nekateri od teh učiteljev niso osredotočili na presojo kataloga znanja oz. na poučevanje v programih SPSI, temveč na gimnazijski program in splošno maturo.

Instrumentarij

Za potrebe ugotavljanja stanja na področju tujih jezikov v izobraževalnih programih srednjega poklicnega (SPI), srednjega strokovnega (SSI) in poklicno-tehniškega izobraževanja (PTI) je bil učiteljem na voljo spletni vprašalnik. Vprašalnik je bil sestavljen iz dveh sklopov. Prvi del, na katerega so odgovarjali učitelji, ki poučujejo tuji jezik, je zajemal 10 vprašanj. Vprašanja v tem delu so se vsebinsko osredotočala na poučevanje tujega jezika v programih SPSI. Sedem vprašanj je bilo zaprtega tipa z možnostjo dodajanja svojega odgovora (»Drugo:«). Eno vprašanje je bilo alternativnega tipa z možnostjo pojasnitve, dve vprašanji pa sta bili odprtega tipa.

Rezultati

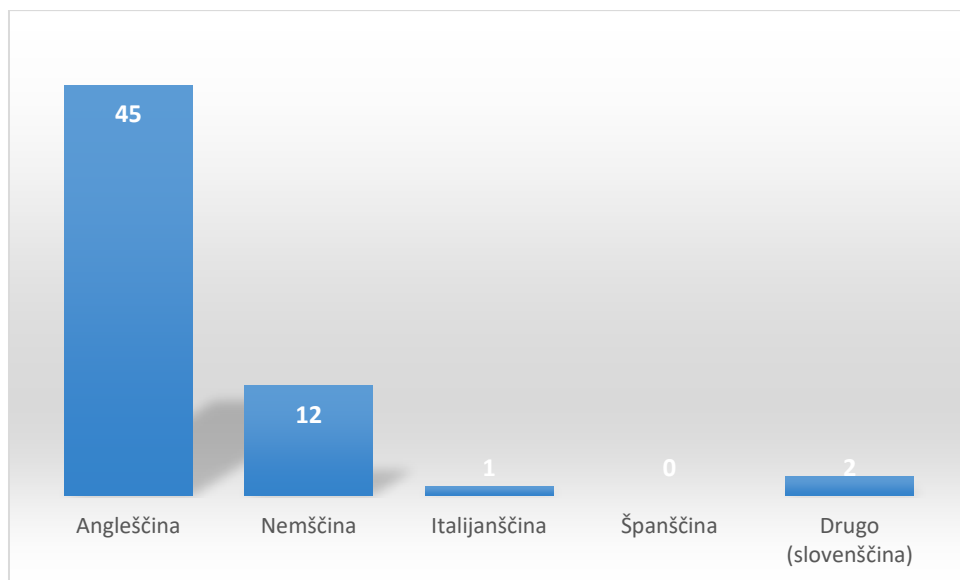
Poučevani jeziki

Na vprašanje *Kateri jezik/jezike poučujete?* je odgovorilo 51 učiteljev. Velika večina (N = 45) jih je odgovorila, da poučujejo angleščino, slaba četrtina (N = 12) nemščino.

Tabela 3.1.2: Poučevani jeziki

	Število	odstotek
Angleščina	45	75 %

Nemščina	12	20 %
Italijanščina	1	2 %
Španščina	0	0 %
Drugo (slovenščina)	2	3 %

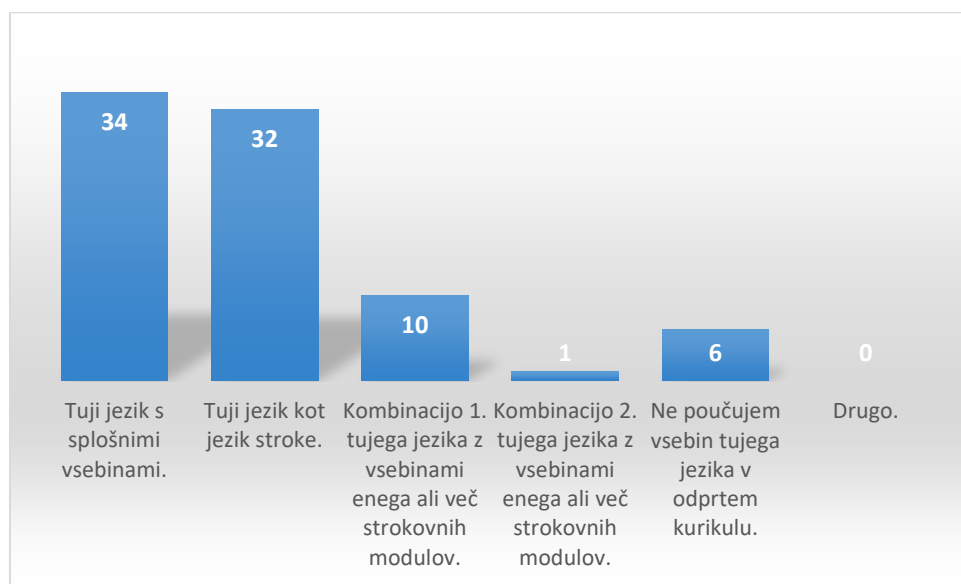
Graf 3.1.2: Poučevani jeziki

Tuji jeziki v odprtem kurikulumu

Graf 3.1.3 prikazuje odgovore učiteljev na vprašanje *Na kakšen način poučujete tuji jezik v okviru odprtega kurikula?* Rezultati kažejo, da se v največ primerih tuji jezik v odprtem kurikulumu poučuje bodisi kot tuji jezik s splošnimi vsebinami (N = 34) ali kot jezik stroke (N = 32).

Tabela 3.1.3: Tuji jeziki v odprtem kurikulumu

	število	odstotek
Tuji jezik s splošnimi vsebinami.	34	41 %
Tuji jezik kot jezik stroke.	32	39 %
Kombinacijo 1. tujega jezika z vsebinami enega ali več strokovnih modulov.	10	12 %
Kombinacijo 2. tujega jezika z vsebinami enega ali več strokovnih modulov.	1	1 %
Ne poučujem vsebin tujega jezika v odprtem kurikulumu.	6	7 %
Drugo.	0	0 %

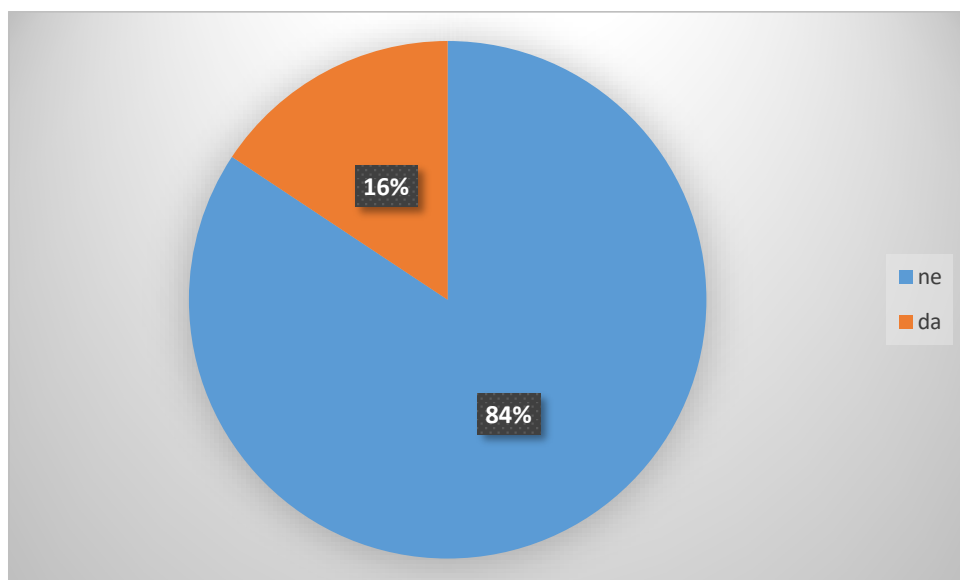
Graf 3.1.3: Tuji jeziki v odprtem kurikulumu

Dopolnjevanje delovne obveznosti

Na vprašanje, ali učitelji poleg poučevanja prvega tujega jezika svojo delovno obveznost dopolnjujejo še s poučevanjem katerega drugega predmeta/modula oz. z drugimi zadolžitvami, je 84 % učiteljev odgovorilo, da ne. 16 % jih delovno obveznost dopolnjuje s poučevanjem drugih predmetov, s poučevanjem v gimnazijskem programu ali z izvajanjem dodatne strokovne pomoči.

Tabela 3.1.4: Dopolnjevanje delovne obveznosti

	število
ne	43
da	8
skupaj	51

Graf 3.1.4: Dopolnjevanje delovne obveznosti

Da, dopolnjujem z:

Tabela 3.1.5: Dopolnjevanje delovne obveznosti po tipu

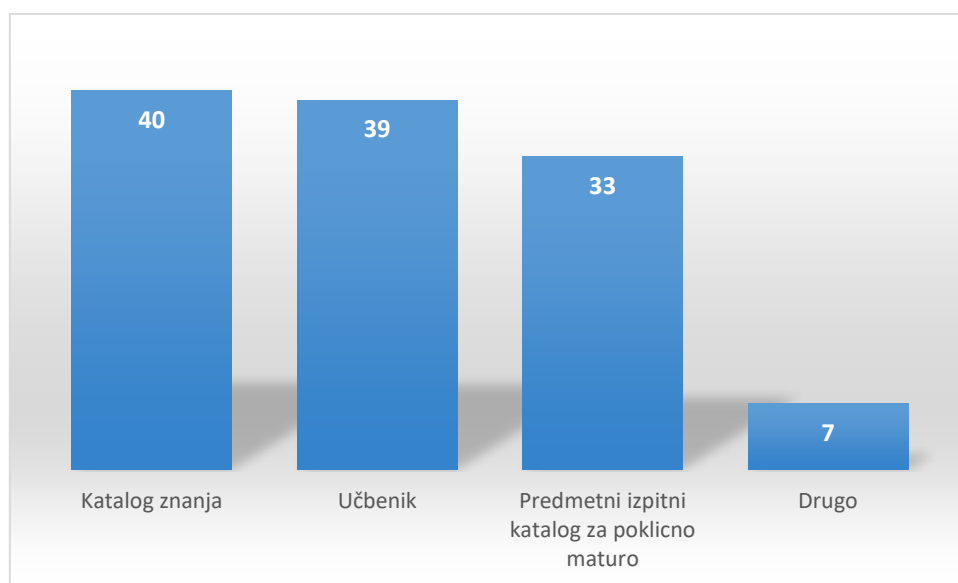
	število
geografija, družboslovje	1
gimnazijo	1
naravoslovje	1
s slovenščino	3
strokovna modula v programu predšolska vzgoja Jezikovno izražanje otrok in Veščine sporazumevanja	1
šolska učna pomoč	1

Izhodišče za načrtovanje pouka

Na vprašanje, kaj učitelju pri njegovem načrtovanju pouka tujega jezika v programu SPI/SSI/PTI predstavlja njegovo izhodišče, je večina navedla praktično v enakem deležu katalog znanja in učbenik (N = 40 oz. 39), takoj za tem sledi predmetni izpitni katalog za poklicno matura (N = 33). Med »Drugo« so učitelji navedli tudi vsebine strokovnih modulov, presenečajo pa trije odgovori, ki kot izhodišče navajajo učni načrt za angleščino v gimnazijskem programu.

Tabela 3.1.6: Izhodišče načrtovanja pouka

	število	odstotek
Katalog znanja	40	34 %
Učbenik	39	33 %
Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo	33	28 %
Drugo	7	6 %

Graf 3.1.5: Izhodišče načrtovanja pouka

Vpisi pod 'drugo':

Tabela 3.1.7: Izhodišče načrtovanja pouka – vpisi pod 'drugo'

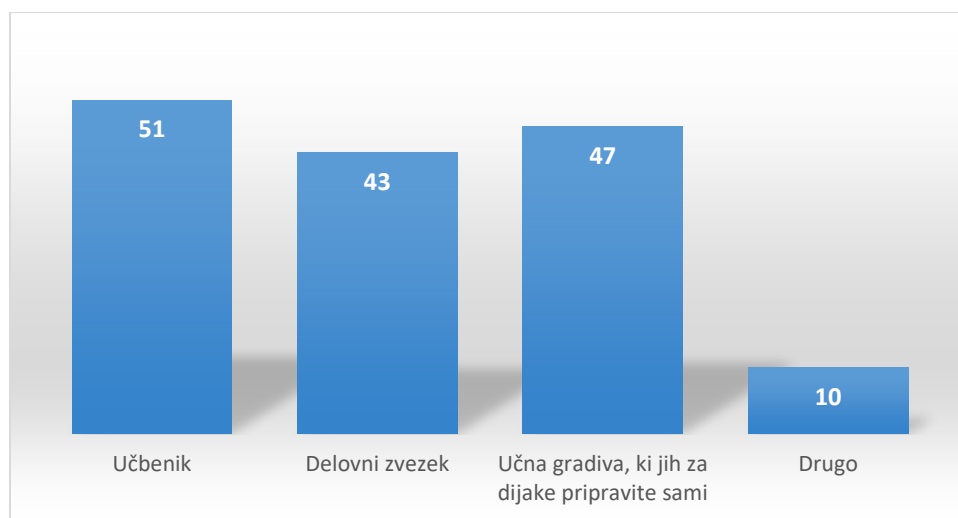
	število
Kar dijaki potrebujejo v življenju, to kar jih zanima, razvijanje kritičnega razmišljanja.	1
projektno in timsko sodelovanje na šoli	1
Strokovne vsebine izbiram po nasvetih sodelavcev strokovnih predmetov.	1
Učni načrt	2
Učni načrt za Gimnazije/angleščina	1
Vsebine strokovnih predmetov na šoli, ki mu prilagamo pouk jezika stroke	1

Učna gradiva

Na vprašanje, katero gradivo oz. gradiva uporabljajo vaši dijaki pri pouku tujih jezikov, je 51 učiteljev odgovorilo, da učbenik, s 47 odgovori pa sledijo gradiva, ki jih učitelji za dijake pripravljajo sami. Veliko je tudi odgovorov, ki navajajo delovni zvezek (N = 43), pod »Drugo« pa so učitelji največkrat zapisali različne spletne vire in aplikacije (takih odgovorov je 9), eden od odgovorov pa navaja tudi maturitetne pole.

Tabela 3.1.8: Učna gradiva

	število	odstotek
Učbenik	51	34 %
Delovni zvezek	43	28 %
Učna gradiva, ki jih za dijake pripravite sami	47	31 %
Drugo	10	7 %

Graf 3.1.6: Učna gradiva

Vpisi pod 'drugo':

Tabela 3.1.9: Učna gradiva – vpisi pod 'drugo'

	število
Aplikacije	1
e-gradiva	1
interaktivna gradiva	1

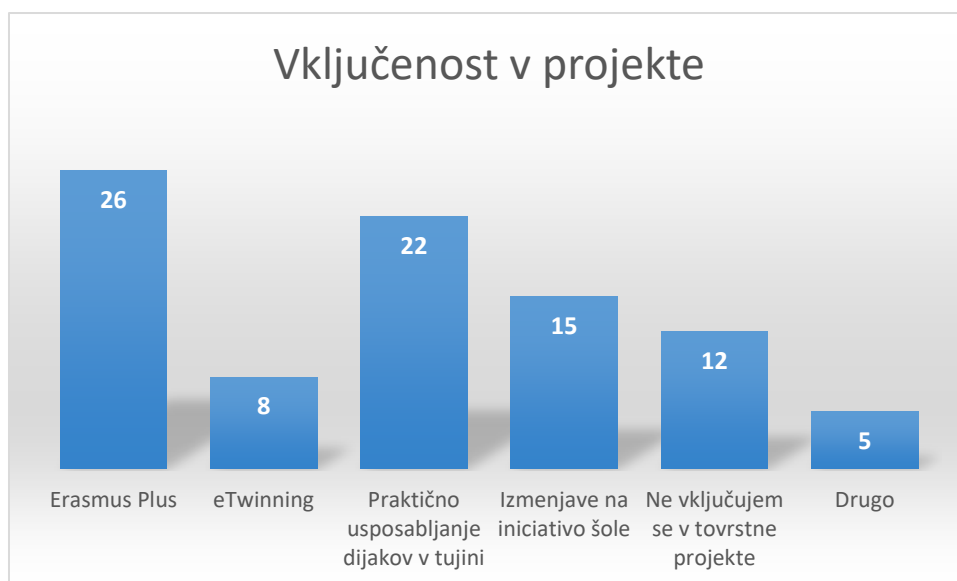
Internet, dodatna gradiva, ki so na voljo na tržišču	1
Maturitetne pole, vse kar lahko sami najdejo na internetu.	1
Spletne aplikacije (kvizi in druge podobne naloge)	1
spletne strani za vajo	1
spletne strani, tujejezične revije	1
spletne učilnice, pri delu na daljavo tudi MS Teams	1
videoposnetki, spletna gradiva, časopisni članki	1

Vključevanje v projekte

Zanimalo nas je tudi, v katere projekte, v katerih je tuji jezik pomemben za komunikacijo oz. je vsebina projekta, se učitelji osebno vključujejo. Največ odgovorov (N = 26) je bilo, da je to program Erasmus Plus, z 22 odgovori sledi praktično usposabljanje dijakov v tujini ter izmenjave na iniciativo šole (N = 15). Slaba četrtina učiteljev se ne vključuje v tovrstne projekte.

Tabela 3.1.10: Vključevanje v projekte

	število	odstotek
Erasmus Plus	26	30 %
eTwinning	8	9 %
Praktično usposabljanje dijakov v tujini	22	25 %
Izmenjave na iniciativo šole	15	17 %
Ne vključujem se v tovrstne projekte	12	14 %
Drugo	5	6 %

Graf 3.1.7: Vključevanje v projekte

Vpisi pod 'drugo':

Tabela 3.1.11: Vključevanje v projekte - vpisi pod 'drugo'

	Število
Jeziki štejejo oz. Languages Matter	1
MEPI odprave v tujini in mednarodni tabori	1
OBJEM - projekt bralne pismenosti	1
Spletne konference	1
Unesco (učenec učencu učitelj - pomoč pri poučevanju tujih dijakov)	1

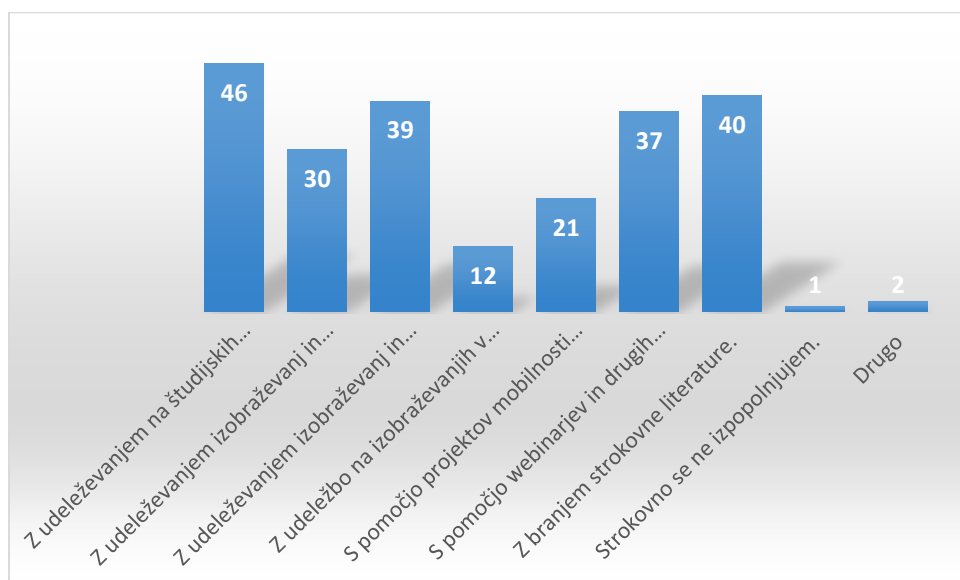
Strokovno izpopolnjevanje

Glede na odgovore na vprašanje *Kako se strokovno izpopolnujete?* se največ učiteljev (N = 46) izpopolnjuje z udeleževanjem na študijskih srečanjih in drugih izobraževanjih, ki jih izvaja Zavod RS za šolstvo. Med odgovori sledi branje literature (40 odgovorov) in udeleževanje izobraževanj in usposabljanj, ki jih ponujajo druge organizacije/institucije (39 odgovorov). Velik je tudi delež učiteljev, ki se izpopolnjujejo s pomočjo webinarjev in drugih spletnih tečajev (37 odgovorov) ter tistih, ki se udeležujejo izobraževanj, ki jih pripravljajo založbe (N = 30).

Tabela 3.1.12: Strokovno izpopolnjevanje

	Število	odstotek
Z udeleževanjem na študijskih srečanjih in drugih izobraževanjih, ki jih izvaja Zavod RS za šolstvo.	46	20 %
Z udeleževanjem izobraževanj in usposabljanj, ki jih izvajajo založbe.	30	13 %

Z udeleževanjem izobraževanj in usposabljanj, ki jih ponujajo druge organizacije/institucije (druge srednje šole, fakultete, andragoški zavodi, jezikovne šole ...).	39	17 %
Z udeležbo na izobraževanjih v tujini.	12	5 %
S pomočjo projektov mobilnosti (npr. Erasmus Plus).	21	9 %
S pomočjo webinarjev in drugih spletnih tečajev.	37	16 %
Z branjem strokovne literature.	40	18 %
Strokovno se ne izpopolnjujem.	1	0 %
Drugo	2	1 %

Graf 3.1.8: Strokovno izpopolnjevanje

Vpisi pod 'drugo':

Tabela 3.1.13: Strokovno izpopolnjevanje – vpisi pod 'drugo'

	število
RIC	1
S pomočjo spletnih aplikacij za samostojno učenje	1

Pričakovana strokovna podpora ZRSŠ

Odgovore učiteljev na odprto vprašanje *Kakšno strokovno podporo pričakujete s strani Zavoda RS za šolstvo?* lahko razporedimo v več skupin:

1. Predlogi, ki so povezani s poučevanjem jezika stroke (N = 7). Več učiteljev je izrazilo željo po različnih usposabljanjih in podpori na področju poučevanja jezika stroke. Nekateri si želijo tudi konkretnih gradiv, kot so učbeniki tujega jezika za določene stroke ali zbirke nalog oz. besedil.
2. Predlogi, ki so povezani z aktualnimi in konkretnimi izzivi pri poučevanju (N = 21). Učitelji si želijo predvsem konkretnih in aktualnih informacij, praktičnih usposabljanj s poudarkom na inovativnih pristopih, usposabljanj za poučevanje dijakov z različnimi primanjkljaji, želijo pa si tudi medsebojnega deljenja primerov dobre prakse. Primeri predlogov (dobesedni navedki iz vprašalnika):
3. Dva predloga, povezana s poklicno maturo, in sicer podpora pri pripravi in izvedbi PM ter dodatne usmeritve glede priprave na PM.
4. Nekaj učiteljev (N = 6) pričakuje, da bo ZRSS pripravil (učna) gradiva za posamezne predmete ali nudil pomoč pri izdelavi digitalnih gradiv, pri financiranju plačljivih digitalnih gradiv/aplikacij, ali poenotil terminologijo kurikularnih dokumentov.
5. Nekateri učitelji (N = 3) od ZRSS ne pričakujejo nobene podpore oz. je iz njihovih odgovorov zaznati, da niso seznanjeni s podporo, ki jo ZRSS in predmetne skupine že nudijo.

Predlogi v povezavi s položajem in/ali poukom tujih jezikov

Učitelje smo vprašali tudi o njihovih predlogih v povezavi s poukom oz. položajem tujih jezikov v SPI/SSI/PTI. Njihove odgovore lahko razdelimo v naslednje skupine:

1. Predlogi, ki so povezani s problematiko poučevanja jezika stroke (N = 14). Pri tem so vprašani učitelji izpostavili problem poučevanja jezika stroke, ki je na šolah, kjer prihaja do združevanja oddelkov/dijakov različnih smeri pri splošno izobraževalnih predmetih, zelo težko izvedljiv. Poleg tega si nekateri želijo več ur tujega jezika, konkretnih primerov, ipd.
2. Predlogi, ki se nanašajo na položaj tujih jezikov v izobraževalnem sistemu na sploh in v programih SPSI (N = 9), še zlasti položaj drugega tujega jezika, s poudarkom na nemščini (želja po večji prisotnosti drugega tujega jezika kot obveznega predmeta).
3. Predlogi, ki so povezani z maturo v smislu povečanja ur za pripravo na PM (N = 2) in zvišanje zahtevnosti PM (N = 1).

Povzetek mnenj učiteljev prvega tujega jezika o pouku

Iz rezultatov anketnih odgovorov 51 učiteljev prvega tujega jezika v SPSI lahko ugotovimo, da:

- večina učiteljev tujega jezika poučuje v različnih vrstah programov, pri čemer največji delež pričakovano predstavljajo učitelji, ki poučujejo v programih SSI; precejšen delež učiteljev hkrati poučuje tudi v gimnazijskih programih,
- večina učiteljev kot prvi tuji jezik poučuje angleščino,
- se prvi tuji jezik v odprtem kurikulumu v glavnem poučuje s splošnimi vsebinami in/ali kot jezik stroke,
- kot izhodišče za načrtovanje pouka prvega tujega jezika učitelji uporabljajo učbenik, katalog znanja in predmetni izpitni katalog za poklicno maturo in pripravljajo učna gradiva za dijake,
- se večina učiteljev vključuje v projekte, kjer je tuji jezik pomemben za komunikacijo oz. vsebino projekta (npr. v projektih Erasmus +, praktično usposabljanje dijakov v tujini, izmenjave na iniciativo šole),
- se učitelji strokovno izpopolnjujejo najpogosteje na študijskih srečanjih in drugih izobraževanjih, ki jih izvaja ZRSŠ, na usposabljanjih, ki jih izvajajo založbe ter druge institucije, ter z branjem strokovne literature in s pomočjo webinarjev,
- učitelji izražajo potrebo po strokovni podpori s strani ZRSŠ in sicer v obliki strokovnih srečanj z izmenjavo prakse, gradivi, usposabljanjih s področja poučevanja jezika stroke, inovativnih pristopov, dela z dijaki s posebnimi potrebami,
- pričakujejo sistemsko ureditev težave s poučevanjem jezika stroke, ki je na šolah, kjer prihaja do združevanja oddelkov/dijakov različnih smeri pri splošno izobraževalnih predmetih, zelo težko izvedljiv.

3.2 Mnenje učiteljev drugega tujega jezika

Vzorec

K izpolnjevanju spletnega anketnega vprašalnika so bili julija 2021 povabljeni učitelji, ki poučujejo drugi tuji jezik v programih srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in poklicno tehniškega izobraževanja. Vabilo k sodelovanju je bilo najprej posredovano vsem ravnateljem, nato objavljeno v spletni učilnici Zavoda RS za šolstvo, namenjeni učiteljem, ki poučujejo nemščino v srednjih šolah. Vabilo učiteljem je bilo avgusta 2021 objavljeno tudi na študijskem srečanju, ki ga je izvedla predmetna skupina za nemščino na Zavodu RS za šolstvo. Na sklop vprašanj o tujih jezikih je odgovarjalo skupaj 27 učiteljev, ki poučujejo drugi tuji jezik v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju.

Instrumentarij

Za potrebe pridobitve mnenja učiteljev o specifikah poučevanja drugega tujega jezika v programih SPSI je bil zasnovan spletni vprašalnik za učitelje, sestavljen iz 10 vprašanj. Osem vprašanj je bilo zaprtega tipa z možnostjo dodajanja svojega odgovora ter dve vprašanji odprtega tipa. Vprašanja so se nanašala na vrsto izobraževalnega programa, kjer učitelj poučuje, na jezike, ki jih poučuje, na pouk drugega tujega jezika v odprtem kurikulumu, na dopolnjevanje delovne obveznosti, izhodišče za načrtovanje pouka, učna gradiva, vključevanje v projekte, strokovno spopolnjevanje, na predloge glede strokovne podpore s strani ZRSŠ ter na predloge glede pouka oz. Položaja drugega tujega jezika v SPSI.

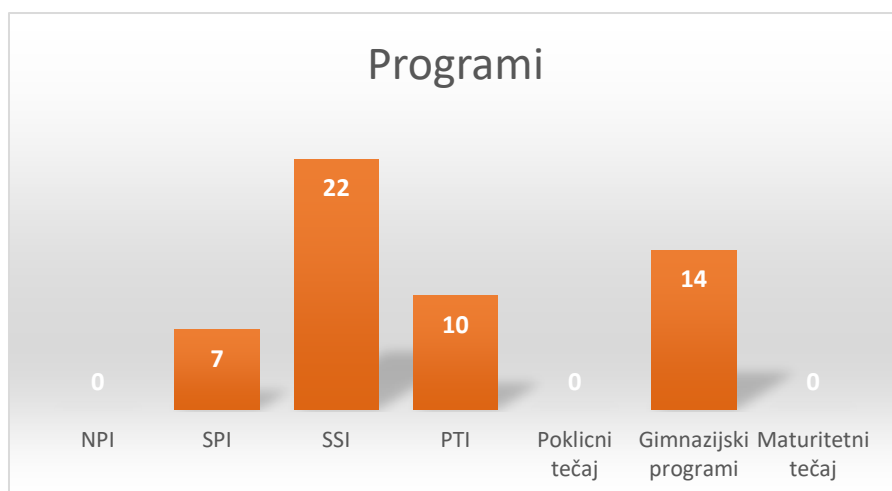
Rezultati anketnega vprašalnika

Struktura učiteljev po vrstah izobraževalnih programov

Rezultati odgovorov učiteljev na vprašanje, v katerem programu/programih poučujejo drugi tuji jezik, so prikazani v tabeli 3.2.1 in grafu 3.2.1. Na vprašanje je bilo možno označiti več odgovorov.

Tabela 3.2.1: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika po izobraževalnih programih, kjer poučujejo

Program	Število
NPI	0
SPI	7
SSI	22
PTI	10
Poklicni tečaj	0
Gimnazijski programi	14
Maturitetni tečaj	0

Graf 3.2.1: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika po vrstah programov, kjer poučujejo

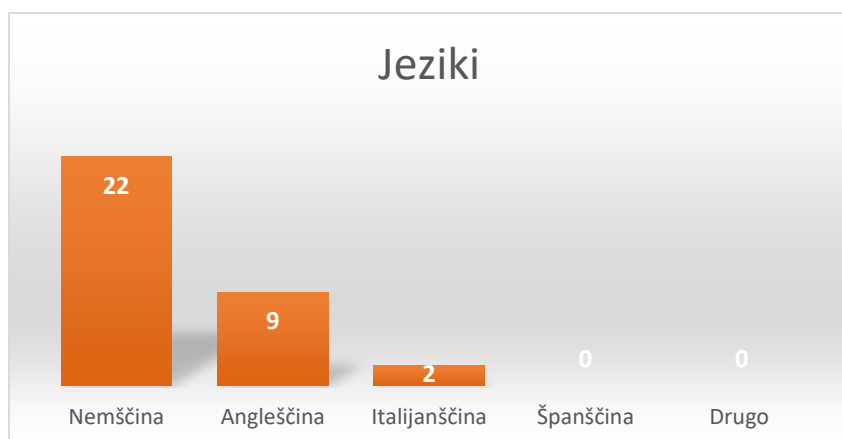
Iz grafa 3.2.1 je razvidno, da večina vprašanih učiteljev drugega tujega jezika poučuje v programih SSI (N = 22) ter hkrati v različnih programih, tako v SPI, PTI kot tudi v gimnazijskih programih. Pričakovano učitelji ne poučujejo drugega tujega jezika v NPI in poklicnem tečaju, saj tam drugega tujega jezika v predmetniku ni.

Poučevani jezik

Odgovore učiteljev na vprašanje, kateri jezik oz. katere jezike poučujete, prikazujeta tabela 3.2.2 in graf 3.2.2. Vprašanje je bilo zaprtega tipa s štirimi možnimi izbirami in dodatno možnostjo zapisa pod »Drugo«.

Tabela 3.2.2 Odgovori učiteljev drugega tujega jezika o jeziku, ki ga poučujejo

Jezik	število
Nemščina	22
Angleščina	9
Italijanščina	2
Španščina	0
Drugo	0

Graf 3.2.2: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika po jeziku, ki ga poučujejo

Odgovori učiteljev kažejo, da jih večina kot drugi tuji jezik ($N = 22$) poučuje nemščino, 9 angleščino ter 2 italijanščino kot drugi tuji jezik. Glede na statistične podatke o številu dijakov, ki se učijo drugi tuji jezik, je rezultat pričakovan. Angleščino se kot drugi tuji jezik poučuje tam, kjer je nemščina prvi tuji jezik. Glede na število dijakov, ki se v SPSI učijo dva tuja jezika, pa je tudi pričakovano, da je nabor različnih jezikov kot drugi tuji jezik razmeroma ozek. V primeru odgovorov v tej anketi so trije: nemščina, angleščina in italijanščina.

Tuji jezik v odprtem kurikulumu

Odgovore učiteljev na vprašanje *Na kakšen način poučujete tuji jezik v okviru odprtega kurikula?* prikazujeta tabela 3.2.3 in graf 3.2.3.

Tabela 3.2.3: Odgovori učiteljev o poučevanju drugega tujega jezika v odprtem kurikulumu

	Število
Tuji jezik s splošnimi vsebinami.	18
Tuji jezik kot jezik stroke.	18
Kombinacijo 1. tujega jezika z vsebinami enega ali več strokovnih modulov.	1
Kombinacijo 2. tujega jezika z vsebinami enega ali več strokovnih modulov.	4
Ne poučujem vsebin tujega jezika v odprtem kurikulumu.	0
Drugo.	0

Graf 3.2.3: Odgovori učiteljev o poučevanju drugega tujega jezika v odprtem kurikulumu

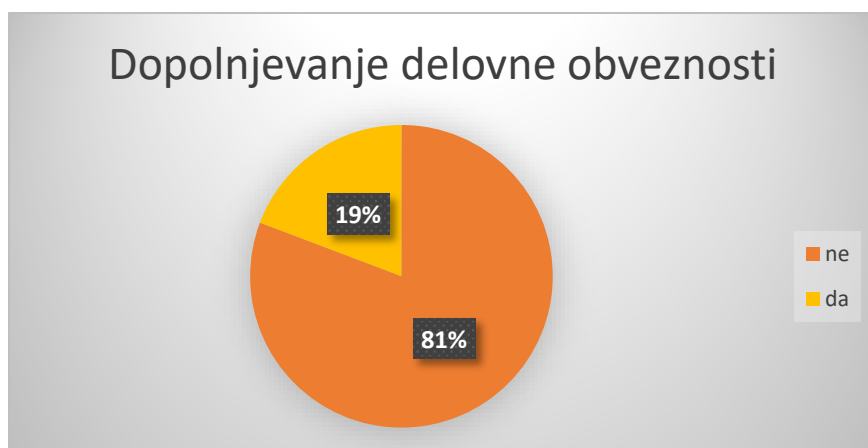
Rezultati kažejo, da se drugi tuji jezik večinoma poučuje v odprtem kurikulumu in sicer kot tuji jezik s splošnimi vsebinami ($N = 18$) ali kot jezik stroke ($N = 18$). V manjši meri se poučuje kot kombinacija z vsebinami strokovnih modulov ($N = 4$). Glede na to, da je drugi tuji jezik obvezni predmet v obsegu 204 ur samo v petih programih srednjega strokovnega izobraževanja (aranžerski tehnik, ekonomski tehnik, gastronomija in turizem, logistični tehnik ter tehnik varovanja) ter v obsegu 68 ur v treh programih poklicno tehniškega izobraževanja (ekonomski tehnik, logistični tehnik, tehnik varovanja), so rezultati odgovorov učiteljev pričakovani.

Dopolnjevanje delovne obveznosti

Odgovore učiteljev na vprašanje, ali poleg poučevanja drugega tujega jezika svojo delovno obveznost dopolnjujejo še s poučevanjem katerega drugega predmeta/modula oz. z drugimi zadolžitvami, prikazujeta tabela 3.2.4 in graf 3.2.4. Pri odgovorih z da so imeli učitelji možnost svojo dopolnitev tudi zapisati.

Tabela 3.2.4: Odgovori učiteljev o dopolnjevanju delovne obveznosti

	Število
ne	21
da	5
skupaj	26

Graf 3.2.4: Odgovori učiteljev o dopolnjevanju delovne obveznosti

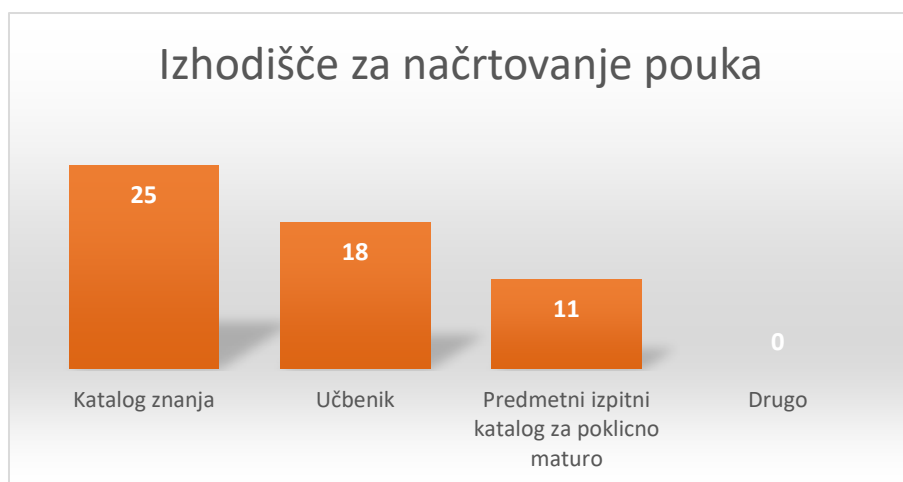
Odgovori učiteljev kažejo, da jih večina svoje delovne obveznosti ne dopolnjuje s poučevanjem drugih predmetov (N = 21). 5 učiteljev pa poleg drugega tujega jezika dopolnjuje še s poučevanjem slovenščine (2 x), zgodovine, geografije in družboslovja ter z obveznimi izbirnimi vsebinami. Glede na te rezultate je presenetljiv razmeroma majhen delež tistih, ki svojo obveznost dopolnjujejo, saj je obseg ur za drugi tuji jezik v srednjih poklicnih in strokovnih programih majhen (do 3 ure na teden).

Izhodišče za načrtovanje pouka

Odgovore učiteljev drugega tujega jezika na vprašanje, kaj je njihovo izhodišče za načrtovanje pouka tujega jezika v programu SPI/SSI/PTI, predstavljata tabela 3.2.5 in graf 3.2.5. Pri odgovorih je bilo več možnosti. Eden izmed odgovorov je bil tudi zapis pod »Drugo«.

Tabela 3.2.5: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika o izhodišču za načrtovanje pouka

	Število
Katalog znanja	25
Učbenik	18
Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo	11
Drugo	0

Graf 3.2.5: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika o izhodišču za načrtovanje pouka

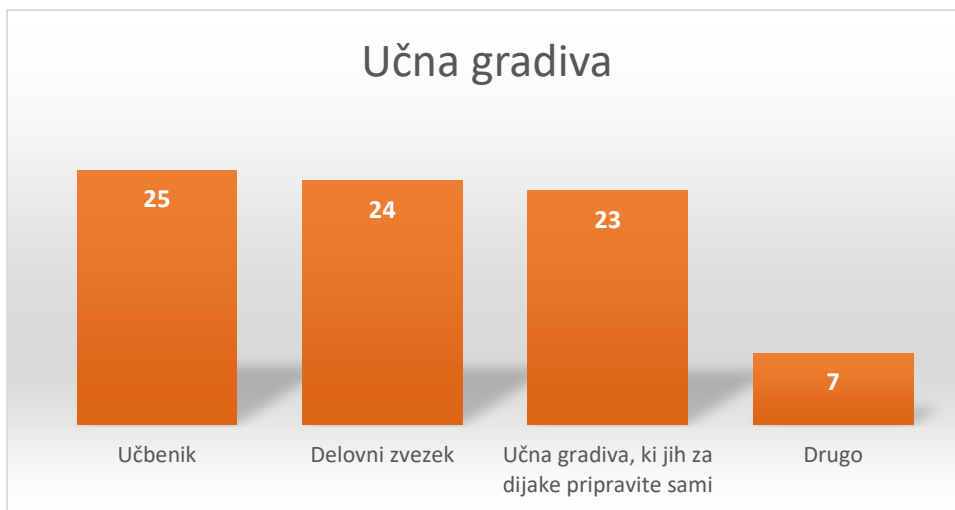
Odgovori učiteljev kažejo na to, da jih večinoma kot izhodišče za načrtovanje pouka uporablja katalog znanja ter učbenik, ter v manjši meri predmetni izpitni katalog za poklicno maturo. To slednje je pričakovano, saj drugi tuji jezik ni umeščen kot predmet na poklicni maturi. Pod »Drugo« vprašani učitelji niso navedli odgovorov.

Učna gradiva

Odgovore učiteljev na vprašanje, katera gradiva uporabljajo njihovi dijaki pri pouku drugega tujega jezika, prikazujeta tabela 3.2.6 in graf 3.2.6. Vprašanje je bilo zaprtega tipa z možnimi tremi izbirami ter dodatno možnostjo zapisa pod »Drugo«. Možnih je bilo več odgovorov.

Tabela 3.2.6: Odgovori učiteljev o gradivih, ki jih uporabljajo njihovi dijaki

	Število
Učbenik	25
Delovni zvezek	24
Učna gradiva, ki jih za dijake pripravite sami	23
Drugo	7

Graf 3.2.6: Odgovori učiteljev o gradivih, ki jih uporabljajo njihovi dijaki

Iz odgovorov učiteljev je razvidno, da njihovi dijaki pri pouku drugega tujega jezika v večini primerov uporabljajo učbenik, delovni zvezek in učna gradiva, ki jih pripravijo učitelji. Pod možnost drugo je odgovarjalo 7 učiteljev. V odgovorih navajajo učna gradiva s spleta (5 x) ter literaturo oz. knjižna učna gradiva (2 x).

Vključevanje v projekte

Odgovore učiteljev na vprašanje, v katere projekte, v katerih je tuji jezik pomemben za komunikacijo oz. vsebino projekta, se osebno vključujejo, prikazujeta tabela 3.2.7 in graf 3.2.7. Vprašanje je bilo zaprtega tipa z možnimi petimi izbirami ter dodatno možnostjo zapisa pod »Drugo«. Možnih je bilo več odgovorov.

Tabela 3.2.7: Odgovori učiteljev o sodelovanju pri projektih

	Število
Erasmus Plus	14
eTwinning	5
Praktično usposabljanje dijakov v tujini	11
Izmenjave na iniciativo šole	9
Ne vključujem se v tovrstne projekte	4
Drugo	4

Graf 3.2.7: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika o sodelovanju pri projektih

Iz odgovorov učiteljev je razvidno, da približno polovica vprašanih sodeluje v projektih Erasmus+ (N = 14) ter pri praktičnem usposabljanju dijakov v tujini (N = 11). Približno tretjina vprašanih sodeluje pri izmenjavah na iniciativo šole (N = 9). Nekoliko manj učitelji sodelujejo v projektu eTwinning, medtem ko štirje učitelji navajajo, da se v projekte ne vključujejo. Pod »Drugo« so navedli štiri zapise in sicer sodelovanje v projektu DSD-Pro, sodelovanje s šolo v obmejnem območju na lastno iniciativo, sodelovanje v projektu UNESCO (učenec učencu učitelj – pomoč pri poučevanju tujih dijakov) ter sodelovanje na spletni konferenci.

Strokovno izpopolnjevanje

Odgovore učiteljev na vprašanje, kako se strokovno izpopolnjujejo, prikazujeta tabela 3.2.8 in graf 3.2.8. Vprašanje je bilo zaprtega tipa z možnimi sedmimi izbirami ter dodatno možnostjo zapisa pod »Drugo«. Možnih je bilo več odgovorov.

Tabela 3.2.8: Odgovori učiteljev o strokovnem izpopolnjevanju

	Število
Z udeleževanjem na študijskih srečanjih in drugih izobraževanjih, ki jih izvaja Zavod RS za šolstvo.	22
Z udeleževanjem izobraževanj in usposabljanj, ki jih izvajajo založbe.	22
Z udeleževanjem izobraževanj in usposabljanj, ki jih ponujajo druge organizacije/institucije (druge srednje šole, fakultete, andragoški zavodi, jezikovne šole ...).	18
Z udeležbo na izobraževanjih v tujini.	8
S pomočjo projektov mobilnosti (npr. Erasmus Plus).	12
S pomočjo webinarjev in drugih spletnih tečajev.	24
Z branjem strokovne literature.	20

Strokovno se ne izpopolnjujem.	4
Drugo	2

Graf 3.2.8: Odgovori učiteljev o strokovnem izpopolnjevanju

Odgovori učiteljev o načinih in oblikah njihovega strokovnega izpopolnjevanja kažejo, da se v veliki meri strokovno izpopolnjujejo s pomočjo webinarjev in drugih spletnih tečajev ($N = 24$), z udeleževanjem na študijskih srečanjih in drugih izobraževanjih, ki jih izvaja Zavod RS za šolstvo ($N = 22$) ali jih izvajajo založbe ($N = 22$) ali druge organizacije/institucije (druge srednje šole, fakultete, andragoški zavodi, jezikovne šole ...) ($N = 18$). Glede na njihove odgovore se v veliki meri strokovno izpopolnjujejo tudi z branjem strokovne literature ($N = 20$) ter v manjši meri s pomočjo sodelovanja v projektih mobilnosti ($N = 12$) ali z udeležbo na izobraževanjih v tujini ($N = 8$). 4 učitelji so odgovorili, da se strokovno ne izpopolnjujejo, pod možnost »Drugo« so v dveh zapisih navedli, da se strokovno izpopolnjujejo s pomočjo spletnih aplikacij za samostojno učenje. Ugotovimo lahko, da se v času pouka na daljavo zaradi izrednih razmer, povezanih s COVID-19, učitelji razmeroma pogosto uporabljajo spletne storitve za njihovo izpopolnjevanje ter da se udeležujejo stalnih oblik izpopolnjevanja, kot so študijske skupine Zavoda RS za šolstvo in seminarji založb, fakultet in drugih institucij.

Pričakovana strokovna podpora ZRSŠ

Na vprašanje, kakšno strokovno podporo pričakujejo s strani Zavoda RS za šolstvo, je odgovorilo 22 vprašanih. Vprašanje je bilo odprtega tipa. Odgovore učiteljev na odprto vprašanje *Kakšno strokovno podporo pričakujete s strani Zavoda RS za šolstvo?* lahko razporedimo v več skupin predlogov:

1. Predlogi, ki so povezani z aktualnimi in konkretnimi izzivi pri poučevanju drugega tujega jezika. Pri tem si anketirani učitelji želijo delovnih srečanj, kjer bi si izmenjali izkušnje, primere dobre prakse, gradiva, dobili konkretna navodila za delo v razredu, za pouk jezika stroke, se seznanili s položajem jezika doma in v tujini, s pregledom in izborom strokovne literature, dobili kvalitetno svetovanje.

2. Predlogi, ki so povezani s poučevanjem jezika stroke. Izražena je bila želja po izobraževanju za potrebe poučevanja tujega jezika kot jezika stroke (področje strojništva, ipd.).
3. Predlogi, povezani s poklicno maturo. Vprašani učitelji pričakujejo dodatne usmeritve glede priprave dijakov na poklicno maturo in več seminarjev na to temo.
4. Predlog, povezan s financiranjem spletnih aplikacij za uporabo pri pouku.
5. Predlog, povezan s podporo pri ureditvi statusa drugega tujega jezika v programih SSI. V odgovoru je izražena potreba po ureditvi statusa 2. tujega jezika, da zopet najde svoje mesto v A delu predmetnika, saj so po mnenju vprašane učitelji drugega tujega jezika vsakoletno obsojeni na milost in nemilost ravnateljev in stroke.
6. Predlogi, povezani s potrebo po strokovnem spopolnjevanju v tujini v obliki izmenjave oz. mobilnosti učiteljev in v obliki izobraževanj v tujini.

Predlogi v povezavi s položajem in/ali poukom drugega tujega jezika

Na vprašanje o predlogih v povezavi s poukom drugega tujega jezika v SPI, SSI in PTI smo dobili 22 odgovorov. Vprašanje je bilo odprtega tipa. Odgovore učiteljev lahko razdelimo na več skupin predlogov.

1. Predlogi za uvedbo obveznega drugega tujega jezika. Pri tem je bila izražena pobuda, da se drugi tuji jezik uvede kot obvezni predmet že v osnovni šoli, kar bi olajšalo dijakom prehod v srednješolske programe. Prav tako si vprašani želijo, da bi se izdelala strategija na nacionalnem nivoju, kako drugi tuji jezik vpeljati v SSI/PTI v A del.
2. Predlogi za večji obseg ur za predmet. Razlogi so v bolj kvalitetni izvedbi pouka, bolj poglobljenem učenju, kjer bi splošne vsebine povezali s stroko. Tako pa manjši obseg ur tega ne dopušča, saj si z manj kot dvema urami na teden dijaki ne morejo pridobiti zadostnega znanja za sporazumevanje v tem jeziku in delovanja v bodočem poklicu.
3. Predlog za homogene oddelke dijakov z eno strokovno usmeritvijo, saj je v združenih oddelkih potrebno v eni učni uri vključevati jezik stroke logistov, ekonomistov in tehnika varovanja.
4. Predlogi, povezani z učnim gradivom. Izražena je bila potreba po novem učbeniku za nemščino v SSI in SPI, kjer je le ena ura nemščine na teden in so obstoječi učbeniki preobsežni.
5. Predlog za vključevanje stroke v pouk tujih jezikov. Pri tem je bila izražena potreba po več konkretnih primerov vključevanja različne stroke/modulov v pouk tujih jezikov.
6. Splošni predlogi glede položaja pouka tujih jezikov v SPSI. V odgovorih učitelji menijo, da je položaj tujih jezikov na nivoju države raznolik ter odvisen od več dejavnikov ter da bi bilo potrebno bolj poskrbeti za druge jezike, ki so ob močni prevladi angleščine potisnjeni na stranski tir. Razmisliti bi bilo potrebno tudi o vlogi posameznega jezika glede na bližino

državne meje (kot npr. Nemščina blizu avstrijske meje ali italijanščina blizu italijanske meje). Skrb vzbuja tudi upad števila kandidatov tako na poklicni kot splošni maturi.

Povzetek mnenj učiteljev drugega tujega jezika o pouku

Iz rezultatov anketnih odgovorov 27 učiteljev drugega tujega jezika v SPSI lahko ugotovimo, da:

- večina učiteljev drugi tuji jezik poučuje v programih SSI, poučujejo pa tudi v manjšem obsegu v ostalih programih (SPI; PTI in gimnazijskih);
- večina učiteljev poučuje samo ta predmet, manjši delež učiteljev svojo delovno obveznost dopolnjuje s poučevanjem drugih predmetov (slovenščine, zgodovine, geografije, družboslovja ter obveznimi izbirnimi vsebinami),
- večina učiteljev kot drugi tuji jezik poučuje nemščino;
- se drugi tuji jezik v odprtem kurikulumu v glavnem poučuje s splošnimi vsebinami in/ali kot jezik stroke,
- dijaki pri pouku drugega tujega jezika uporabljajo učbenik, delovni zvezek in učna gradiva, ki jih pripravi učitelj,
- učitelji izražajo potrebo po ustreznem učbeniku za nemščino za pouk v SPI in SSI, saj so obstoječi prezahtevni in preobsežni;
- se večina učiteljev vključuje v projekte, kjer je tuji jezik pomemben za komunikacijo oz. vsebino projekta (npr. v projektih Erasmus +, praktično usposabljanje dijakov v tujini, izmenjave na iniciativo šole),
- se učitelji strokovno izpopolnjujejo najpogosteje s pomočjo webinarjev in drugih spletnih tečajev, na študijskih srečanjih in drugih izobraževanjih, ki jih izvaja ZRSŠ, na usposabljanjih, ki jih izvajajo založbe ter druge institucije, ter z branjem strokovne literature,
- učitelji izražajo potrebo po strokovni podpori s strani ZRSŠ in sicer v obliki strokovnih srečanj z izmenjavo prakse, gradivi, sodobnimi spoznanji na področju usvajanja tujega jezika in učenja jezika stroke, na temo priprave dijakov na poklicno maturo,
- pričakujejo sistemsko ureditev statusa drugega tujega jezika v smislu uvedbe tega predmeta kot obveznega ter večji obseg ur.

Skupne ugotovitve za prvi in drugi tuji jezik

- večina učiteljev tujega jezika poučuje v različnih vrstah programov,
- večina učiteljev kot prvi tuji jezik poučuje angleščino, kot drugi tuji jezik pa nemščino,
- se tako prvi kot drugi tuji jezik v odprtem kurikulumu v glavnem poučujeta s splošnimi vsebinami in/ali kot jezik stroke,
- kot izhodišče za načrtovanje pouka tujega jezika učitelji uporabljajo učbenik, katalog znanja in predmetni izpitni katalog za poklicno maturo in pripravljajo učna gradiva za dijake, ti pa poleg učbenika in učnih gradiv učiteljev pri pouku uporabljajo tudi delovne zvezke,
- se večina učiteljev vključuje v projekte, kjer je tuji jezik pomemben za komunikacijo oz. vsebino projekta (npr. v projektih Erasmus +, praktično usposabljanje dijakov v tujini, izmenjave na iniciativo šole),
- se učitelji strokovno izpopolnjujejo najpogosteje na študijskih srečanjih in drugih izobraževanjih, ki jih izvaja ZRSŠ, na usposabljanjih, ki jih izvajajo založbe ter druge institucije, ter z branjem strokovne literature in s pomočjo webinarjev,
- učitelji izražajo potrebo po strokovni podpori s strani ZRSŠ in sicer v obliki strokovnih srečanj z izmenjavo prakse, gradivi, usposabljanj s področja poučevanja jezika stroke, inovativnih pristopov in metod dela z dijaki s posebnimi potrebami,
- učitelji pričakujejo sistemsko ureditev težave s poučevanjem jezika stroke, ki je na šolah, kjer prihaja do združevanja oddelkov/dijakov različnih smeri pri splošno izobraževalnih predmetih, zelo težko izvedljiv,

- učitelji pričakujejo sistemsko ureditev statusa drugega tujega jezika v smislu uvedbe tega predmeta kot obveznega ter večji obseg ur.

4. Mnenje učiteljev tujega jezika o katalogih znanja

Mnenja učiteljev tujega jezika o katalogih znanja Tuji jezik I in Drugi tuji jezik smo pridobili v okviru naloge Analiza katalogov znanja v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju

4.1 Mnenje učiteljev prvega tujega jezika

Vzorec

K sodelovanju v raziskavi so bili povabljeni učitelji, ki poučujejo prvi tuji jezik v programih srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja. Vabilo k sodelovanju je bilo najprej posredovano vsem ravnateljem, nato objavljeno v dveh spletnih učilnicah Zavoda RS za šolstvo, namenjenih učiteljem, ki poučujejo angleščino oz. nemščino v srednjih šolah. Vabilo učiteljem je bilo objavljeno tudi na študijskem srečanju, ki sta ga izvedli predmetni skupini za angleščino in nemščino na Zavodu RS za šolstvo. Na sklop vprašanj o tujih jezikih je odgovarjalo 65 učiteljev, ki poučujejo predmet tuji jezik I in/ali predmet tuji jezik II, od tega jih je 51 označilo, da poučujejo tuji jezik I. To podpoglavje zajema analizo podatkov, ki so jih dali učitelji, ki tuji jezik poučujejo kot prvi tuji jezik.

Instrumentarij

Za potrebe ugotavljanja stanja na področju tujih jezikov v izobraževalnih programih srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja je bil učiteljem na voljo spletni vprašalnik. Vprašalnik je bil sestavljen iz dveh sklopov. Drugi del vprašalnika je zajemal 18 vprašanj, ki so se osredotočala na presojo katalogov znanja za tuji jezik. Dve vprašanji sta bili zaprtega tipa z enim ali več možnih odgovorov ter eno vprašanje izbirnega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora. Pri štirinajstih vprašanjih so učitelji odgovarjali na štiristopenjski ocenjevalni lestvici, pri čemer je odgovor 1 pomenil *se ne strinjam* in 4 *se v celoti strinjam*. V vprašalniku je bilo štirinajst vprašanj odprtega tipa, pri katerih so učitelji utemeljevali oceno, ki so jo izbrali pri vprašanju z ocenjevalno lestvico. Pri enem odprtem vprašanju so učitelji sporočili mnenje o katalogu znanja, ki ga niso zapisali pri ostalih vprašanjih anketnega vprašalnika.

Poleg spletnega anketnega vprašalnika je bila izvedena tudi vodena razprava z učitelji prvega tujega jezika. Potekala je dne 29. 11. 2021 med 14.30 in 16.00 na daljavo v spletnem okolju MS Teams. Vabilo je bilo poslano preko spletne učilnice in je naslavljalo vse učitelje, ki poučujejo prvi tuji jezik v programih srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja. S posebnim vabilom so bile vabljeni tudi vse tri članice predmetno-razvojne skupine za angleščino, ki poučujejo angleščino v prej omenjenih programih. Intervjuja sta se udeležili dve članici PRS (ena se je opravičila zaradi neodločljivih obveznosti) in še šest drugih učiteljic, prisotne pa so bile tudi tri članice PS.

Vprašanja so bila razdeljena v dva sklopa. Prvi sklop, poimenovan Skupni del, je zajemal vprašanja oz. področja, za katera smo se dogovorili na ravni delovne skupine za prenovo katalogov znanja za splošno-izobraževalne predmete in je enoten za vsa splošno-predmetna področja, drugi sklop, poimenovan Predmetno-specifični del, pa je vseboval vprašanja, ki so bolj predmetno-specifične narave in so bila pripravljena in dogovorjena v okviru predmetne skupine.

Vsem udeležencem sta bili v uvodnem delu predstavljeni nalogi Tuji jeziki v programih SPSI ter Prenova katalogov znanja za splošno-izobraževalne predmete v SPSI ter namen in funkcija vodene razprave.

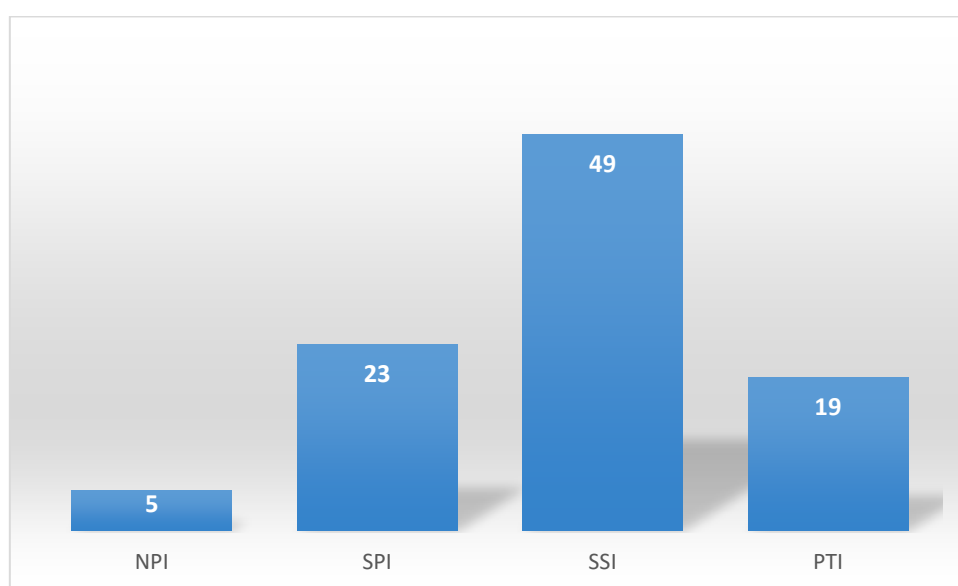
Rezultati anketnega vprašalnika

Struktura učiteljev po vrstah programov

Velika večina učiteljev, ki so odgovarjali na ta del vprašalnika, poučuje v programih srednjega strokovnega izobraževanja (več kot polovica odgovorov), manjši del pa v programih srednjega poklicnega in poklicno-tehniškega izobraževanja, pri čemer velja omeniti, da je velik del učiteljev odgovoril, da poučuje v dveh ali več vrstah izobraževanja (4 v vseh štirih vrstah, 12 na treh, 9 na dveh), 26 pa na enem, od tega 25 v SSI. Vseh učiteljev, ki so odgovarjali na to vprašanje, je 51.

Tabela 4.1.1: Struktura učiteljev po vrstah programov

NPI	SPI	SSI	PTI
5	23	49	19

Graf 4.1.1: Struktura učiteljev po vrstah programov

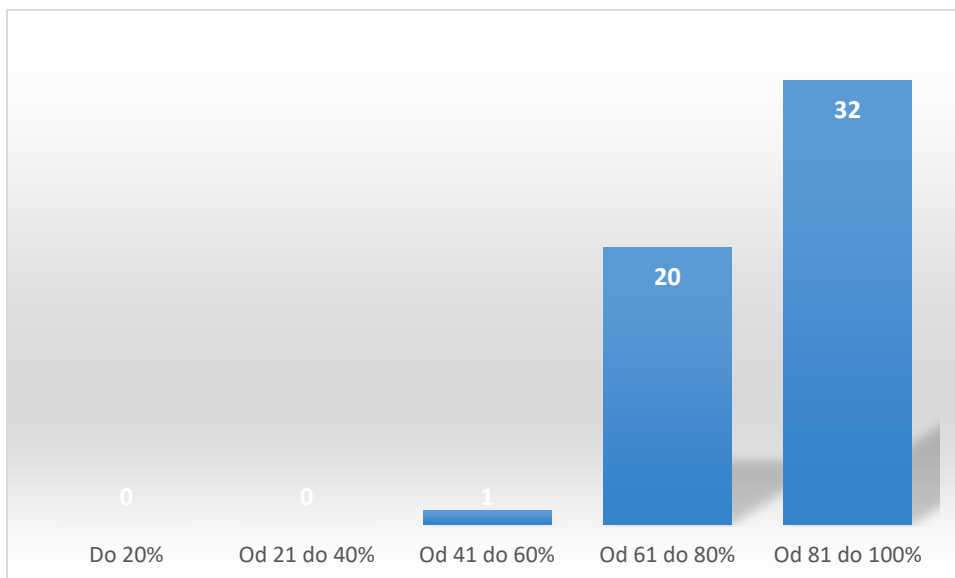
Uresničljivost operativnih/učnih ciljev

Učitelje smo vprašali, kolikšen delež operativnih ciljev lahko uresničijo glede na število ur pouka prvega tujega jezika. Praktično vsi respondenti razen enega so ocenili, da je uresničljivost operativnih oz. učnih ciljev nad 61%, 32 učiteljev jo celo ocenjuje na nad 81%.

Pojasnila glede nizke uresničljivosti ciljev se nanašajo na premajhno število ur in številčnost razredov ter težko dosegljivo realizacijo ur zaradi praktičnega usposabljanja in drugih dejavnosti na šoli.

Tabela 4.1.2: Uresničljivost ciljev

Do 20 %	Od 21 do 40 %	Od 41 do 60%	Od 61 do 80 %	Od 81 do 100 %
0	0	1	20	32

Graf 4.1.2: Uresničljivost ciljev

Utemeljitive odgovorov:

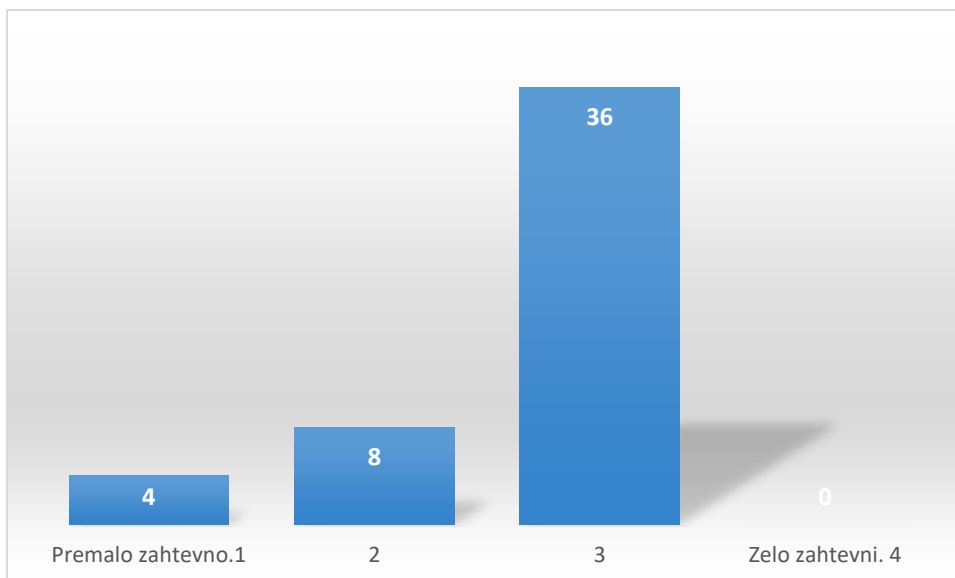
- Glede na situacijo je včasih potrebno kakšne vsebine prenesti na naslednje šolsko leto, 4. letnik tehnika pa je kot priprava na poklicno maturo izziv.
- Zaradi nedopustnih posegov v avtonomijo učitelja.
- premalo ur
- Zelo težko je obdelati snov, jo utrditi in pridobiti ocene ter izvesti popravljanje negativnih ocen, sploh če so razredi številčni.
- Sem razložila že zgoraj.
- zaradi praktičnega usposabljanja in drugih dogodkov je težko doseči realizacijo ur, nadoknadimo z medpredmetnimi povezavami (CLIL), kolikor se da - zaradi urnika
- Manj pri drugem tujem jeziku - nemščina.

Zahtevnost operativnih/učnih ciljev z vidika dijakov

Velika večina učiteljev (36 od 48) je odgovorila, da so cilji primerno zahtevni. Da so premalo zahtevni menijo štirje učitelji, nihče pa ne meni, da so zelo zahtevni. Nekaj učiteljev je v utemeljitvi svoje ocene zapisalo, da je (pre-)zahtevnost odvisna tudi od programa (npr. za program tehnik računalništva so premalo zahtevni), omenjajo pa tudi veliko heterogenost v predznanju.

Tabela 4.1.3: Zahtevnost ciljev z vidika dijakov

Premalo zahtevno.1	2	3	Zelo zahtevni. 4
4	8	36	0

Graf 4.1.3: Zahtevnost ciljev z vidika dijakov

Utemeljitive odgovorov:

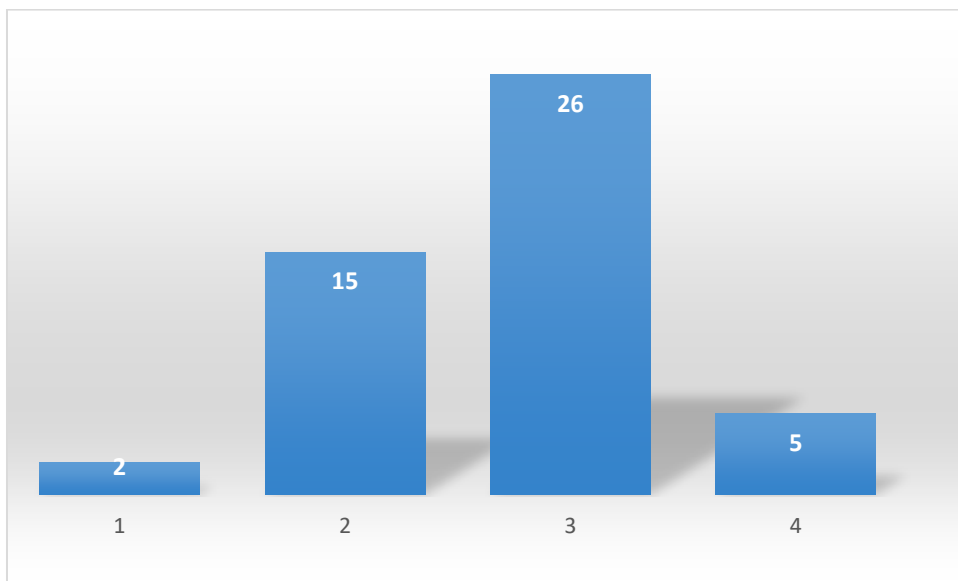
- Pri tehnikah je sicer zaradi izbirnosti na maturi lažje, vendar pa so cilji preobsežni in včasih težko dosegljivi.
- Zelo zahtevno i preobsežno za dijake PP, za ostale prelahko.
- manko komunikacije s šolami.
- Na SSI programih so praviloma dijaki zelo različnega znanja, nekaterim je tuji jezik zelo težak, drugim spet preveč enostaven
- Za nekatere so cilji tudi premalo ali zelo zahtevni. Odvisno od programa.
- Premalo zahtevni v ssi.
- Poučujem v programu tehnik računalništva, kjer imajo dijaki veliko predznanja, presegajo celo gimnazijce.
- Za dijaka, ki TJ izbere za maturo, cilji niso zahtevni, sicer si izbere matematiko.
- SSI premalo, SPI primerno.
- na srečo poučujem dijake, ki v večini presegajo zahteve nivoja B1
- Pri nemščini so cilji zastavljeni previsoko.
- SSI, sploh za dijake, ki pridejo iz dvoletnih programov, kjer angleščine nimajo.

Operativni cilji in potrebe sodobnega časa

Večina učiteljev (N = 31) meni, da cilji KZ sledijo potrebam sodobnega časa. Vsebinska pojasnila učiteljev med razlogi za nizko oceno navaja pomanjkanje IKT usmeritev (N = 1) ter kompetenc podjetnosti (N = 1).

Tabela 4.1.4: Operativni cilji in potrebe sodobnega časa

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
2	15	26	5

Graf 4.1.4: Operativni cilji in potrebe sodobnega časa

Utemeljitive odgovorov:

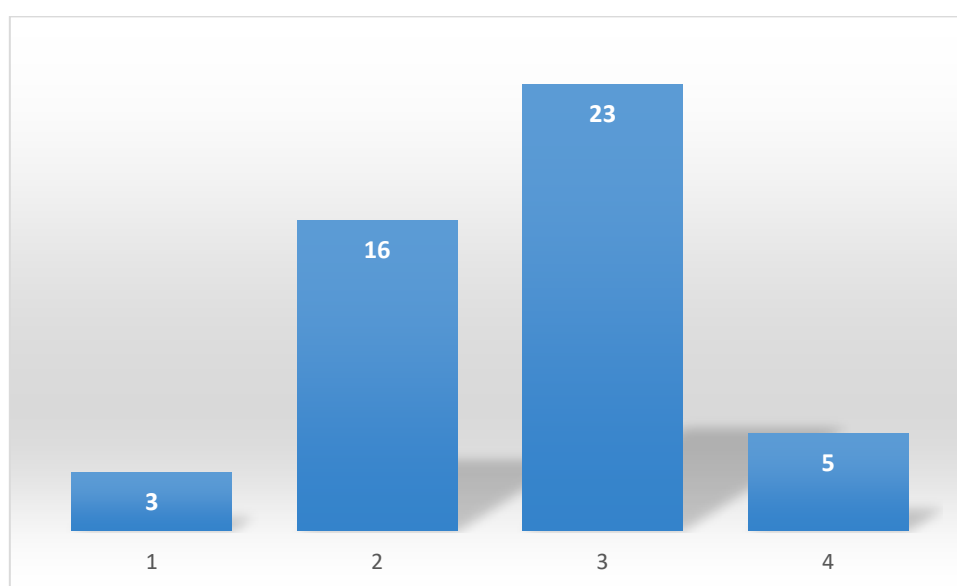
- Sicer potem zapolnjujemo ravno s projekti, vendar bi bilo bolje ažurno spreminjati KZ.
- manjka IKT usmeritev.
- Pri razvijanju spretnostih je še prostor za napredek.
- Zastarele vsebine; slikovne iztočnice na maturi so vedno iste, stare in črno bele
- Samostojno delo, kompetence podjetnosti bi morale biti bolj v ospredju.

Omogočanje vključevanja v poklicno življenje in na različna družbena področja

Večina učiteljev (N = 28) se strinja ali v celoti strinja s trditvijo, da katalog znanja dijakom omogoča, da se aktivno vključujejo v poklicno življenje in na druga družbena področja. Nekoliko manjši delež (N = 19) se s tem ne strinja oz. se strinja le delno, med razlogi za svojo opredelitev pa navajajo zastarelost kataloga (N = 1) in zastarelost kataloga (N = 1).

Tabela 4.1.5: Katalog znanja in vključevanje v poklicno življenje

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
3	16	23	5

Graf 4.1.5: Katalog znanja in vključevanje v poklicno življenje

Utemeljitev odgovorov:

- Se ne strinjam, ker je KZ zastarel.
- Razvijajo se spretnosti, ki so dokaj splošne in uporabne na širšem področju - niso omejene na poklic.

Zastopanoost ciljev na višjih zahtevnostnih/taksonomskih ravneh

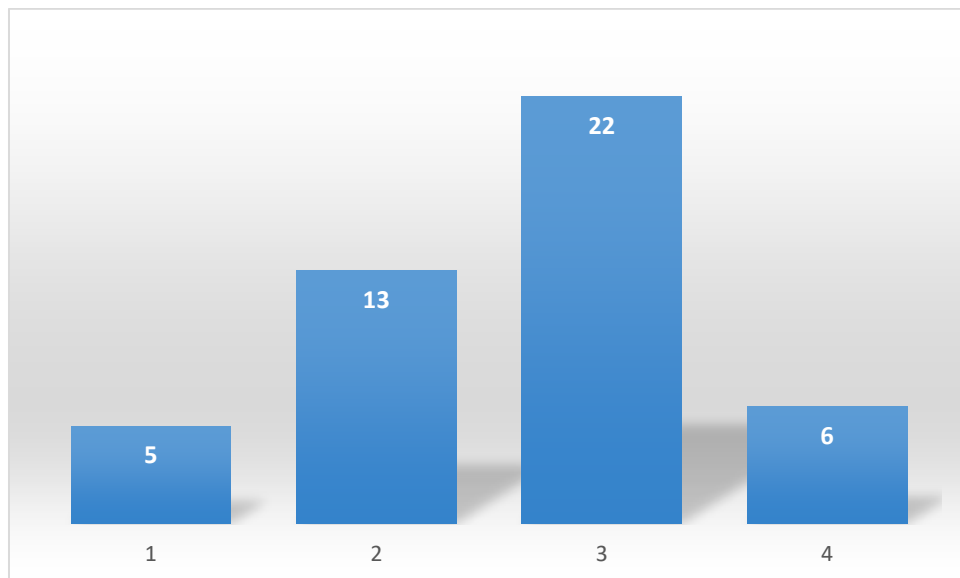
Večina učiteljev (N = 28) meni, da so cilji na višjih taksonomskih ravneh v KZ ustrezno zastopani.

Med utemeljitvami za nestrinjanje pa je izpostavljeno pomanjkanje zahtevnejših ciljev za nadarjene dijake in dijake z dobrim predznanjem (N = 2).

Tabela 4.1.6: Zastopanoost ciljev na višjih zahtevnostnih/taksonomskih ravneh

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
------------------	---	---	------------------------

5	13	22	6
---	----	----	---

Graf 4.1.6: Zastopnost ciljev na višjih zahtevnostnih/taksonomskih ravneh

Utemeljitive odgovorov:

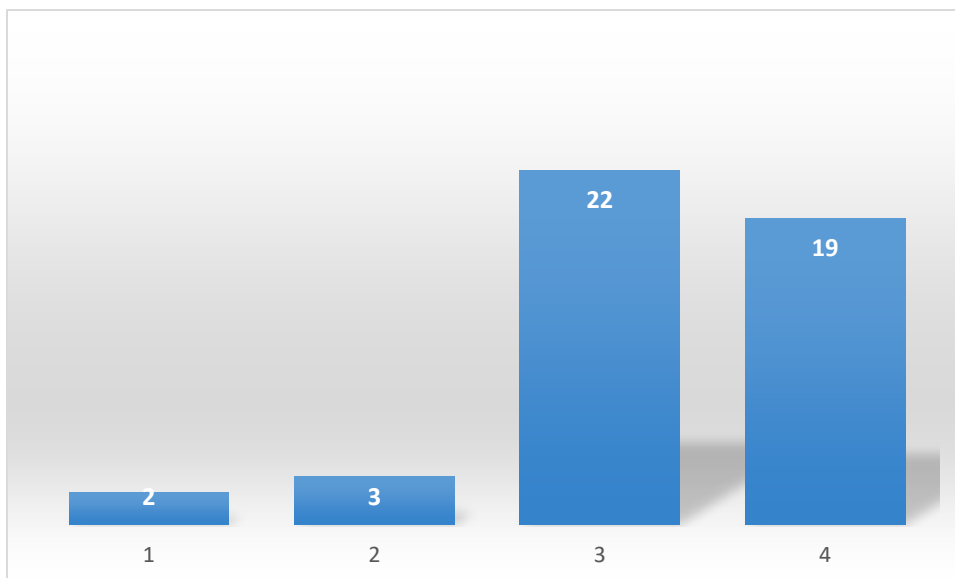
- Manjka nivo za "nadarjene" - "višja raven".
- pogrešam zahtevnejše cilje, veliko poudarka je na minimalnih standardih za šibkejšje dijake, malo je napisanega o zahtevnejših ciljih za tiste številne dijake, ki se kljub učiteljevemu trudu individualizacije dolgočasijo; včasih se mi zdi, da je poučevanje pri ang le 'ponovitev znanj iz OŠ'

Odprtost kataloga znanja za avtonomno odzivanje na aktualne dogodkein vključevanje vsebin/tem, ki zajemajo interese dijakov

Skoraj vsi respondenti (N = 41) se strinjajo oz. v celoti strinjajo, da je KZ dovolj odprt, da učitelju omogoča avtonomno odzivanje na aktualne dogodke ter da vključuje vsebine in teme, ki zanimajo dijake.

Tabela 4.1.7: Odprtost kataloga znanja

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
2	3	22	19

Graf 4.1.7: Odprtost kataloga znanja

Utemeljitive odgovorov:

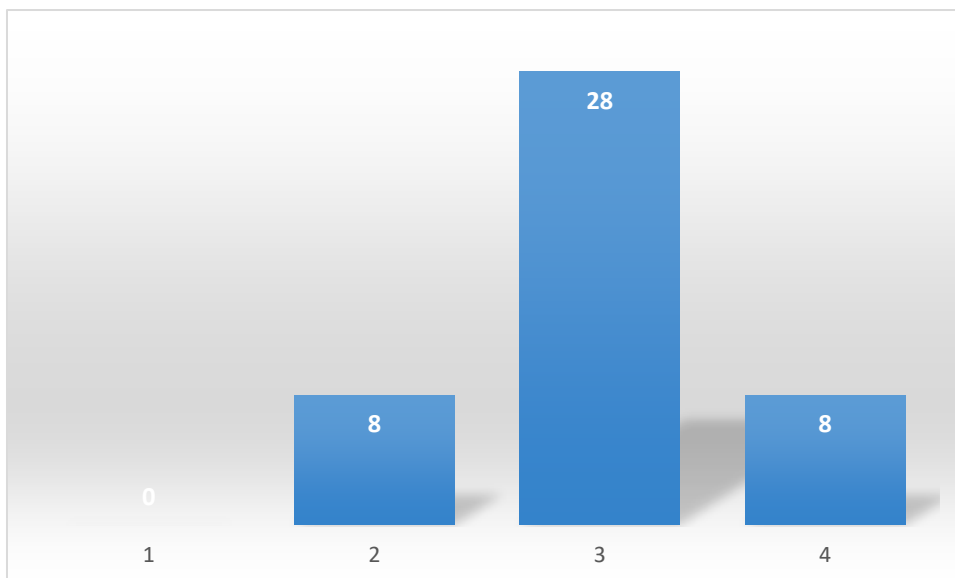
- Se strinjam, vendar igrajo vlogo pri tovrstno nadgradnji dejavniki, kot so veliko število dijakov s PP, ki ne uspejo slediti.

Omogočanje pridobivanja ustreznega znanja za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje dijakov

36 učiteljev je odgovorilo, da se strinja s trditvijo, da KZ dijakom omogoča pridobivanje znanj za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje. 8 učiteljev se s tem delno ne strinja, nihče pa se s to trditvijo ne strinja.

Tabela 4.1.8: Omogočanje nadaljnjega izobraževanja

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
0	8	28	8

Graf 4.1.8: Omogočanje nadaljnega izobraževanja

Utemeljitive odgovorov:

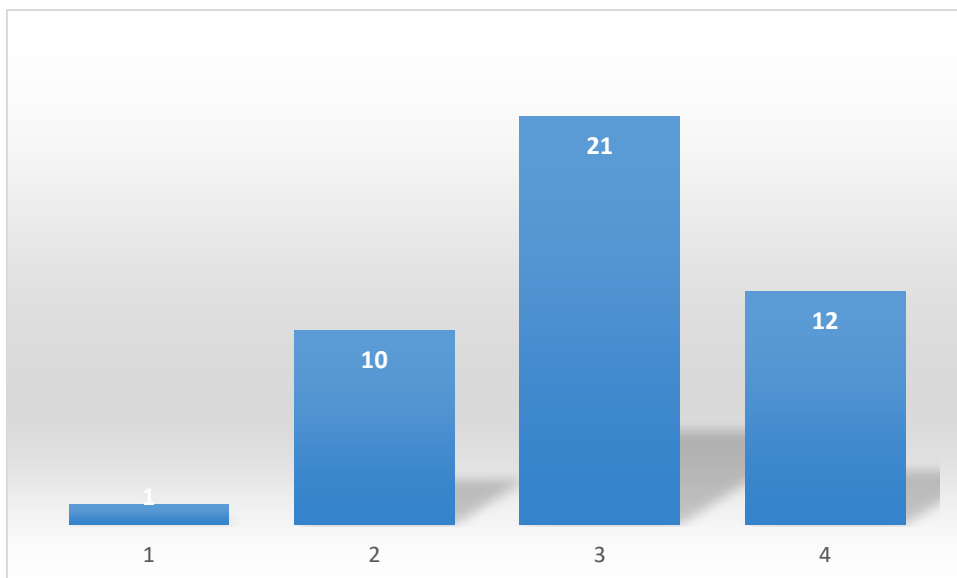
- Pridobivanje ustreznega znanja za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje ni vezano na KZ.
- Morda bi se lahko bolj povezali s fakultetami - kaj oni pričakujejo od poklicnega maturanta?
- dijakovo nadaljnje izobraževanje, predvsem na ravni študijskih obveznosti, zahteva raven nad B1

Spodbujanje razvoja ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje dijakov

Da KZ spodbuja razvoj ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje dijakov se v celoti strinja 12 učiteljev, 21 pa se jih s tem strinja. 10 se jih s to trditvijo delno ne strinja, zgolj eden pa se ne strinja.

Tabela 4.1.9: Spodbujanje razvoja ključnih kompetenc

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
1	10	21	12

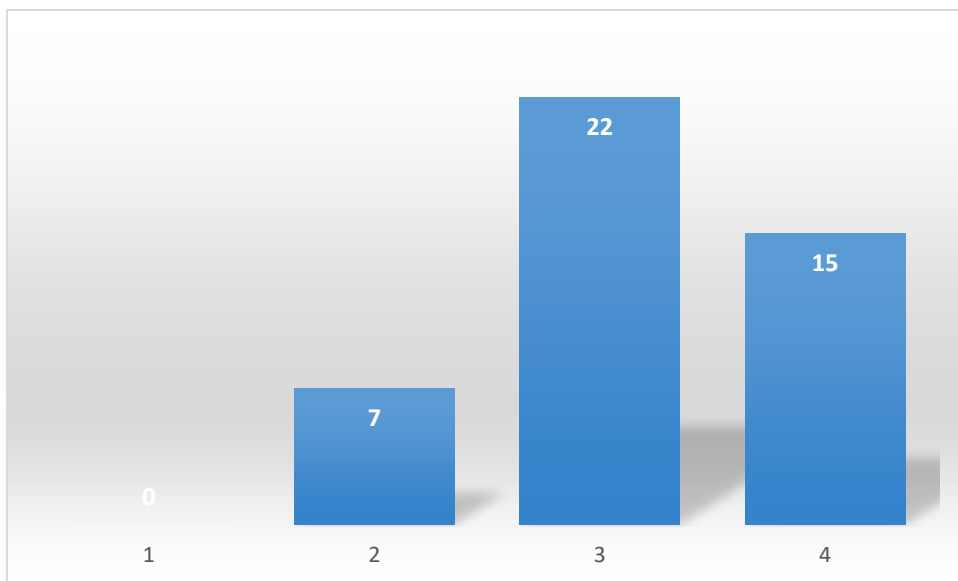
Graf 4.1.9: Spodbujanje razvoja ključnih kompetenc

Omogočanje in spodbujanje medpredmetnega povezovanja

Velika večina (N = 37) učiteljev se delno ali v celoti strinja, da KZ omogoča in spodbuja medpredmetno povezovanje. V utemeljitvah odgovorov je navedeno, da KZ sicer spodbuja medpredmetno povezovanje, a da bi lahko vseboval več predlogov in idej, oz. da je medpredmetnost v KZ preohlapno zastavljena in da z učiteljevo avtonomijo ni mogoče vsega razrešiti.

Tabela 4.1.10: Medpredmetno povezovanje

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
0	7	22	15

Graf 4.1.10: Medpredmetno povezovanje

Utemeljitive odgovorov:

- Preohlapno zastavljeno, s t. i. učiteljev avtonomijo ni moč vsega razrešiti
- Spodbuja, a bi lahko vseboval več predlogov/idej.

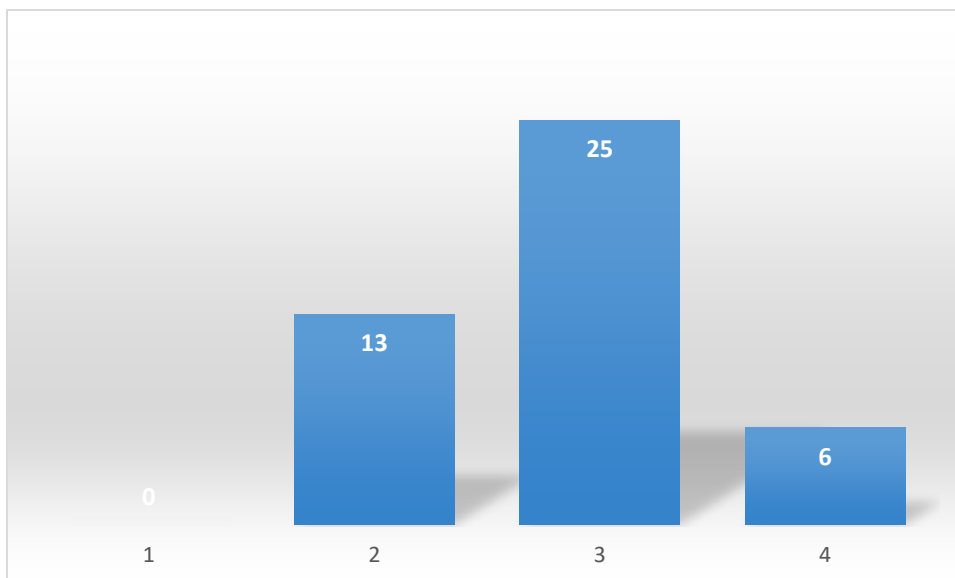
Ustreznost nadgrajevanja ciljev s predhodno stopnjo izobraževanja.

25 učiteljev se s trditvijo, da se cilji ustrezno nadgrajujejo s predhodno stopnjo izobraževanja, delno strinja. V celoti se s to trditvijo strinja le 6 učiteljev, 13 pa se s to trditvijo le delno strinja.

Kot razlog navajajo mnenje, da so cilji velikokrat premalo ambiciozni glede na predhodno stopnjo izobraževanja (OŠ), da v nekaterih primerih nadgradnja ni zelo opazna in da veliko dijakov že ob koncu OŠ izobraževanja dosega raven znanja blizu B1.

Tabela 4.1.11: Nadgrajevanje ciljev

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
0	13	25	6

Graf 4.1.11: Nadgrajevanje ciljev

Utemeljitive odgovorov:

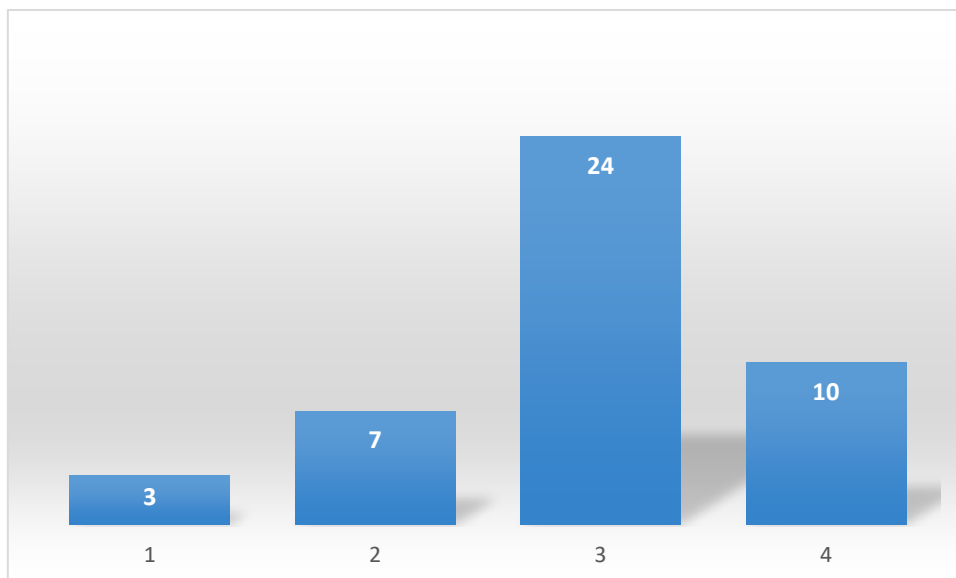
- Cilji so velikokrat premalo ambiciozni glede na predhodno izobrazbo, tj. OŠ.
- V nekaterih primerih nadgradnja ni zelo opazna
- menim, da je verjetno pri večini učencev že ob koncu OŠ raven znanja pri ang nad B1, saj glede na dobre rezultate NPZjev

Omogočanje jasnega razumevanja standardov znanj, kaj naj dijaki znajo/dosežejo.

Dobre tri četrtine učiteljev (N = 34) se delno ali v celoti strinjajo s trditvijo, da so standardi znanj, zapisani v katalogu znanja, dovolj natančno zapisani, da omogočajo jasno razumevanje, kaj naj dijaki znajo in dosežejo. Slaba četrtina (N = 10) se s to trditvijo ne strinja (N = 3) ali delno ne strinja (N = 7).

Graf 4.1.12: Jasnost standardov

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
3	7	24	10

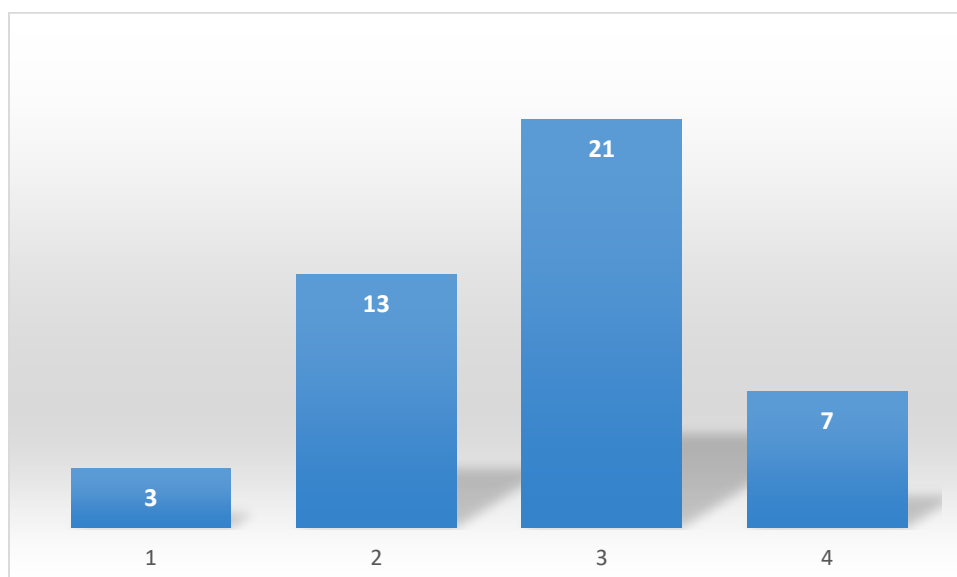
Graf 4.1.12: Jasnost standardov

Usmerjanje učitelja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka

Večina učiteljev (N = 28) se v celoti ali delno strinja, da KZ usmerja učitelja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka. 13 učiteljev se s to trditvijo delno ne strinja, 3 pa se z njo ne strinjajo. V eni od utemeljitev je zapisano, da je KZ preveč splošen in ne upošteva specifik dijakov, ki se vpisujejo v programe SPSI.

Tabela 4.1.13: Usmerjanje v personalizacijo, individualizacijo, diferenciacijo

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
3	13	21	7

Graf 4.1.13: Usmerjanje v personalizacijo, individualizacijo, diferenciacijo

Utemeljitive odgovorov:

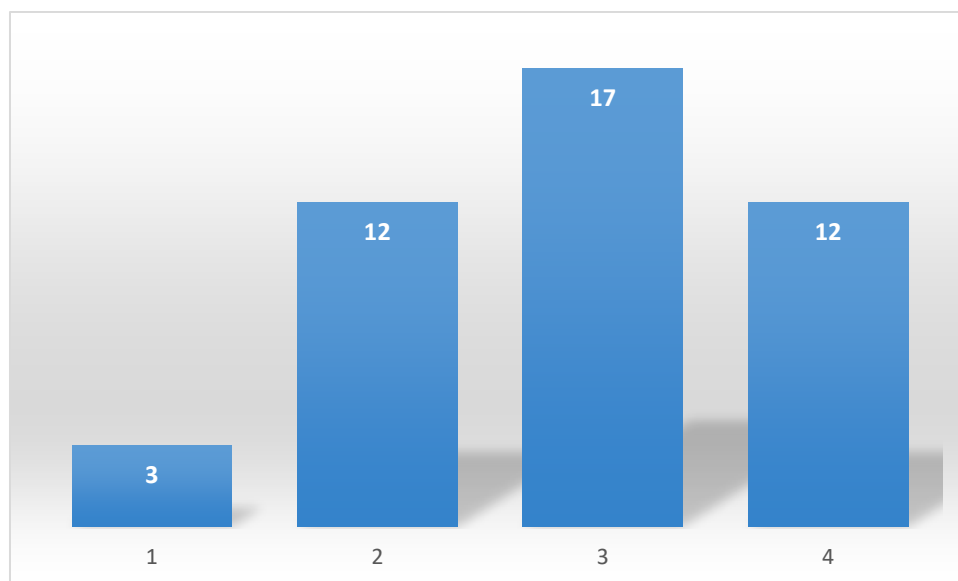
- KZ je preveč splošen in ne upošteva specifik dijakov, ki se vpisujejo v tovrstne programe.
- Morda več primerov?

Spodbujanje k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov

Stopnja strinjanja s trditvijo, da KZ spodbuja učitelje k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov je zelo razpršena. Približno ena tretjina učiteljev (N = 15) se s to trditvijo ne strinja oz. se delno ne strinja, ostali dve tretjini (N = 29 učiteljev) pa se s trditvijo delno strinja (N = 17) ali v celoti strinja (N = 12). Eden od učiteljev je svojo odločitev utemeljil z zapisom, da KZ vsebuje premalo konkretnih usmeritev.

Tabela 4.1.14: Spodbujanje k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
3	12	17	12

Graf 4.1.14: Spodbujanje k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov

Utemeljitive odgovorov:

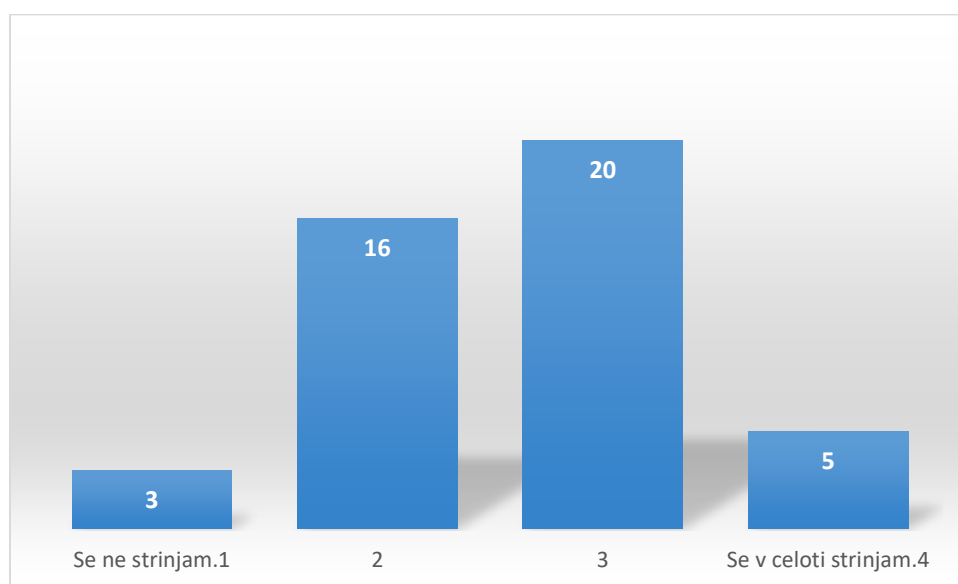
- Premalo konkretnih usmeritev

Jasnost zapisa didaktičnih in metodičnih priporočil

Večina učiteljev se s trditvijo, da so didaktična priporočila v katalogu znanja zapisana jasno in da so v pomoč pri poučevanju delno strinja (N = 20) oz. delno ne strinja (N = 16). Le majhna deleža učiteljev sta se opredelila za skrajni vrednosti, t.j. trije respondenti se s to trditvijo ne strinjajo, pet pa se jih z njo v celoti strinja.

Tabela 4.1.15: Didaktična priporočila

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
3	16	20	5

Graf 4.1.15: Didaktična priporočila

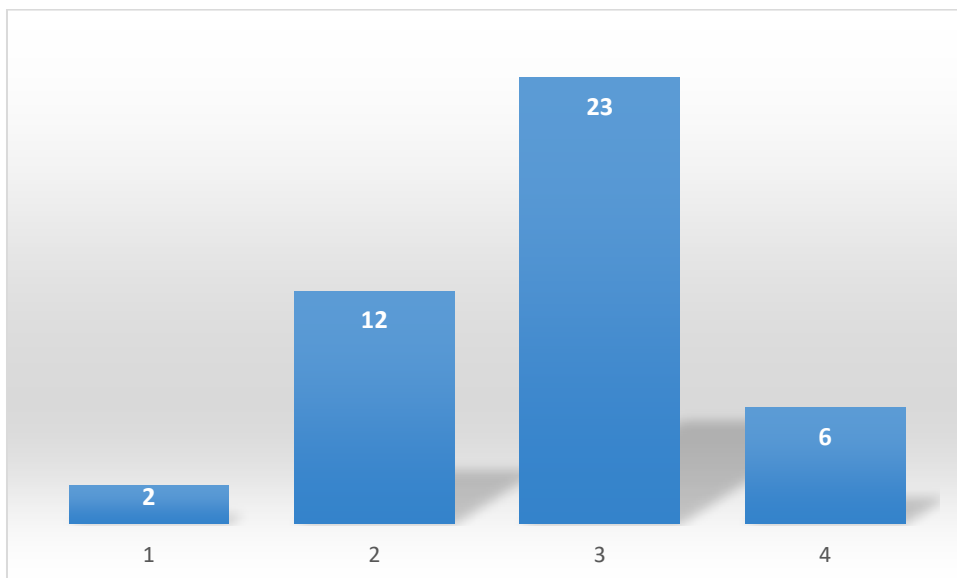
Jasnost zapisa o načinih preverjanja in ocenjevanja znanja

Več kot polovica učiteljev (N = 23) se delno strinja, da je v KZ jasno zapisano, na katere načine je možno izpeljati preverjanje in ocenjevanje znanja, 6 se jih s to trditvijo v celoti strinja. 12 učiteljev je odgovorilo, da se s to trditvijo delno ne strinjajo, dva pa se ne strinjata.

V utemeljitvah so respondenti zapisali, da je sicer veliko napisanega o preverjanju, nekoliko več pa pogrešajo o ocenjevanju, predvsem to, da je učitelj pri ocenjevanju avtonomen in da sam presoja o vsebini in načinih ocenjevanja, saj drugi načini ocenjevanja dopuščajo kreativnost učitelja pri tem in jih ne omejujejo. Eden od učiteljev je še zapisal, da pogreša konkretne primere.

Tabela 4.1.16: Preverjanje in ocenjevanje znanja

Se ne strinjam.1	2	3	Se v celoti strinjam.4
2	12	23	6

Graf 4.1.16: Preverjanje in ocenjevanje znanja

Utemeljitive odgovorov:

- Konkretni primeri?
- Drugi načini ocenjevanja dopuščajo kreativnost učitelja pri ocenjevanju in nas ne omejujejo; zelo tudi olajšajo prilagajanje spremembam v pravilnikih
- veliko je napisanega o preverjanju, mogoče malce več pogrešam o ocenjevanju, je pa res, da je to določeno že v Šolskih pravilih o ocenjevanju; pogrešam zapis v KZ, kjer je jasno zapisano, da je učitelj pri svojem ocenjevanju avtonomen in sam presoja o vsebini in načinih ocenjevanja

Sporočila in predlogi učiteljev

Med predlogi (N = 3) je eden od učiteljev zapisal, da so učitelji fleksibilni in da pomanjkljivosti v KZ niso tako moteče, saj jih dopolnjujejo s projekti in timskim delom. Pogrešajo pa preverjanje znanja tujega jezika na zaključnem izpitu (SPI), s čimer se tujemu jeziku jemlje pomembnost za poklic. Po mnenju enega od učiteljev KZ nujno potrebuje prevetritev in posodobitev, saj učitelji bolj kot KZ zaupajo izbranemu učbeniku, ki mu tudi sledijo.

Rezultati vodene razprave

Vprašanja

1. Aktualnost
 - a. Ali KZ vsebuje sodobna spoznanja vašega predmeta? Katera? Kaj pogrešate?
 - b. Ali KZ omogoča vključevanje aktualnih dogodkov?
2. Avtonomnost (strokovna) učitelja
 - a. Ali vam KZ omogoča strokovno avtonomijo (npr. odprtost in izbirnost, ...)? Koliko? Kako?

- b. Kako jasno naj bo zapisano, kaj so zahteve kurikularnega dokumenta, ki so za učitelja zavezujoče (so obvezne), kaj pa so priporočila, ki so prepuščena njegovim odločitvam v okviru strokovne avtonomije?
3. Struktura KZ
 - a. Ali so v KZ zajeti vsi elementi, ki jih potrebujete pri pripravi na pouk (npr. opredelitev predmeta, splošni cilji, operativni cilji in vsebine, standardi znanja in minimalni standardi znanja, didaktična priporočila, materialni pogoji za izvedbo pouka, znanja izvajalcev)?
 - i. Kateri so najbolj pomembni pri pripravi na pouk?
 - ii. Ali bi katerega dodali ali odvzeli? Pojasnite prosim.
 - b. Do kakšne mere so vsebine dovolj strukturirane, da je jasno, kaj naj pri pouku obravnavamo?
4. Didaktična priporočila (t.j. poglavja Komunikacijski pristop, Pouk tujega jezika stroke in Vrednotenje)
 - a. Ali so vam didaktična priporočila v pomoč pri pripravi na pouk? Kako in v kolikšni meri?
 - b. Ali bi morala biti didaktična priporočila bolj podrobna? Kaj konkretno bi spremenili?
 - c. Ali naj bodo v didaktičnih priporočilih vključena tudi navodila/priporočila za preverjanje in ocenjevanje? Katera? Kako podrobna?
5. Terminologija

Ali je terminologija, ki je uporabljena v KZ, razumljiva (npr. standardi znanj/pričakovani rezultati/učni izidi, dejavnosti/operativni cilji...)? Katera da, kaj ne oz. pri katerih prihaja do različnega razumevanja?
6. Usposabljanja (didaktična, disciplinarna/strokovna)

Ali menite, da so potrebna usposabljanja ob uvajanju novega/posodobljenega KZ? Kakšne vrste usposabljanj potrebujete? (didaktična, iz stroke/disciplinarna, kombinacija obeh)
7. Status 2. tujega jezika v predmetniku

Če v predmetniku vašega programa ni obveznega 2. tujega jezika, ali menite, da bi bil ta potreben? Zakaj? Kateri?
8. Sporočila učiteljev v zvezi s KZ TJ1

Kaj želite še sporočiti v zvezi s katalogom znanja Tuji jezik I?

Povzetek razprave po vprašanjih

1. Aktualnost

Sodelujoči v razpravi so enotno izpostavili ugotovitev, da je obstoječi katalog znanja Tuji jezik I zelo širok in odprt, kar jim ustreza in kar hkrati omogoča vključevanje aktualnih dogodkov v načrtovanje in izvedbo pouka. Celoten katalog je dovolj sodoben, da učitelj lahko najde možnost, kamor lahko umestijo aktualne dogodke oz. sproti posodablja in aktualizirajo pouk. To je povezano tudi z naravo predmeta, saj je praktično vsaka tema/vsebina lahko uresničljiva skozi cilje pouka tujega jezika.

Učitelji povezujejo katalog znanja, učbenik in pouk in ne glede na izbrani učbenik nimajo težav z vključevanjem dodatnih tem/vsebin, saj trenutno aktualno temo/vsebino vključijo v pouk namesto (neaktualne) teme iz učbenika. To vidijo kot zelo smiselno, ker je za dijake tudi bolj motivirajoče.

To pa ne velja zgolj za splošnotematska področja, pač pa tudi za strokovno obarvane vsebine oz. t.im. jezik stroke. Obstoječi katalog znanja omogoča, da učitelji sledijo tudi razvoju strokovnih/poklicnih področij in sodobna dognanja in dosežke vključujejo v tujejezikovni pouk.

Vsi sodelujoči pa poudarjajo, da je tu v ozadju ogromno učiteljevega dela, saj ni nujno vedno učbenik podlaga pouku, pač pa so zelo pogosto to drugi viri, ki jih je potrebno poiskati in ustrezno didaktizirati.

2. Avtonomnost (strokovna) učitelja

Sodelujoči v fokusnih intervjujih enotno ugotavljajo, da je obstoječi katalog znanja dovolj odprt, da učitelju omogoča avtonomnost. Hkrati so pri tem opozorili, da ta odprtost predvsem neizkušenim učiteljem lahko predstavlja past, da bi se ti učitelji počutili negotove, da ne znajo najti 'rdeče niti' in zato včasih lahko zahajajo v nepotrebne podrobnosti, dajejo prevelik poudarek le določeni zmožnosti ali vidiku jezika (npr. slovnici ali besedišču) ali višajo zahtevnost preko meja kataloga.

Ponovno je bilo izpostavljeno dejstvo, da tujejezikovni učitelji opravijo ogromno dela, saj so temelj pouka zelo pogosto drugi viri in ne učbenik (še zlasti to velja za vsebine jezika stroke), kar pomeni, da mora učitelj najti sodobno, strokovno (v povezavi s kolegi, ki poučujejo strokovne module) in zahtevnostno primerno gradivo, ki ga je nato potrebno še didaktizirati.

3. Struktura KZ

Sodelujoče učiteljice so izrazile zadovoljstvo z obstoječo strukturo kataloga znanja in nanjo nimajo pripomb. Ponovno so izrazile željo, da bi bili (minimalni) standardi zapisani nekoliko bolj konkretno.

Iz kataloga znanja naj bi bilo tudi bolj jasno, kaj je obvezno in kaj ne – iz KZ naj bi bila razvidna skupna osnova, ki je zavezujoča za vse programe.

V zvezi z vsebinami spremembe po mnenju sodelujočih niso potrebne, saj so pri (tuje)jezikovnem pouku le te v ozadju. Sodelujoče učiteljice so izrazile visoko stopnjo zadovoljstva z dejstvom, da so zajete praktično vse vsebine in da so le te dovolj odprte, da lahko pri pouku obravnavajo katerokoli temo, tudi strokovno obarvano in aktualne dogodke.

4. Didaktična priporočila

Izraženo je bilo splošno zadovoljstvo z didaktičnimi priporočili, vendar pa tudi želja, da se ta nekoliko razširijo v smislu bolj natančnih oz. podrobnejših priporočil. Ta bi pomagala predvsem mlajšim, manj izkušenim učiteljem, da se zaradi odprtosti kataloga znanja ne bi počutili negotove. Predvsem si želijo še bolj konkretnih in razširjenih priporočil na področju pouka strokovnega jezika. Predlagajo, da se v didaktična priporočila vključijo tudi načela formativnega spremljanja ter s tem povezano pričakovanje, da dijaki prevzemajo odgovornost za svoje učenje.

Glede same izvedbe pouka pa pričakujejo tudi priporočilo (morda celo zavezo) o sodelovanju med učiteljem tujega jezika in učitelja strokovnega modula v smislu CLIL-a.

Želijo tudi nekaj več priporočil, kako delati s populacijo v teh šolah, kako integrirati vse dijake (dijaki s PP, tujci, ipd.). Poseben problem pri tem še zlasti predstavlja dejstvo, da so pri pouku tujega jezika pogosto združeni dijaki več različnih programov, kar onemogoča kakovosten pouk jezika stroke.

5. Terminologija

Po mnenju sodelujočih je terminologija, uporabljena v obstoječem katalogu znanja, jasna in razumljiva.

6. Usposabljanja (didaktična, disciplinarna/strokovna)

Sodelujoče učiteljice so izrazile željo po naslednjih vrstah usposabljanj in strokovnih srečanj:

- izmenjava izkušenj na področju jezika stroke (CLIL, tuji učitelj, učitelj TJ-učitelj strokovnega modula, ipd.)
- usposabljanja s področja didaktike tujega jezika
- usposabljanja s področja didaktike tujega strokovnega jezika (z vključenimi izvajalci s terciarnega področja; predstavitev izkušenj drugih držav)

- sodelovanje med učitelji TJ istih ali podobnih programskih usmeritev
- dijaki s PP pri pouku TJ
- ocenjevanje znanja

7. Status 2. tujega jezika v predmetniku

Sodelujoče učiteljice se strinjajo, da bi bilo smiselno in potrebno, da se prisotnost 2. tujega jezika kot obveznega predmeta (A del predmetnika) razširi na večino ali vse programe srednjega strokovnega izobraževanja, saj je trenutno prisoten le v štirih programih. Predvsem je to pomembno zaradi bližine sosedskih jezikov (nemščine, italijanščine) in posledično potreb po znanju teh dveh jezikov, saj se veliko dijakov po zaključku šolanja zaposluje bodisi čez mejo ali pa v obmejnih območjih v Sloveniji, kjer je znanje teh dveh jezikov potrebno in zaželeno. Znanje angleščine namreč postaja splošna kompetenca – brez znanja le te posameznik težko funkcionira v sodobni družbi tako na strokovnem, poklicnem področju kot v družbi na sploh. Znanje dodatnih tujih jezikov pa je dodana vrednost in potreba. Poleg tega imajo na šolah zelo dobre izkušnje s poučevanjem drugih tujih jezikov v okviru izbirnega oz. odprtega dela kurikula: pouk drugih tujih jezikov je usmerjen zelo praktično-sporazumevalno in usmerjen v potrebe dijakov za bodoči poklic. Veliko je medpredmetnega sodelovanja med učitelji tujih jezikov in učitelji strokovnih modulov, precej je dobrih praks pouka po modelu CLIL.

8. Sporočila učiteljev v zvezi s KZ TJ 1

Učiteljice v fokusnem intervjuju sporočajo, da so zadovoljne s strukturo obstoječega kataloga znanja v smislu, da imamo en dokument za vse nivoje srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, kjer se tuji jezik poučuje (t.j. v SPI, SSI in PTI). Prav tako pozdravljajo dejstvo, da je izhodišče kataloga znanja Skupni evropski jezikovni okvir (2011) in da so cilji ter standardi kataloga znanja neposredno povezani z ravnmi Skupnega evropskega jezikovnega okvira. Pričakujejo pa, da se bo glede na rezultate pri poklicni maturi in na nivo znanja, ki ga dijaki izkazujejo ob zaključku izobraževanja, zahtevnost standardov dvignila na raven A2+ (SPI) oz. B1+ (SSI). Temu v prid govori tudi dejstvo, da je pričakovana zaključna raven osnovnošolskega izobraževanja glede na učni načrt iz l. 2016 raven A2/B1.

Povzetek vodene razprave

Sodelujoči v razpravi so enotno izpostavili ugotovitev, da je obstoječi katalog znanja Tuji jezik I zelo širok in odprt, kar jim ustreza in kar hkrati omogoča vključevanje aktualnih dogodkov in sodobnih pristopov v načrtovanje in izvedbo pouka.

Prav tako je po njihovem mnenju obstoječi katalog znanja ustrezno strukturiran in dovolj odprt, da učitelju omogoča avtonomnost. Hkrati so pri tem opozorili, da ta odprtost predvsem neizkušenim učiteljem lahko predstavlja past in bi bilo zato potrebno cilje, (minimalne) standarde in didaktična priporočila zapisati nekoliko bolj konkretno. V zvezi z vsebinami spremembe po mnenju sodelujočih niso potrebne, prav tako nimajo pripomb na obstoječo strukturo kataloga znanja.

Izraženo je bilo splošno zadovoljstvo z didaktičnimi priporočili, vendar pa tudi želja, da se ta nekoliko razširijo v smislu bolj natančnih oz. podrobnih priporočil. Predvsem si želijo še bolj konkretnih in razširjenih priporočil na področju pouka strokovnega jezika. Predlagajo, da se v didaktična priporočila vključijo tudi načela formativnega spremljanja in CLIL. Želijo tudi nekaj več priporočil, kako integrirati vse dijake (dijaki s PP, tujci, ipd.). Poseben problem pri tem je dejstvo, da so pri pouku tujega jezika pogosto združeni dijaki več različnih programov, kar onemogoča kakovosten pouk jezika stroke.

Na področju usposabljanj pričakujejo in si želijo več izmenjav izkušenj in različnih usposabljanj, predvsem s področja didaktike, s poudarkom na didaktiki tujega strokovnega jezika.

Pričakujejo tudi večjo (obvezno) prisotnost drugega tujega jezika v predmetniku, saj je po njihovem mnenju ta potrebna, in manjši dvig zahtevnosti (A2+ oz. B1+).

Ključne ugotovitve evalvacije kataloga znanja Tuji jezik I in predlogi za spremembe

Analiza rezultatov anketnega vprašalnika ter rezultati vodene diskusije kažejo, da so učitelji relativno zadovoljni z obstoječim katalogom znanja za tuji jezik I, da pa hkrati pričakujejo tudi nekaj posodobitev.

Učitelji so na splošno zadovoljni z uresničljivostjo ciljev, pri tem jih občasno ovirajo le objektivni dejavniki (t.j. nizka realizacija zaradi PUD ipd.).

Zahtevnost ciljev in standardov je primerna, vendar pa zaradi heterogenosti populacije za nekatere dijake prezahtevna (dijaki s PP, tujci, ipd.), za kar znaten delež (predvsem v programih SSI) pa premalo zahtevna, kar med drugim kažejo tudi rezultati poklicne mature. Vzrok za to gre iskati v specifičnosti vpisa v nekaterih programih (npr. ekonomski tehnik, predšolska vzgoja), saj se v nekatere od teh programov tradicionalno vpisujejo otroci z boljšim osnovnošolskim uspehom, ne gre pa prezreti tudi dejstva, da je prenovljeni učni načrt za angleščino v osnovni šoli iz leta 2016 na novo določil izhodno raven znanja po Skupnem evropskem jezikovnem okviru (2011), in sicer A2/B1. Izražena je bila želja, da se zahtevnost ciljev in standardov nekoliko zviša, še zlasti v luči lažjega nadaljevanja šolanja dijakov na terciarni stopnji.

Učitelji so obstoječi katalog znanja ocenili kot sodobnega, a z nekaj pomanjkljivostmi (digitalna kompetenca, podjetnostna kompetenca). Po njihovem mnenju katalog znanja omogoča vključevanje dijakov v poklicno in družbeno življenje, je odprt in učitelju pušča dovolj strokovne avtonomije. Pri tem je bila izpostavljena bojazen, da ta odprtost učiteljem začetnikom povzroča težave in zato je bila izražena želja, da se cilji in standardi zapišejo nekoliko bolj podrobno.

Želijo si tudi nekoliko konkretnjših, posodobljenih in razširjenih didaktičnih priporočil ter pri tem večje upoštevanje specifik populacije, ki se vključuje v programe SPSI. Poseben izziv na področju didaktike predstavlja predvsem pouk jezika stroke, kjer pričakujejo več podpore tako v katalogu znanja kot v obliki različnih usposabljanj.

Na področju drugega tujega jezika si želijo in pričakujejo večjo prisotnost obveznega drugega tujega jezika, saj se jim znanje le-tega zdi potrebno, še zlasti znanje sosedskih jezikov v obmejnih območjih.

4.2 Mnenje učiteljev drugega tujega jezika o Katalogu znanja

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za potrebe presoje Kataloga znanja za drugi tuji jezik v izobraževalnih programih SSI, SPI in PTI je bil zasnovan spletni vprašalnik za učitelje. K izpolnjevanju spletnega anketnega vprašalnika so bili povabljeni učitelji, ki poučujejo drugi tuji jezik v programih srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in poklicno tehniškega izobraževanja. Vabilo k sodelovanju je bilo julija 2021 posredovano vsem ravnateljem po elektronski pošti ter objavljeno v spletni učilnici Zavoda RS za šolstvo, namenjeni učiteljem, ki poučujejo nemščino v srednjih šolah. Vabilo učiteljem je bilo avgusta 2021 objavljeno tudi na študijskem srečanju, ki ga je izvedla predmetna skupina za nemščino na Zavodu RS za šolstvo.

Spletni vprašalnik je bil sestavljen iz 30 vprašanj. 15 vprašanj je bilo zaprtega tipa, od tega 14 vprašanj z odgovori na štiristopenjski ocenjevalni lestvici, ter 15 vprašanj odprtega tipa, od tega 14 vprašanj za utemeljevanje ocene ter eno vprašanje glede mnenja o katalogu znanja.

Podatki o vzorcu

Na sklop vprašanj o tujih jezikih je odgovarjalo skupaj 65 učiteljev, ki poučujejo prvi tuji jezik in/ali drugi tuji jezik. Od 65 učiteljev tujih jezikov jih je 27 označilo, da poučujejo drugi tuji jezik. To poročilo zajema analizo podatkov iz spletnega vprašalnika, ki jih je izpolnilo 27 učiteljev drugega tujega jezika v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju. 27 anketiranih je vprašalnik izpolnilo delno ali v celoti.

Rezultati

Odgovore učiteljev drugega tujega jezika predstavljamo po vsebinskih točkah: program, v katerem poučujejo, jezik, ki ga poučujejo, realizacija operativnih/učnih ciljev, zahtevnost operativnih ciljev z vidika dijakov, sodobnost ciljev, omogočanje vključevanja v poklicno življenje in na različna družbena področja, zastopanost ciljev na višjih zahtevnostnih/taksonomskih ravneh, odprtost za avtonomno odzivanje na aktualne dogodke in vključevanje vsebin/tem, ki zajemajo interese dijakov, omogočanje pridobivanja ustreznega znanja za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje dijakov, spodbujanje razvoja ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje dijakov, omogočanje in spodbujanje medpredmetnega povezovanja, ustreznost nadgrajevanja ciljev s predhodno stopnjo izobraževanja, omogočanje jasnega razumevanja standardov znanj, kaj naj dijaki znajo/dosežejo, usmerjanje učitelja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka, spodbujanje k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov, jasnost in uporabnost didaktičnih in metodičnih priporočil.

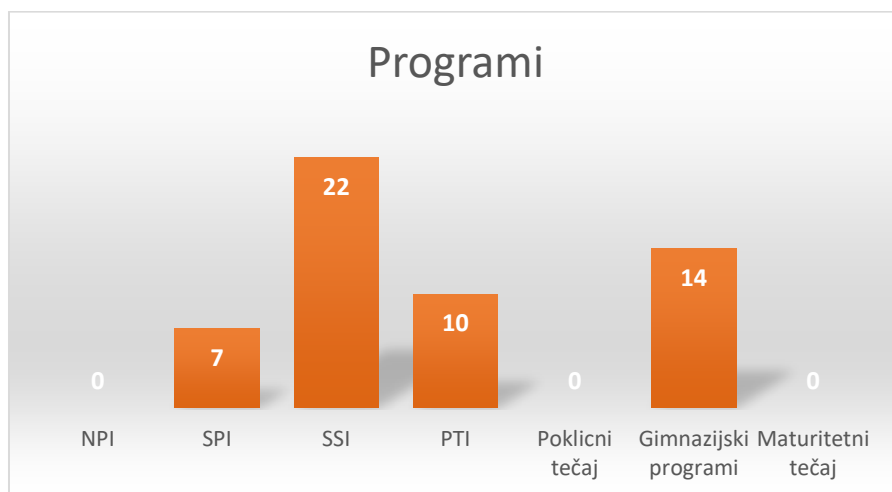
Struktura učiteljev po vrstah izobraževalnih programov

Rezultati odgovorov učiteljev na vprašanje, v katerem programu/programih poučujejo drugi tuji jezik, so prikazani v tabeli 4.2.1 in grafu 4.2.1. Na vprašanje je bilo možno označiti več odgovorov.

Tabela 4.2.1: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika po izobraževalnih programih, kjer poučujejo

Program	Število
NPI	0
SPI	7
SSI	22

PTI	10
Poklicni tečaj	0
Gimnazijski programi	14
Maturitetni tečaj	0

Graf 4.2.1: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika po vrstah programov, kjer poučujejo

Iz grafa 4.2.1 je razvidno, da večina učiteljev drugega tujega jezika poučuje v programih srednjega strokovnega izobraževanja ($N = 22$) ter da jih več poučuje v različnih programih, tudi gimnazijskih. Pričakovano učitelji ne poučujejo drugi tuji jezik v nižjem poklicnem programu ter poklicnem tečaju, saj tam tujega jezika v predmetniku ni. Predvidevamo, da so na vprašalnik odgovarjali učitelji, ki poučujejo tudi prvi tuji jezik, zato so odgovarjali, da poučujejo tudi v srednjem poklicnem izobraževanju, saj tam drugega tujega jezika ni v predmetniku.

Poučevani jezik

Odgovore učiteljev na vprašanje, kateri jezik oz. katere jezike poučujete, prikazujeta tabela 4.2.2 in graf 4.2.2. Vprašanje je bilo zaprtega tipa s štirimi možnimi izbirami in dodatno možnost zapisa pod »Drugo«.

Tabela 4.2.2: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika o jeziku, ki ga poučujejo

Jezik	Število
Nemščina	22
Angleščina	9
Italijanščina	2
Španščina	0

Drugo	0
-------	---

Graf 4.2.2: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika po jeziku, ki ga poučujejo

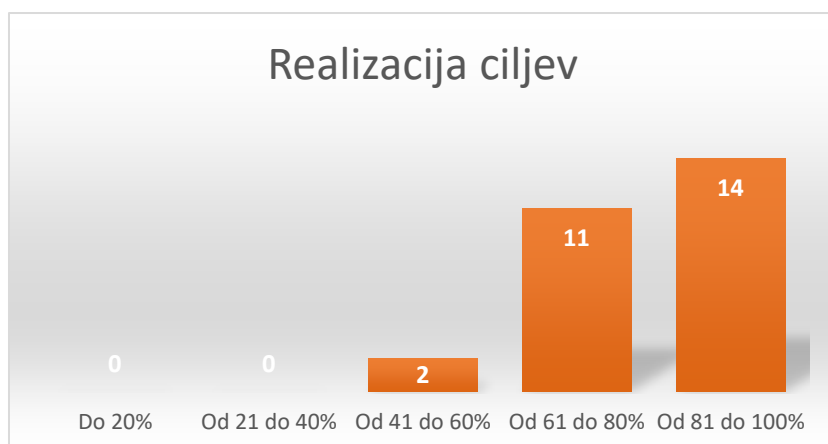
Odgovori učiteljev kažejo, da jih večina kot drugi tuji jezik ($N = 22$) poučuje nemščino, 9 angleščino ter 2 italijanščino kot drugi tuji jezik. Glede na statistične podatke o številu dijakov, ki se učijo drugi tuji jezik, je rezultat pričakovan. Angleščino se kot drugi tuji jezik poučuje tam, kjer je nemščina prvi tuji jezik. Glede na število dijakov, ki se v SPSI učijo dva tuja jezika, pa je tudi pričakovano, da je nabor različnih jezikov kot drugi tuji jezik razmeroma ozek. V primeru odgovorov v tej anketi so trije: nemščina, angleščina in italijanščina.

Realizacija operativnih/učnih ciljev

Odgovore učiteljev na vprašanje, kolikšen delež operativnih ciljev lahko uresničijo glede na število ur pouka drugega tujega jezika, prikazujeta tabela 4.2.3 in graf 4.2.3. Vprašanje je bilo zaprtega tipa s petimi danimi možnostmi in dodatno možnostjo zapisa utemeljitve izbrane možnosti.

Tabela 4.2.3: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika o deležu realiziranih operativnih ciljih

Do 20 %	Od 21 do 40 %	Od 41 do 60 %	Od 61 do 80 %	Od 81 do 100 %
0	0	2	11	14

Graf 4.2.3: Odgovori učiteljev drugega tujega jezika o deležu realiziranih operativnih ciljih

Od skupno 27 odgovorov jih je 14 oz. okoli polovica učiteljev odgovorila, da so lahko uresničili nad 80 % ciljev. Več kot 60 % operativnih ciljev je lahko uresničilo 11 učiteljev ter dva med 41 in 60 % ciljev. Manj kot 40 % ciljev glede na odgovore ni uresničil nihče. Podani sta bili tudi dve pisni utemeljitvi izbranega odgovora. Oba se nanašata na premajhen obseg ur, ki je namenjen drugemu tujemu jeziku.

Zahtevnost operativnih/učnih ciljev z vidika dijakov

Odgovori učiteljev na vprašanje o zahtevnosti operativnih/učnih ciljev z vidika dijakov prikazujeta tabela 4.2.4 in graf 4.2.4. Vprašanje je bilo zastavljeno kot štiristopenjska lestvica ocen, pri čemer 1 pomeni »premalo zahtevni«, 2 »manj zahtevni«, 3 »bolj zahtevni« ter 4 »zelo zahtevni«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.4: Odgovori učiteljev o zahtevnosti ciljev v katalogu znanja za drugi tuji jezik

Zahtevnost	Premalo zahtevni	Manj zahtevni	Bolj zahtevni	Zelo zahtevni
Ocena	1	2	3	4
Število odgovorov	0	2	21	5

Graf 4.2.4: Odgovori učiteljev o zahtevnosti ciljev v katalogu znanja za drugi tuji jezik

Od 27 odgovorov je velika večina učiteljev ($N = 21$) ocenila, da so cilji z vidika dijakov bolj zahtevni, 5 jih meni, da so zelo zahtevni, 2, da so manj zahtevni ter nihče, da so premalo zahtevni. Iz treh pisnih utemeljitev je razbrati vzroka za prezahtevnost v prevelikem številu tem in v previsoko zastavljenih ciljih. En odgovor potrjuje ustreznost zahtevnosti.

Operativni cilji in potrebe sodobnega časa

Tabela 4.2.5 in graf 4.2.5 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, ali operativni cilji sledijo potrebam sodobnega časa. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.5: Odgovori učiteljev o sodobnosti operativnih ciljev

Strinjanje	Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
Ocena	1	2	3	4
Število odgovorov	0	7	17	3

Graf 4.2.5: Odgovori učiteljev o sodobnosti operativnih ciljev

Od 27 odgovorov je razbrati, da se večina učiteljev ($N = 17$) strinja v veliki meri, da operativni cilji v katalogu znanja za drugi tuji jezik sledijo potrebam sodobnega časa, 7 se s to trditvijo strinja delno, 3 v celoti in nihče se s tem ne strinja. V edini pisni utemeljitvi odgovora je zapisano, da bi bilo potrebno zaradi letnice objave kataloga 2007 določene operativne cilje dodati, črtati oziroma nadgraditi.

Omogočanje vključevanja v poklicno življenje in na različna družbena področja

Tabela 4.2.6 in graf 4.2.6 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, ali katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča dijakom aktivno vključevanje v poklicno življenje. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se v veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.6: Odgovori učiteljev o tem, ali katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča dijakom aktivno vključevanje v poklicno življenje

Strinjanje	Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
Ocena	1	2	3	4
Število odgovorov	0	5	16	5

Graf 4.2.6: *Odgovori učiteljev o tem, ali Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča dijakom aktivno vključevanje v poklicno življenje*

Večina odgovorov učiteljev ($N = 16$) se v veliki meri strinja s trditvijo, da Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča dijakom aktivno vključevanje v poklicno življenje in na druga družbena področja. 5 odgovorov se s to trditvijo v celoti strinja ter 5 delno. Nihče se s tem ne strinja. Svojo oceno sta v naslednjem vprašanju pisno utemeljila dva učitelja. V njih sta zapisala, da bolj kot Katalog znanja to omogoča učitelj s svojim poučevanjem, ki se trudi, da je pouk aktualen.

Zastopanost ciljev na višjih zahtevnostnih/taksonomskih ravneh

Tabela 4.2.7 in graf 4.2.7 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, ali so cilji v Katalogu znanja za drugi tuji jezik zastopani na višjih zahtevnostnih ravneh. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se v veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.7: *Odgovori učiteljev o tem, ali so cilji v Katalogu znanja za drugi tuji jezik zastopani na višjih zahtevnostnih ravneh*

Strinjanje	Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
Ocena	1	2	3	4
Število odgovorov	0	3	20	2

Graf 4.2.7: Odgovori učiteljev o tem, ali so cilji v Katalogu znanja za drugi tuji jezik zastopani na višjih zahtevnostnih ravneh

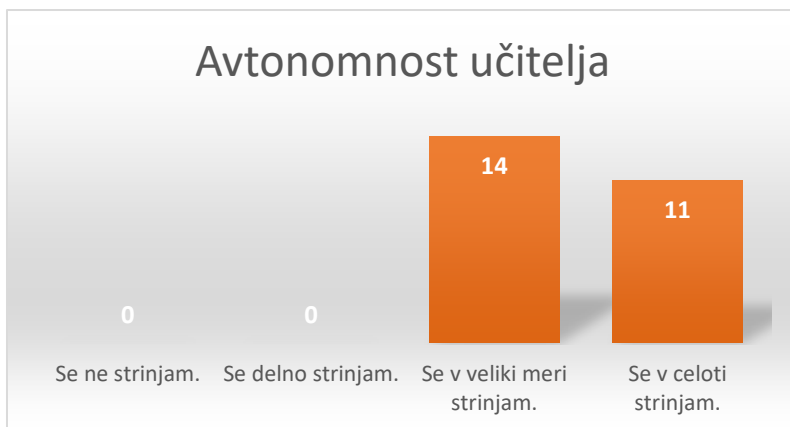
S trditvijo, da so cilji v Katalogu znanja za drugi tuji jezik zastopani na višjih zahtevnostnih ravneh, se v veliki meri strinja 20 vprašanih učiteljev, trije se delno strinjajo ter dva v celoti. Nihče se s tem ne strinja. V eni pisni utemeljitvi ocene trditve je navedeno, da je pri ciljih še prostor za dodatne cilje.

Odprtost kataloga znanja za avtonomno odzivanje na aktualne dogodke in vključevanje vsebin/tem, ki zajemajo interese dijakov

Tabela 4.2.8 in graf 4.2.8 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, ali je Katalog znanja za drugi tuji jezik dovolj odprt, da se učitelj avtonomno odziva na aktualne dogodke in vključuje vsebine, ki zajemajo interese dijakov. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.8: Odgovori učiteljev na vprašanje, ali je Katalog znanja za drugi tuji jezik dovolj odprt, da se učitelj avtonomno odziva na aktualne dogodke in vključuje vsebine, ki zajemajo interese dijakov

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	0	14	11

Graf 4.2.8: Odgovori učiteljev na vprašanje, ali je Katalog znanja za drugi tuji jezik dovolj odprt, da se učitelj avtonomno odziva na aktualne dogodke in vključuje vsebine, ki zajemajo interese dijakov

14 vprašanih učiteljev se s trditvijo, da je Katalog znanja za drugi tuji jezik dovolj odprt, da se učitelj avtonomno odziva na aktualne dogodke in vključuje vsebine, ki zajemajo interese dijakov, strinja v veliki meri ter 11 učiteljev v celoti. Nihče se s tem delno in sploh ne strinja. V eni pisni utemeljitvi ocene je zapisano, da je učitelje povsem avtonomen.

Omogočanje pridobivanja ustreznega znanja za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje dijakov

Tabela 4.2.9 in graf 4.2.9 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, ali je Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča pridobivanje ustreznega znanja za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje dijakov. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.9: Odgovori učiteljev na vprašanje, ali Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča pridobivanje ustreznega znanja za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje dijakov

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	0	18	6

Graf 4.2.9: *Odgovori učiteljev na vprašanje, ali Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča pridobivanje ustreznega znanja za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje dijakov*

Od 24 dobljenih odgovorov se 18 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča pridobivanje ustreznega znanja za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje dijakov, 6 učiteljev se s tem strinja v celoti. Na to oceno ni bilo podanih nobenih pisnih utemeljitev.

Spodbujanje razvoja ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje dijakov

Tabela 4.2.10 in graf 4.2.10 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, ali Katalog znanja za drugi tuji jezik spodbuja razvoj ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje dijakov. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se v veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.10: *Odgovori učiteljev na trditev, da Katalog znanja za drugi tuji jezik spodbuja razvoj ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje dijakov*

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	0	17	7

Graf 4.2.10: Odgovori učiteljev na trditev, da Katalog znanja za drugi tuji jezik spodbuja razvoj ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje dijakov

Od 24 dobljenih odgovorov se 17 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da Katalog znanja za drugi tuji jezik spodbuja razvoj ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje dijakov, 7 učiteljev se s tem strinja v celoti. Na to oceno ni bilo podanih nobenih pisnih utemeljitev.

Omogočanje in spodbujanje medpredmetnega povezovanja

Tabela 4.2.11 in graf 4.2.11 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, ali Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča/spodbuja medpredmetno povezovanje. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.11: Odgovori učiteljev na trditev, da Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča/spodbuja medpredmetno povezovanje

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	4	12	8

Graf 4.2.11: Odgovori učiteljev na trditev, da Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča/spodbuja medpredmetno povezovanje

Od 24 dobljenih odgovorov se 12 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da Katalog znanja za drugi tuji jezik omogoča/spodbuja medpredmetno povezovanje, 7 učiteljev se s tem strinja v celoti. Nihče se delno ali sploh ne strinja s to trditvijo. V eni pisni utemeljitvi je navedeno, da so pri tem možne še nadgradnje.

Ustreznost nadgrajevanja ciljev s predhodno stopnjo izobraževanja

Tabela 4.2.12 in graf 4.2.12 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, da cilji v Katalogu znanja ustrezno nadgrajujejo cilje s predhodne stopnje izobraževanja. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.12: Odgovori učiteljev na trditev, da cilji v Katalogu znanja ustrezno nadgrajujejo cilje s predhodne stopnje izobraževanja

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	5	13	6

Graf 4.2.12: Odgovori učiteljev na trditev, da cilji v Katalogu znanja ustrezno nadgrajujejo cilje s predhodne stopnje izobraževanja

Od 24 dobljenih odgovorov se 13 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da cilji v Katalogu znanja ustrezno nadgrajujejo cilje s predhodne stopnje izobraževanja, 6 učiteljev se s tem strinja v celoti, 5 učiteljev delno ter nihče se ne strinja. Pisne utemeljitve za te odgovore ni bilo.

Omogočanje jasnega razumevanja standardov znanj, kaj naj dijaki znajo/dosežejo

Tabela 4.2.13 in graf 4.2.13 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, da standardi znanja v Katalogu znanja omogočajo jasno razumevanje, kaj naj dijaki znajo. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.13: Odgovori učiteljev na trditev, da standardi znanja v Katalogu znanja omogočajo jasno razumevanje, kaj naj dijaki znajo

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	2	16	5

Graf 4.2.13: Odgovori učiteljev na trditev, da standardi znanja v Katalogu znanja omogočajo jasno razumevanje, kaj naj dijaki znajo

Od 23 dobljenih odgovorov se 16 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da standardi znanja v Katalogu znanja omogočajo jasno razumevanje, kaj naj dijaki znajo, 5 učiteljev se s tem strinja v celoti, 2 učitelja delno ter nihče se s tem ne strinja. Pisne utemeljitve za te odgovore ni bilo.

Usmerjanje učitelja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka

Tabela 4.2.14 in graf 4.2.14 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, da Katalog znanja za drugi tuji jezik učitelje usmerja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.14: Odgovori učiteljev na trditev, da Katalog znanja za drugi tuji jezik učitelje usmerja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	8	14	2

Graf 4.2.14: Odgovori učiteljev na trditev, da Katalog znanja za drugi tuji jezik učitelje usmerja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka

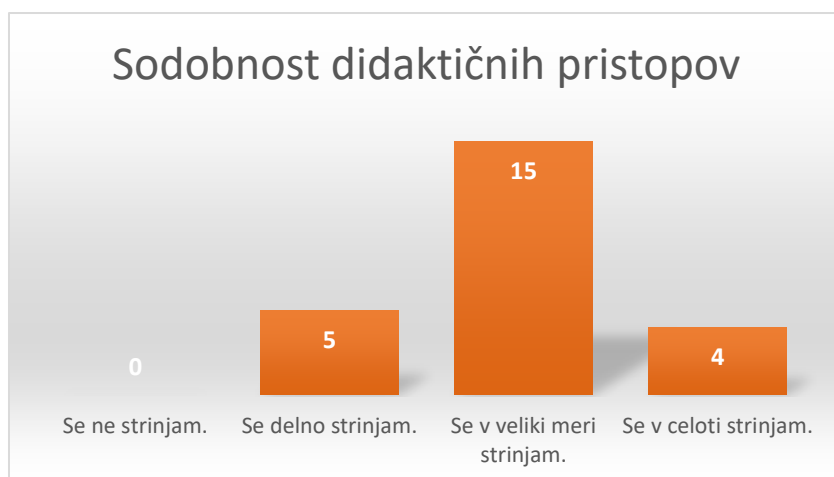
Od 24 dobljenih odgovorov se 14 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da Katalog znanja za drugi tuji jezik učitelje usmerja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka, 8 učiteljev se s tem strinja delno, 2 učitelja v celoti ter nihče se s tem ne strinja. V eni pisni utemeljitvi odgovora je razvidno stališče, da usmerjanje v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo ni namen kataloga, temveč je to v pristojnosti učitelja, ki to izvede.

Spodbujanje k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov

Tabela 4.2.15 in graf 4.2.15 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, da Katalog znanja za drugi tuji jezik učitelje spodbuja k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.15: Odgovori učitelje na trditev, da Katalog znanja za drugi tuji jezik učitelje spodbuja k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	5	15	4

Graf 4.2.15: Odgovori učitelje na trditev, da Katalog znanja za drugi tuji jezik učitelje spodbuja k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov

Od 24 dobljenih odgovorov se 15 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da Katalog znanja za drugi tuji jezik učitelje spodbuja k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov, 5 učiteljev se s tem strinja delno, 4 učitelji v celoti ter nihče se s tem ne strinja. Pisne utemeljitve za te odgovore ni bilo.

Jasnost in uporabnost didaktičnih in metodičnih priporočil

Tabela 4.2.16 in graf 4.2.16 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, da so didaktična in metodična priporočila v Katalogu znanja za drugi tuji jezik zapisana jasno in so v pomoč pri poučevanju. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se v veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.16: Odgovori učiteljev na trditev, da so didaktična in metodična priporočila v Katalogu znanja zapisana jasno in so v pomoč pri poučevanju

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	9	11	4

Graf 4.2.16: Odgovori učiteljev na trditev, da so didaktična in metodična priporočila v Katalogu znanja zapisana jasno in so v pomoč pri poučevanju

Od 24 dobljenih odgovorov se 11 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da so didaktična in metodična priporočila v Katalogu znanja za drugi tuji jezik zapisana jasno in so v pomoč pri poučevanju, 9 učiteljev se s tem strinja delno, 4 učitelji v celoti ter nihče se s tem ne strinja. Pisne utemeljitve za te odgovore ni bilo.

Jasnost zapisa o načinih preverjanja in ocenjevanja znanja

Tabela 4.2.17 in graf 4.2.17 prikazujeta mnenja učiteljev o tem, da je v Katalogu znanja jasno zapisano, na katere načine je možno izpeljati preverjanje in ocenjevanje znanja. Odgovori so podani z ocenami na štiristopenjski lestvici, pri čemer pomeni 1 »se ne strinjam«, 2 »se delno strinjam«, 3 »se v veliki meri strinjam« ter 4 »se v celoti strinjam«. Vprašanju je sledilo vprašanje odprtega tipa z možnostjo utemeljitve odgovora.

Tabela 4.2.17: Odgovori učiteljev na trditev, da je v Katalogu znanja jasno zapisano, na katere načine je možno izpeljati preverjanje in ocenjevanje znanja

Se ne strinjam.	Se delno strinjam.	Se v veliki meri strinjam.	Se v celoti strinjam.
0	5	16	2

Graf 4.2.17: Odgovori učiteljev na trditev, da je v Katalogu znanja jasno zapisano, na katere načine je možno izpeljati preverjanje in ocenjevanje znanja

Od 23 dobljenih odgovorov se 16 učiteljev v veliki meri strinja s trditvijo, da je v Katalogu znanja jasno zapisano, na katere načine je možno izpeljati preverjanje in ocenjevanje znanja, 5 učiteljev se s tem strinja delno, 2 učitelja v celoti ter nihče se s tem ne strinja. Pisne utemeljitve za te odgovore ni bilo.

Sporočila in predlogi učiteljev

Na vprašanje, ali nam želite sporočiti še kaj v zvezi s Katalogom znanja, smo dobili en pisni odgovor. V njem se učitelj zavzema za posodobitev Kataloga znanja zaradi njegove starosti, nadgradnja pa je potrebna predvsem na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Ugotovitve o rezultatih splošnega dela vprašalnika o katalogu znanja za drugi tuji jezik

Vidiki, kjer je Katalog znanja glede na odgovore učiteljev ocenjen kot ustrezen:

1. zahtevnost operativnih/učnih ciljev z vidika dijakov,
2. omogočanje, da se dijaki aktivno vključijo v poklicno življenje odprtost za učiteljev,
3. ustreznost zastopanosti ciljev na višjih zahtevnostnih ravneh,
4. ustrezna odprtost za avtonomen odziv na aktualne dogodke in vključevanje vsebin, ki dijake zanimajo,
5. omogočanje pridobivanja ustreznega znanja dijakov za nadaljnje izobraževanje in vseživljenjsko učenje,
6. spodbujanje razvoja ključnih kompetenc dijakov,
7. omogočanje medpredmetnega povezovanja,
8. nadgrajevanje ciljev s predhodne stopnje izobraževanja,
9. jasnost zapisa standardov znanja,
10. spodbujanje k uporabi sodobnih didaktičnih pristopov

Vidiki, kjer bi bilo potrebno Katalog znanja glede na ocene učiteljev posodobiti:

1. realizacija operativnih ciljev,
2. sodobnost ciljev,
3. usmerjanje v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka,

4. jasnost in uporabnost didaktičnih priporočil,
5. jasno opisani načini preverjanja in ocenjevanja.

Delež uresničenih operativnih ciljev je pri skoraj polovici vprašanih učiteljev (N = 13) manj kot 80 %. V vodeni razpravi bo potrebno ugotoviti razloge za razmeroma nizek delež uresničenih ciljev. Predpostavljamo, da bi bili lahko razlogi v prevelikem obsegu ciljev oz. vsebin v Katalogu znanja, premajhnem obsegu ur v predmetniku, slabšem predznanju in motiviranosti dijakov ali morda v heterogenosti oddelkov oz. Skupin, kjer so združeni dijaki z različnim predznanjem in starostjo ter obiskujejo različne izobraževalne programe.

Povzetek vodene razprave med učitelji drugega tujega jezika

Vodena razprava je potekala novembra in decembra 2021 v več delih in različnih oblikah. Prvi del je potekal 10.11.2021 od 14.30 do 15.30 na spletnem strokovnem srečanju. Vabilo na srečanje je bilo objavljeno v forumu novic v spletni učilnici za učitelje nemščine na srednjih šolah na povezavi <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=29>. V razpravi je sodelovalo **11 učiteljev**. Diskusijo o Katalogu znanja za drugi tuji jezik smo nadaljevali med učitelji predmetno-razvojne skupine za nemščino in učitelji nemščine, s katerimi sodelujemo v okviru različnih nalog na Zavodu RS za šolstvo. Diskusija je potekala skupinsko in individualno, v obliki telefonskega ali videokonferenčnega klica ter e-korespondence. Tako smo pridobili dodatnih pet mnenj. Vprašanja kot izhodišče za diskusijo so izhajala iz rezultatov splošnega spletnega vprašalnika in so se nanašala predvsem na rezultate, za katere smo potrebovali dodatne pojasnitve oz. so bili v povprečju nižje ocenjeni.

Izhodiščna vprašanja za diskusijo z odgovori učiteljev

Realizacija operativnih ciljev

Kako si razlagate razmeroma veliko število odgovorov učiteljev, da uresničijo le od 60 do 80 % ciljev in celo 2 odgovora, da uresničijo od 40 do 60 % ciljev?

Slabša realizacija operativnih ciljev (od 60 do 80 % ali manj) je po mnenju učiteljev posledica pouka na daljavo, ki je trajal dalj časa. Učitelji iz istega razloga navajajo, da ni bilo možno uresničiti kompleksnejših ciljev in vsebin, kot so varovanje okolja, razvoj znanosti in tehnologije.

Usmerjanje učitelja v personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka

Kako naj bodo zapisane usmeritve za personalizacijo, individualizacijo in diferenciacijo pouka drugega tujega jezika, da bodo bolj jasne in uporabne?

Po mnenju učiteljev naj zapisi usmeritev ostanejo splošni, saj učitelj prilagaja pouk glede na posebnosti posameznega dijaka in pri tem upošteva tako usmeritve v individualiziranem izobraževalnem načrtu, v individualiziranem programu, kot tudi spodbuja nadarjene dijake.

Jasnost zapisa o načinih preverjanja in ocenjevanja znanja

Kako naj bo področje preverjanja in ocenjevanja zapisano, da bo bolj jasno in uporabno?

Po mnenju učiteljev je to področje dobro opisano, vendar bi dodali opise drugih načinov ocenjevanja, primer ustnega preverjanja in ocenjevanja, primer ocenjevanja ustne predstavitve in pisnega izdelka, tabelo kriterijev za seminarske naloge, za projektno delo, za krajša in daljša besedila pisnega sporočanja. Nekateri učitelji so predlagali tudi, da se doda preglednica načinov preverjanja in

ocenjevanja po posameznih sporazumevalnih spretnostih (bralno, slušno, govorno, pisno), primer vrstniškega vrednotenja in primer uporabe listovnika.

Splošna vprašanja

Operativni cilji so zapisani po modulih glede na število ur (30, 60, 90, 120, 150, 180, 210, 240, 270 ur). Zapisani so tako, da zajemajo znanja, zmožnosti in strategije. Menite, da so dovolj jasni in podrobni za načrtovanje in izvedbo pouka?

Učitelji so v vodeni razpravi menili, da je katalog znanja odprt in učitelju omogoča avtonomijo pri načrtovanju in izvedbi pouka. Zapis ciljev po modulih in sama struktura modulov sta po njihovem mnenju ustrezna. Kljub temu bi dodali cilje, s pomočjo katerih se razvija digitalna kompetenca (npr. poznavanje spletnih orodij). Predlagali so tudi, da bi predvideli cilje in vsebine, ki so uresničljivi pri pouku na daljavo. Prav tako bi dodali komunikacijske funkcije po posameznih vsebinah.

Se vam zdi, da je katalog znanja za drugi tuji jezik ustrezen ali bi si želeli katalog znanja za posamezni jezik (npr. nemščino)?

Po mnenju učiteljev je katalog znanja, namenjen drugemu tujemu jeziku, ustrezen, ne želijo si ga za posamezni jezik.

Se vam zdi, da je modularni koncept ustrezen?

Učitelji v svojih odgovorih ugotavljajo, da je modularni koncept ustrezen, saj omogoča načrtovanje pouka glede na vrsto izobraževalnega programa in obseg ur. Vendar predlagajo prilagoditve pri delu z besedili glede na vrsto izobraževalnega programa, kjer poučujejo.

Kaj menite o primerih nalog v prilogi? Bi to obdržali?

Po mnenju učiteljev bi primere nalog v prilogi kataloga obdržali, saj so uporabne, usmerjevalne ter ponujajo ideje za nove naloge, ki jih učitelj prilagodi posameznim programom. Učitelji predlagajo posodobitve nekaterih primerov nalog.

Ključne ugotovitve evalvacije Kataloga znanja za drugi tuji jezik in predlogi za spremembe

Katalog znanja za drugi tuji jezik²³ je od leta 2007 veljaven v izobraževalnih programih SPI, SSI in PTI. Namenjen je pouku kateregakoli drugega tujega jezika v obsegu od 30 do 270 ur. Velja za vse druge tuje jezike, ki se poučujejo v teh programih kot predmet v obveznem delu predmetnika ali kot predmet v odprtem kurikulumu. Zaradi tega je zasnovan modularno. Vsak od skupno devetih modulov obsega 30 ur, skupaj 270 ur. Cilji in vsebine v posameznih modulih se nadgrajujejo. Cilji so opredeljeni kot znanja, zmožnosti in učne strategije. V katalogu so priporočene tako splošne kot tudi strokovne teme. V didaktičnih priporočilih so podane usmeritve za izvajanje pouka tujega jezika stroke. V prilogi kataloga

²³ Katalog znanja za drugi tuji jezik, 30 do 270 ur, SPI, SSI, PTI, 2007, dostopen na http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/Ssi/KZ-IK/kz_2tj_30_270_spi_ssi_pti.doc

so primeri nalog oz. dejavnosti za posamezni modul. Pričakovana raven znanja drugega tujega jezika je pri 120 urah pouka A1, pri 270 urah A2 po Skupnem evropskem jezikovnem okviru.

Iz odgovorov učiteljev drugega tujega jezika (nemščine, angleščine in italijanščine) v programih SPI, SSI in PTI na spletni vprašalnik ter na vprašanja iz vodene razprave ugotavljamo, da je katalog znanja za drugi tuji jezik odprt in učitelju omogoča avtonomijo pri načrtovanju in izvedbi pouka. Modularna zasnova je ustrezna. Po mnenju učiteljev bi bilo potrebno dodati cilje za razvijanje digitalne kompetence ter dodatno zapisati komunikacijske funkcije po posameznih vsebinah. Cilje, ki so uresničljivi pri pouku na daljavo, bi označili. Področju preverjanje in ocenjevanje bi dodali opise drugih načinov ocenjevanja ter primere ustnega in pisnega ocenjevanja po posameznih sporazumevalnih spretnostih. Primere nalog v prilogi bi obdržali, vendar so potrebni posodobitve.

Glede na rezultate splošnega dela vprašalnika o Katalogu znanja za drugi tuji jezik v programih SPI, SSI in PTI ter rezultate vodene razprave z učitelji ugotavljamo, da je Katalog znanja za drugi tuji jezik v veliki meri ustrezen, predlagane so manjše posodobitve. Te se nanašajo na področja operativnih ciljev (posodobiti cilje za razvijanje digitalne kompetence, dodati komunikacijske funkcije), preverjanja in ocenjevanja znanja (dodati primere in druge načine ocenjevanja) in primerov nalog.

4.3 Mnenje učiteljev o katalogu znanja Italijanščina kot drugi jezik

Predstavitev rezultatov vodene diskusije

Vodena diskusija (fokusni intervju) je potekala dne 29. 11. 2021 in 30. 11. 2021 med 14.30 in 16.00 na daljavo v spletnem okolju ZOOM. Vabilo je bilo poslano preko spletne učilnice in je naslavljalo vse učitelje, ki poučujejo italijanščino kot drugi jezik in kot drugi tuji jezik v programih srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja. Vabljeni so bile tudi članice PRS (zaradi drugih obveznosti se je srečanja udeležila samo ena članica).

Vprašanja so bila razdeljena v dva sklopa. Prvi sklop, poimenovan Skupni del, je zajemal vprašanja oz. področja, za katera smo se dogovorili na ravni delovne skupine za prenovu katalogov znanja za splošno-izobraževalne predmete in je enoten za vsa splošno-predmetna področja, drugi sklop, poimenovan Predmetno-specifični del, pa je vseboval vprašanja, ki so bolj predmetno-specifične narave in so bila pripravljena in dogovorjena v okviru predmetne skupine.

Vsem udeležencem sta bili v uvodnem delu predstavljeni nalogi Tuji jeziki v programih SSPI ter Prenova katalogov znanj za splošno-izobraževalne predmete v SSPI ter namen in funkcija fokusnih intervjujev.

Vprašanja

SKUPNI DEL

1. Aktualnost

- a. Ali KZ vsebuje sodobna spoznanja vašega predmeta? Katera? Kaj pogrešate?
- b. Ali KZ omogoča vključevanje aktualnih dogodkov?

2. Avtonomnost (strokovna) učitelja

- a. Ali vam KZ omogoča strokovno avtonomijo (npr. odprtost in izbirnost, ...)? Koliko? Kako?
- b. Kako jasno naj bo zapisano, kaj so zahteve kurikularnega dokumenta, ki so za učitelja zavezujoče (so obvezne), kaj pa so priporočila, ki so prepuščena njegovim odločitvam v okviru strokovne avtonomije?

3. Struktura KZ

- a. Ali so v KZ zajeti vsi elementi, ki jih potrebujete pri pripravi na pouk (npr. opredelitev predmeta, splošni cilji, operativni cilji in vsebine, standardi znanja in minimalni standardi znanja, didaktična priporočila, materialni pogoji za izvedbo pouka, znanja izvajalcev)?
 - i. Kateri so najbolj pomembni pri pripravi na pouk?
 - ii. Ali bi katerega dodali ali odvzeli? Pojasnite prosim.
- b. Do kakšne mere so vsebine dovolj strukturirane, da je jasno, kaj naj pri pouku obravnavamo?

4. Didaktična priporočila (t.j. poglavja *Komunikacijski pristop*, *Pouk tujega jezika stroke* in *Vrednotenje*)

- a. Ali so vam didaktična priporočila v pomoč pri pripravi na pouk? Kako in v kolikšni meri?
- b. Ali bi morala biti didaktična priporočila bolj podrobna? Kaj konkretno bi spremenili?
- c. Ali naj bodo v didaktičnih priporočilih vključena tudi navodila/priporočila za preverjanje in ocenjevanje? Katera? Kako podrobna?

5. Terminologija

Ali je terminologija, ki je uporabljena v KZ, razumljiva (npr. standardi znanj/pričakovani rezultati/učni izidi, dejavnosti/operativni cilji...)? Katera da, kaj ne oz. pri katerih prihaja do različnega razumevanja?

6. Usposabljanja (didaktična, disciplinarna/strokovna)

Ali menite, da so potrebna usposabljanja ob uvajanju novega/posodobljenega KZ? Kakšne vrste usposabljanj potrebujete? (didaktična, iz stroke/disciplinarna, kombinacija obeh)

PREDMETNO-SPECIFIČNI DEL

7. Status 2. tujega jezika v predmetniku

Če v predmetniku vašega programa ni obveznega 2. tujega jezika, ali menite, da bi bil ta potreben? Zakaj? Kateri?

8. Sporočila učiteljev v zvezi s KZ italijanščina kot tuji in drugi jezik

Kaj želite še sporočiti v zvezi s katalogom znanja italijanščina kot tuji in drugi jezik?

Povzetek razprave po vprašanjih

Skupni del:

1. Aktualnost

Sodelujoči v razpravi so enotno izpostavili ugotovitev, da je obstoječi katalog znanja za italijanščino kot drugi jezik širok in odprt, kar jim ustreza in kar hkrati omogoča vključevanje aktualnih dogodkov v načrtovanje in izvedbo pouka. Celoten katalog je dovolj sodoben, da učitelj lahko najde možnost, kamor lahko umestijo aktualne dogodke oz. sproti posodablja in aktualizirajo pouk. To je povezano tudi z naravo predmeta, saj je praktično vsaka tema/vsebina lahko uresničljiva skozi cilje pouka tujega jezika.

Večina učiteljev, žal, ne povezuje kataloga znanja, učbenika in pouk. V veliki večini jim je vodilo učbenik, ker raven znanja italijanščine na narodno mešanem območju slovenske Istre izrazito pada. Učitelji trdijo, da je ob prehodu iz osnovne šole nivo znanja A1 in ne A2 (predviden nivo po UN). Večina dijakov, razen redkih izjem, v srednji šoli ne pridobi veliko. Vzroke lahko iščemo v globalizaciji in prevladujoči rabi angleščine. Posledično je tudi vključevanje dodatnih tem/vsebin, težje. Kljub temu so učitelji mnenja, da je vključevanje aktualnih tem/vsebin v pouk namesto (neaktualne) teme iz učbenika smiselno, ker je za dijake tudi bolj motivirajoče.

To pa ne velja zgolj za splošnotematska področja, pač pa tudi za strokovno obarvane vsebine oz. t.im. jezik stroke. Obstoječi katalog znanja omogoča, da učitelji sledijo tudi razvoju strokovnih/poklicnih področij in sodobna dognanja in dosežke vključujejo v tujejezikovni pouk.

Vsi sodelujoči pa poudarjajo, da je tu v ozadju ogromno učiteljevega dela, saj ni nujno vedno učbenik podlaga pouku, pač pa so zelo pogosto to drugi viri, ki jih je potrebno poiskati in ustrezno didaktizirati.

2. Avtonomnost (strokovna) učitelja

Sodelujoči v fokusnih intervjujih enotno ugotavljajo, da je obstoječi katalog znanja dovolj odprt, da učitelju omogoča avtonomnost. Hkrati so pri tem opozorili, da ta odprtost predvsem neizkušenim učiteljem lahko predstavlja past, da bi se ti učitelji počutili negotove, da ne znajo najti 'rdeče niti' in zato včasih lahko zahajajo v nepotrebne podrobnosti, dajejo prevelik poudarek le določeni zmožnosti.

Ponovno je bilo izpostavljeno dejstvo, da tujejezikovni učitelji opravijo ogromno dela, saj so temelj pouka zelo pogosto drugi viri in ne učbenik (še zlasti to velja za vsebine jezika stroke), kar pomeni, da mora učitelj najti sodobno, strokovno (v povezavi s kolegi, ki poučujejo strokovne module) in zahtevnostno primerno gradivo, ki ga je nato potrebno še didaktizirati.

3. Struktura KZ

Sodelujoče učiteljice so izrazile zadovoljstvo z obstoječo strukturo kataloga znanja in nanjo nimajo pripomb. Zadovoljni so z zapisom minimalnih standardov.

Iz kataloga znanja naj bi bilo tudi bolj jasno, kaj je obvezno in kaj ne – iz KZ naj bi bila razvidna skupna osnova, ki je zavezujoča za vse programe.

V zvezi z vsebinami spremembe po mnenju sodelujočih niso potrebne, saj so pri (tuje)jezikovnem pouku le te v ozadju. Sodelujoče učiteljice so izrazile visoko stopnjo zadovoljstva z dejstvom, da so zajete praktično vse vsebine in da so le te dovolj odprte, da lahko pri pouku obravnavajo katerokoli temo, tudi strokovno obarvano in aktualne dogodke.

4. Didaktična priporočila

Izraženo je bilo splošno zadovoljstvo z didaktičnimi priporočili, vendar pa tudi želja, da se ta nekoliko razširijo v smislu bolj natančnih oz. podrobnih priporočil. Ta bi pomagala predvsem mlajšim, manj izkušenim učiteljem, da se zaradi odprtosti kataloga znanja ne bi počutili negotove. Predvsem si želijo še bolj konkretnih in razširjenih priporočil na področju pouka strokovnega jezika. Predlagajo, da se v didaktična priporočila vključijo tudi načela formativnega spremljanja ter s tem povezano pričakovanje, da dijaki prevzemajo odgovornost za svoje učenje.

Glede same izvedbe pouka pa pričakujejo tudi priporočilo (morda celo zavezo) o sodelovanju med učiteljem tujega jezika in učitelja strokovnega modula v smislu CLIL-a.

Želijo tudi nekaj več priporočil, kako delati s populacijo v teh šolah, kako integrirati vse dijake (dijaki s PP, še posebej tujci, ki ne morejo dosegati iste ravni znanja ipd.). Poseben problem pri tem še zlasti predstavlja dejstvo, da so pri pouku tujega jezika pogosto združeni dijaki več različnih programov, kar onemogoča kakovosten pouk jezika stroke.

5. Terminologija

Po mnenju sodelujočih je terminologija, uporabljena v obstoječem katalogu znanja, jasna in razumljiva.

6. Usposabljanja (didaktična, disciplinarna/strokovna)

Sodelujoče učiteljice so izrazile željo po naslednjih vrstah usposabljanj in strokovnih srečanj:

- izmenjava izkušenj na področju jezika stroke (CLIL, tuji učitelj, učitelj TJ-učitelj strokovnega modula, ipd.)
- usposabljanja s področja didaktike tujega jezika
- usposabljanja s področja didaktike tujega strokovnega jezika (z vključenimi izvajalci s terciarnega področja; predstavitev izkušenj drugih držav)
- sodelovanje med učitelji TJ istih ali podobnih programskih usmeritev
- dijaki s PP pri pouku TJ
- ocenjevanje znanja

Predmetno-specifični del:

7. Status drugega tujega jezika v predmetniku

Sodelujoče učiteljice se strinjajo, da bi bilo smiselno in potrebno, da se prisotnost 2. tujega jezika kot obveznega predmeta (A del predmetnika) razširi na večino ali vse programe srednjega strokovnega izobraževanja, saj je trenutno prisoten le v štirih programih. Predvsem je to pomembno zaradi bližine sosedskih jezikov (nemščine, italijanščine) in posledično potreb po znanju teh dveh jezikov, saj se veliko dijakov po zaključku šolanja zaposluje bodisi čez mejo ali pa v obmejnih območjih v Sloveniji, kjer je znanje teh dveh jezikov potrebno in zaželeno. Znanje angleščine namreč postaja splošna kompetenca – brez znanja le te posameznik težko funkcionira v sodobni družbi tako na strokovnem, poklicnem področju kot v družbi na sploh. Znanje dodatnih tujih jezikov pa je dodana vrednost in potreba. Poleg tega imajo na šolah zelo dobre izkušnje s poučevanjem drugih tujih jezikov v okviru izbirnega oz. odprtega dela kurikula: pouk drugih tujih jezikov je usmerjen zelo praktično-sporazumevalno in usmerjen v potrebe dijakov za bodoči poklic. Veliko je medpredmetnega sodelovanja med učitelji tujih jezikov in učitelji strokovnih modulov, precej je dobrih praks pouka po modelu CLIL.

8. Sporočila učiteljev v zvezi s KZ italijanščina kot J2:

Učiteljice v fokusnem intervjuju sporočajo, da so zadovoljne s strukturo obstoječega kataloga, omenile so, da ga zaradi vse manjše zainteresiranosti učencev v določenih delih težko realizirajo. Pozdravljajo dejstvo, da je izhodišče kataloga znanja Skupni evropski jezikovni okvir (2011) in da so cilji ter standardi kataloga znanja neposredno povezani z ravnmi Skupnega evropskega jezikovnega okvira. Glede na rezultate pri poklicni maturi in na nivo znanja, ki ga dijaki izkazujejo ob zaključku izobraževanja, zahtevnost standardov ne pričakujejo sprememb, upajo, da jim bo uspelo ohraniti trenutno raven znanja B1.

Povzetek

Sodelujoči v razpravi so enotno izpostavili ugotovitev, da je obstoječi katalog znanja italijanščina kot drugi jezik širok in odprt, kar jim ustreza in kar hkrati omogoča vključevanje aktualnih dogodkov in sodobnih pristopov v načrtovanje in izvedbo pouka.

Prav tako je po njihovem mnenju obstoječi katalog znanja ustrezno strukturiran in dovolj odprt, da učitelju omogoča avtonomnost. Hkrati so pri tem opozorili, da ta odprtost predvsem neizkušenim učiteljem lahko predstavlja past in bi bilo zato potrebno cilje, (minimalne) standarde in didaktična priporočila zapisati nekoliko bolj konkretno. V zvezi z vsebinami spremembe po mnenju sodelujočih niso potrebne, prav tako nimajo pripomb na obstoječo strukturo kataloga znanja.

Izraženo je bilo splošno zadovoljstvo z didaktičnimi priporočili, vendar pa tudi želja, da se ta nekoliko razširijo v smislu bolj natančnih oz. podrobnih priporočil. Predvsem si želijo še bolj konkretnih in razširjenih priporočil na področju pouka strokovnega jezika. Predlagajo, da se v didaktična priporočila vključijo tudi načela formativnega spremljanja in CLIL. Želijo tudi nekaj več priporočil, kako integrirati vse dijake (dijaki s PP, tujci, ipd.). Poseben problem pri tem je dejstvo, da so pri pouku tujega jezika pogosto združeni dijaki več različnih programov, kar onemogoča kakovosten pouk jezika stroke.

Na področju usposabljanj pričakujejo in si želijo več izmenjav izkušenj in različnih usposabljanj, predvsem s področja didaktike, s poudarkom na didaktiki tujega strokovnega jezika.

Pričakujejo tudi večjo (obvezno) prisotnost drugega tujega jezika v predmetniku, saj je po njihovem mnenju ta potrebna.

4.4 Mnenje učiteljev madžarščine o katalogih znanja za madžarščino kot drugi jezik

Mnenje učiteljev smo pridobili z vprašalnikom, ki je bil posredovan aktivu učiteljev madžarščine na Dvojezični srednji šoli Lendava (DSŠL). Oba kataloga znanja sta iz leta 2020, največja novost obeh je, da so v njima cilji in standardi zapisani na dveh ravneh: za dijake, ki so končali dvojezično osnovno šolo, na višji ravni; za dijake, ki pa se v dvojezične srednješolske programe vpisujejo iz osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom, torej brez predznanja madžarščine, na nižji ravni.

1. Katalog znanja za madžarščino kot drugi jezik v dvojezičnih programih srednjega poklicnega izobraževanja, potrjen na 205. seji SSRSSI 20. 2. 2020

Učitelji izpostavljajo, da je raven znanja madžarščine pri dijakih, ki so končali dvojezično osnovno šolo nižja od pričakovane, zato težje dosegajo standarde ravni B1. Pogrešajo večjo razdelanost ciljev, ki se nanašajo na razvijanje jezika danega poklicnega področja (Tega se na ravni KZ ne da rešiti, saj se programi, ki jih izvajajo na DSŠL, lahko iz leta v leto spreminjajo in pravzaprav to niti ni naloga KZ. - opomba avtorja). Učitelji si želijo standarde po letnikih in predlagajo posodobitev didaktičnih navodil, predvsem za uporabo metod in strategij formativnega spremljanja in inkluzije ter za razvijanje podjetnostne in digitalne kompetence.

2. Katalog znanja za madžarščino kot drugi jezik v dvojezičnih programih srednjega strokovnega (SSI) in poklicno-tehniškega izobraževanja (PTI), potrjen na 205. seji SSRSSI 20. 2. 2020

Učitelji menijo, da je KZ sodoben dokument in je potreben le manjše posodobitve. Cilji so ustrezni in razumljivi, pogrešajo pa (podobno kot v primeru SPI) večjo razdelanost ciljev, ki se nanašajo na razvijanje jezika danega poklicnega oz. strokovnega področja. Predlagajo umestitev večjega števila sodobnih književnih besedil, večjo konkretizacijo tematskih sklopov in s tem povezanih ciljev ter standardov (lahko tudi po letnikih). Minimalni standardi ob zaključku izobraževanja se jim zdijo ustrezni. Prav tako predlagajo posodobitev didaktičnih navodil, predvsem za uporabo metod in strategij formativnega spremljanja in inkluzije ter za razvijanje podjetnostne in digitalne kompetence.

5. Zaključek

5.1 Splošno o tujih jezikih v SPSI

Ciljna skupina

Dijaki v SPSI predstavljajo skoraj dve tretjini srednješolske populacije. V šolskem letu 2019/2020 je bilo 47.322 dijakov, ki so obiskovali programe NPI, SPI, SSI ali PTI, kar pomeni 65 % celotne srednješolske populacije. Ta je skupaj s 25.045 gimnazijskih dijakov štela 72.367 dijakov.

Tuji jeziki v SPSI

Tuji jeziki v programih SPSI sodijo med splošnoizobraževalne predmete in so bili z reformo poklicnega in strokovnega izobraževanja leta 2001 iz obveznega dela predmetnika v večji meri prestavljeni v izbirni del. Obvezen je ostal le prvi tuji jezik. Med tujimi jeziki se v SPSI poučujejo angleščina, nemščina, italijanščina, španščina in francoščina. Madžarščina in italijanščina imata kot uradna jezika manjšin status t. i. drugega jezika oz. jezika okolja in sta obvezna predmeta v programih SPSI na narodno mešanem območju Prekmurja in narodno mešanem območju Slovenske Istre.

Prvi tuji jezik

Prvi tuji jezik je - razen v NPI - prisoten v programih SPI, SSI in PTI. Obsega od 164 ur v SPI, 417 ur v SSI ter 276 ur v PTI. Kot prvi tuji jezik se večina dijakov uči angleščino. Pričakovano izhodno znanje je v programih SPI na ravni A2 po SEJO, v programih SSI in PTI na ravni B1. Glede na statistične podatke se je v šolskem letu 2019/2020 v SPSI prvega tujega jezika učilo 46.548 dijakov ali 98,4 % vseh dijakov v SPSI. Od teh dijakov naj bi 72 % dijakov (dijaki v SSI in PTI) v SPSI v prvem tujem jeziku ob zaključku šolanja doseglo raven B1, 11 % (dijaki v SPI) pa raven A2. Dijaki v SPSI v primerjavi s populacijo dijakov v gimnazijskih programih tako v prvem tujem jeziku dosežejo nižjo raven znanja, saj dijaki na maturitetnem izpitu iz angleščine kot prvem tujem jeziku dosežejo raven B2.

Skoraj vsi dijaki v SPSI se učijo prvega tujega jezika, pri tem 72 % vseh dijakov, vključenih v SPSI, ob zaključku šolanja doseže raven B1, 11 % raven A2 ter preostalih 7 % med A1 in A2. Od celotne srednješolske populacije dijakov jih tako pri prvem tujem jeziku 35 % doseže raven B2 (gimnazijski maturanti), 47 % največ raven B1, 11 % raven A2 ter ostalih 7 % manj kot A2. Če dosežene ravni primerjamo s cilji v Priporočilih EK, dijaki niti v gimnazijskih programih ne dosežejo pričakovane ravni C1 v še enem jeziku poleg učnega jezika.

Drugi tuji jezik

Drugi tuji jezik se v programih SPSI uči 12.643 dijakov ali 27 % vseh dijakov v SPSI. Predmet je večinoma umeščen v odprti kurikulum, pouk obsega od 30 ur od največ 204 ure. Kot drugi tuji jezik se večina dijakov uči nemščino, v precej manjši meri tudi angleščino, italijanščino ali španščino. Pričakovana raven drugega tujega jezika v programih SSI in PTI je pred A1, A1 ali v manjši meri A2.

Stanje pri drugem tujem jeziku v SPSI je v primerjavi s prvim tujim jezikom v SPSI in v primerjavi z gimnazijskimi programi slabše. V primerjavi z gimnazijskimi dijaki imajo dijaki v SPSI po obsegu ur manj drugega tujega jezika, ta večinoma ni obvezen, dosežejo pa nižjo raven - pred A1, A1, A2 - kot gimnazijci, kjer je izhodno znanje pričakovano na ravni B1.

Slaba tretjina dijakov v SPSI se uči drugega tujega jezika. Skupaj z gimnazijskimi dijaki se tako v celotni srednješolski populaciji drugega tujega jezika uči 52 % dijakov. 35 % jih doseže raven B1 (gimnazijski maturanti), 15 % A1 ali A2 (SSI in PTI) ter 2 % raven pred A1 ali A1.

Če dosežene ravni primerjamo s cilji v Priporočilih EK, dijaki niti v gimnazijskih programih ne dosežejo pričakovane ravni B2 za t. i. dodatni (tretji) jezik, ki je v tem primeru drugi tuji jezik.

Tretji tuji jezik

Tretji tuji jezik je v programih SPSI umeščen le v določene programe SSI kot so gostinstvo ali turizem. To so jeziki nemščina, italijanščina, španščina in francoščina. Uči se ga 1.152 dijakov ali 4 % vseh dijakov v SPSI.

Tuji jezik na poklicni maturi

Tuji jezik je umeščen kot izbirni predmet na poklicni maturi, s katero se zaključi izobraževanje v programih SSI in PTI. Kot tuji jezik na poklicni maturi so umeščene angleščina, nemščina in italijanščina. Leta 2020 je izpit iz angleščine opravljalo 4.062 kandidatov, iz nemščine 145 ter iz italijanščine 57 kandidatov.

Za primerjavo - v letu 2020 je na splošni maturi izpit iz angleščine opravljalo 5.527 kandidatov, iz nemščine 665 in italijanščine 101 kandidat.

Kot tretji maturitetni predmet dijaki lahko izbirajo med matematiko in tujim jezikom. V letu 2020 je bilo nekoliko več dijakov, ki so izbrali tuji jezik namesto matematike na poklicni maturi, vendar se ta delež glede na predhodna leta znižuje.

Raven znanja angleščine, nemščine in italijanščine na poklicni maturi je umerjena na raven B1 (RIC, Poročilo 2019,²⁴ Poročilo 2011²⁵). V letu 2022 se v izpit vključi tudi slušno razumevanje, kar bo prispevalo k bolj celovitemu znanju tujega jezika.

5.2 Pouk tujih jezikov

Pouk tujih jezikov – anketni odgovori učiteljev prvega tujega jezika

Večina učiteljev prvega tujega jezika poučuje v različnih vrstah programov, pri čemer največji delež pričakovano predstavljajo učitelji, ki poučujejo v programih SSI. Precejšen delež učiteljev hkrati poučuje tudi v gimnazijskih programih.

Kot prvi tuji jezik velika večina učiteljev poučuje angleščino, v manjši meri pa nemščino.

Prvi tuji jezik se v odprtem kurikulumu v glavnem poučuje s splošnimi vsebinami in/ali kot jezik stroke, pri čemer ustrezno število ur in stalnost ter kontinuiteta učenja/poučevanja nista zagotovljeni.

Izhodišče za načrtovanje pouka prvega tujega jezika predstavljajo v glavnem učbenik, katalog znanja in predmetni izpitni katalog za poklicno matur, učitelji pa pripravljajo tudi učna gradiva za dijake.

Večina učiteljev se vključuje v projekte, kjer je tuji jezik pomemben za komunikacijo oz. vsebino projekta (npr. v projektih Erasmus +, praktično usposabljanje dijakov v tujini, izmenjave na iniciativo šole) in se najpogosteje strokovno izpopolnjujejo na študijskih srečanjih in drugih izobraževanjih, ki jih izvaja ZRSŠ, na usposabljanjih, ki jih izvajajo založbe ter druge institucije, z branjem strokovne literature in s pomočjo webinarjev.

Učitelji prvega tujega jezika izražajo potrebo po strokovni podpori s strani ZRSŠ in sicer v obliki strokovnih srečanj z izmenjavo prakse, gradivi, usposabljanjih s področja poučevanja jezika stroke, inovativnih pristopov in dela z dijaki s posebnimi potrebami.

²⁴ <https://www.ric.si/mma/Standardizacija%20ANG%202019/2019062612281465/>

²⁵ <https://www.ric.si/mma/Poro%C4%8Dilo%20o%20standardizaciji/2011030714162872/>

Prav tako pričakujejo sistemsko ureditev težave s poučevanjem jezika stroke, ki je na šolah, kjer prihaja do združevanja oddelkov/dijakov različnih smeri pri splošno izobraževalnih predmetih, zelo težko izvedljiv.

Pouk tujih jezikov – anketni odgovori učiteljev drugega tujega jezika

Glede na anketne odgovore učiteljev se *drugi tuji jezik* v SPSI poučuje večinoma v odprtem kurikulumu, pretežno kot tuji jezik s splošnimi vsebinami, lahko pa tudi kot jezik stroke, za katero se dijaki izobražujejo.

V anketi je bil izražen predlog za oblikovanje homogenih oddelkov dijakov z eno strokovno usmeritvijo, saj pouk drugega tujega jezika poteka sedaj v združenih oddelkih, kjer je potrebno v eni učni uri vključevati npr. jezik stroke logistov, ekonomistov in tehnika varovanja.

Dijaki pri pouku drugega tujega jezika uporabljajo učbenik, delovni zvezek ter učiteljeva učna gradiva. Učitelji izražajo potrebo po ustreznem učbeniku za nemščino za pouk v SPI in SSI, saj so obstoječi učbeniki prezahtevni in preobsežni (za pouk z eno uro tedensko).

Za spodbujanje učenja tujih jezikov in dvig ravni znanja se večina vprašanih učiteljev vključuje v projekte, kjer je tuji jezik pomemben za komunikacijo oz. vsebino projekta, npr. v projekte Erasmus +, praktično usposabljanje dijakov v tujini ali mednarodne izmenjave dijakov na iniciativo šole.

Učitelji za svoje strokovno izpopolnjevanje poskrbijo najpogosteje tako, da se udeležujejo spletnih seminarjev in drugih spletnih tečajev. Udeležujejo se tudi študijskih srečanj in drugih izobraževanj, ki jih izvaja ZRSŠ. Prav tako se udeležujejo usposabljanj, ki jih izvajajo založbe ter druge institucije, strokovno se izpopolnjujejo tudi z branjem strokovne literature. Izrazili so potrebo po strokovnem spopolnjevanju v tujini v obliki izmenjave oz. mobilnosti učiteljev in v obliki izobraževanj v tujini.

Vprašani učitelji izražajo potrebo po strokovni podpori s strani ZRSŠ in sicer v obliki strokovnih srečanj z izmenjavo prakse, gradiv, sodobnimi spoznanji na področju usvajanja tujega jezika in učenja jezika stroke ter na temo priprave dijakov na poklicno maturo. Pri tem je bila izražena potreba tudi po več konkretnih primerov vključevanja različne stroke/modulov v pouk tujih jezikov.

Ureditev položaja drugega tujega jezika v SPSI

Vprašani učitelji pričakujejo sistemsko ureditev statusa drugega tujega jezika v smislu uvedbe tega predmeta kot obveznega predmeta ter z večjim obsegom ur. Na ta način bi postalo učenje bolj stabilno, kontinuirano, kar bi prineslo tudi višjo doseženo raven znanja dijakov.

Izražena je bila pobuda, da se drugi tuji jezik uvede kot obvezni predmet že v osnovni šoli, kar bi olajšalo dijakom prehod v srednješolske programe. Prav tako si vprašani želijo, da bi se izdelala strategija na nacionalnem nivoju, kako drugi tuji jezik vpeljati v SSI/PTI v A del.

Podani so bili predlogi za večji obseg ur za predmet, saj bi bila kvaliteta pouka višja, učenje bolj poglobljeno in bolje bi se splošne vsebine lahko povezovale s strokovnimi predmeti. Tako pa manjši obseg ur – to je ena ura ali ena ura in pol na teden - ne dopušča, da bi si dijaki pridobiti zadostno znanje za samostojno sporazumevanje v tem jeziku in delovanje v bodočem poklicu.

Splošni predlogi glede položaja pouka tujih jezikov v SPSI so naslednji. Učitelji v odgovorih menijo, da je položaj tujih jezikov na nivoju države raznolik ter odvisen od več dejavnikov. Po njihovem mnenju bi bilo potrebno bolj poskrbeti za druge jezike, ki so ob močni prevladi angleščine potisnjeni na stranski tir. Razmisliti bi bilo potrebno tudi o vlogi posameznega jezika glede na bližino državne meje (kot npr. nemščina blizu avstrijske meje ali italijanščina blizu italijanske meje). Skrb vzbuja tudi upad števila kandidatov tako na poklicni kot splošni maturi.

5.3 Katalogi znanja za tuji jezik

Katalog znanja za prvi tuji jezik

Analiza rezultatov anketnega vprašalnika ter rezultati vodene diskusije kažejo, da so učitelji relativno zadovoljni z obstoječim katalogom znanja za tuji jezik I, da pa hkrati pričakujejo tudi nekaj posodobitev.

Učitelji so na splošno zadovoljni z uresničljivostjo ciljev, pri tem jih občasno ovirajo le objektivni dejavniki.

Zahtevnost ciljev in standardov je primerna, vendar pa zaradi heterogenosti populacije za nekatere dijake prezahtevna (dijaki s PP, tujci, ipd.), za kar znaten delež (predvsem v programih SSI) pa premalo zahtevna, kar med drugim kažejo tudi rezultati poklicne mature. Izražena je bila želja, da se zahtevnost ciljev in standardov nekoliko zviša, še zlasti v luči lažjega nadaljevanja šolanja dijakov na terciarni stopnji.

Učitelji so obstoječi katalog znanja ocenili kot sodobnega, a z nekaj pomanjkljivostmi (digitalna kompetenca, podjetnostna kompetenca). Po njihovem mnenju katalog znanja omogoča vključevanje dijakov poklicno in družbeno življenje, je odprt in učitelju pušča dovolj strokovne avtonomije. Pri tem je bila izpostavljena bojazen, da ta odprtost učiteljem začetnikom povzroča težave in s tem povezana želja, da se cilji in standardi zapišejo nekoliko bolj podrobno.

Želijo si tudi nekoliko konkretnjših, posodobljenih in razširjenih didaktičnih priporočil ter pri tem večje upoštevanje specifik populacije, ki se vključuje v programe SPSI. Poseben izziv na področju didaktike predstavlja predvsem pouk jezika stroke, kjer pričakujejo več podpore tako v katalogu znanja kot v obliki različnih usposabljanj.

Katalog znanja za drugi tuji jezik

Katalog znanja za drugi tuji jezik velja za izobraževalne programe SPI, SSI in PTI. Namenjen je pouku kateregakoli drugega tujega jezika v obsegu od 30 do 270 ur. Velja za vse druge tuje jezike, ki se poučujejo v teh programih kot predmet v obveznem delu predmetnika ali kot predmet v odprtem kurikulumu. Zasnovan je modularno. Vsak od skupno devetih modulov obsega 30 ur, skupaj 270 ur. Cilji in vsebine v posameznih moduli se nadgrajujejo. Cilji so opredeljeni kot znanja, zmožnosti in učne strategije. V katalogu so priporočene tako splošne kot tudi strokovne teme. V didaktičnih priporočilih so podane usmeritve za izvajanje pouka tujega jezika stroke. V prilogi kataloga so primeri nalog oz. dejavnosti za posamezni modul. Pričakovana raven znanja drugega tujega jezika je pri 120 urah pouka A1, pri 270 urah A2 po Skupnem evropskem jezikovnem okviru.

Mnenje učiteljev o katalogu znanja za drugi tuji jezik je, da je ta odprt in omogoča učiteljevo avtonomijo pri načrtovanju in izvedbi pouka. Prav tako jim ustreza modularna zasnovanost kataloga. Po mnenju učiteljev bi bilo v katalogu potrebno dodati cilje za razvijanje digitalne kompetence ter komunikacijske funkcije po posameznih vsebinah oz. temah. Posebej bi označili cilje, ki so uresničljivi pri pouku na daljavo. Področju preverjanje in ocenjevanje bi dodali opise drugih načinov ocenjevanja ter primere ustreznega in pisnega ocenjevanja po posameznih sporazumevalnih spretnostih. Primere nalog v prilogi bi obdržali, vendar bi jih posodobili.

Italijanščina

Ponovno želimo poudariti, da zaradi različnih vzrokov, kot so npr. globalizacijski procesi, družbene spremembe, vpliv angleščine, ki prevladuje v svetu mladostnikov, ugotavljamo, da vse več dijakov na narodno mešanem območju slovenske Istre ob vstopu v srednjo šolo dosega osnovno raven znanja italijanskega jezika (A2 po SEJO). Vse manj je dijakov, ki dosegajo raven medkulturnega govorca, kot je predpisano v Učnem načrtu (Diferencirane vsebine učnega načrta glede na raven, vlogo in status jezika; Poglavje 3.1.8) in raven znanja, ki jo predpisujeta Predmetna izpitna kataloga za splošno maturo

in poklicno maturo (vsaj B1 oz. B2 po SEJO). Znanje italijanščine je na tem območju nujno potrebno tudi zaradi sožitja z italijansko manjšino, gospodarskega in medkulturnega sodelovanja tega območja.

Na narodno mešanem območju slovenske Istre sta slovenščina in italijanščina prvi in drugi jezik, jezik okolja, zato je pomembno, da se oba jezika ohranjata njunim statusom primerno in zaradi tega nista primerljiva s statusom tujih jezikov (kot npr. angleščino, nemščino, ...).

Madžarščina

Madžarščina je kljub svojemu statusu uradnega jezika na NMO in zgledni zakonski ureditvi vse manj prisotna na določenih področjih javnega življenja, posledično izgublja status jezika okolja. Obstoječi katalogi znanja temeljijo na postavki, da je to jezik okolja oziroma drugi jezik dijakov, ki ga usvajajo tudi izven šole, temu primerno so zastavljeni tudi cilji in standardi. Iz odgovorov učiteljev razberemo, da so zaradi negativnih trendov v rabi madžarščine na NMO Prekmurja potrebne spremembe katalogov znanj. Vse slabše sporazumevalne zmožnosti v madžarščini ne opažajo le pri dijakih, ki se madžarščino učijo kot drugi jezik, temveč tudi pri tistih, ki se jo učijo na ravni materinščine. Glede na to, da je madžarščina v dvojezičnih šolah tudi učni jezik, bi bila potrebna temeljita analiza stanja in ukrepi za izboljšavo.

5.4 Predlogi

Predlogi v zvezi z umeščenostjo tujih jezikov v SPSI:

- Preučiti programe SPSI in ugotoviti potrebe po znanju več kot samo angleščine na posameznih poklicnih in strokovnih področjih ter s tem povečati zaposljivost dijakov.
- Glede na potrebe na strokovnih področjih uvesti v določene programe drugi tuji jezik v obvezni del predmetnika.
- Povečati pestrost tujih jezikov v predmetniku.
- Povečati obseg pouka tujih jezikov, tudi v odprtem kurikulumu.
- Preučiti možnosti prednostne izbire sosedskega jezika na šolah na obmejnih območjih (nemščine ob avstrijski meji, hrvaščine ob hrvaški meji, italijanščine ob italijanski meji).

Predlogi v zvezi z doseženo ravno znanja tujih jezikov

- Nekoliko zvišati zahtevnost ciljev in standardov pri prvem tujem jeziku.
- Nuditi strokovno podporo učiteljem za učinkovito in inovativno poučevanje za doseganje višje ravni znanja dijakov.
- Uvesti obvezni drugi tuji jezik v osnovni šoli, s čimer bi se povišala tudi dosežena raven znanja učencev, povečala bi se možnost, da s tem jezikom nadaljujejo tudi v SPSI in tako tudi ob koncu srednje šole dosežejo višjo raven znanja.

Predlogi v zvezi s poklicno maturo:

- V nabor jezikov umestiti madžarščino kot drugi jezik.
- Razmisliti o možnosti uvedbe izpita iz tujega jezika na poklicni maturi kot obveznega izpita.
- Ugotoviti, zakaj se delež kandidatov za tuji jezik znižuje, in spodbuditi dijake k opravljanju izpita iz tujega jezika.

